

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ కార్యకలాపాలు

LEGISLATIVE ASSEMBLY DEBATES

అధికార నివేదిక

OFFICIAL REPORT

సోమవారము, డిసెంబర్ 7, 2009

13 వ శా. స. III సమావేశము, వాల్యూం -- VI నంబరు -- 1

శక సంవత్సరము - 1931, అగ్రహాయణ - 16

MONDAY, THE 7th DECEMBER, 2009

13 L.A. III SESSION, VOL-- VI No. - 1

16 - Agrahayan, 1931 - S.E.

#

శాసనసభ సచివాలయము

పబ్లిక్ గార్డెన్స్

హైదరాబాదు - 500 004.

LEGISLATURE SECRETARIAT

PUBLIC GARDENS

HYDERABAD

500 004.

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ
ప్రధాన అధికారులు

సభాపతి	:	శ్రీ ఎన్. కిరణ్ కుమార్ రెడ్డి
ఉప సభాపతి	:	శ్రీ నాదెండ్ల మనోహర్
కార్యదర్శి	:	శ్రీ ఎస్. రాజ సదారాం
ప్రత్యేక కార్యదర్శి	:	శ్రీ కె. గోపాలకృష్ణయ్య
సంయుక్త కార్యదర్శులు	:	శ్రీ డి.శివరావు
ఉప కార్యదర్శులు	:	శ్రీ పి. సత్యనారాయణ శ్రీ కె. సుభాష్ చంద్రబోసు శ్రీ ఎ. రామిరెడ్డి
సహాయ కార్యదర్శులు	:	శ్రీ ఎస్. జయరాం శ్రీ కె. సత్యనారాయణరావు శ్రీ మహ్మద్ జహీరుద్దీన్ శ్రీమతి ఎ. సత్య సాయిలక్ష్మి శ్రీ పి. బాలకృష్ణమాచార్యులు శ్రీమతి వి. ప్రభ శ్రీమతి వై. వెంకట రమణమ్మ శ్రీమతి బి. సర్వమ్మ శ్రీమతి ఎ. బెనడిక్టా స్వామి శ్రీ ఎమ్.వి.ఎస్. బాపిరాజు
చీఫ్ రిపోర్టర్	:	శ్రీ ఎల్. తిరుమలరావు

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ చర్చలు

అధికార నివేదిక

(13వ శాసనసభ)

(3వ సమావేశము : 1వ రోజు)

సోమవారము, డిసెంబరు 7, 2009

సభ ఉ. గం. 11.00 లకు ప్రారంభమైనది

(గౌ. సభాపతి అధ్యక్ష స్థానములో వున్నారు)

విషయ సూచిక

1. సంతాప ప్రతిపాదన

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ సభ్యులు డా. వై. ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి మృతి వల్ల సంతాపం

#####

సభ ఉ. గం. 11.00 లకు ప్రారంభమైనది
(గౌ. సభాపతి అధ్యక్ష స్థానములో వున్నారు)

(The House began with playing of National Anthem)

సంతాప ప్రతిపాదన

విషయం: ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ సభ్యులు డా. వై. ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి మృతి పట్ల సంతాపం

MR. SPEAKER : Condolence Motion by Hon'ble Chief Minister Dr. K.Rosaiah garu.

(INTERRUPTIONS FROM TRS MEMBERS)

Please, please.....

(INTERRUPTIONS FROM TRS MEMBERS)

DR. K. ROSAIAH (CHIEF MINISTER): Hon'ble Speaker Sir, I beg to move:

“ That this House places on record its deep sense of sorrow at the demise of Dr.Y.S. Rajasekhara Reddy, Member of Andhra Pradesh Legislative Assembly and conveys its deep sense of sympathy to the members of bereaved family”.

(INTERRUPTIONS FROM TRS MEMBERS)

MR. SPEAKER : Motion moved.

మన ప్రియతమ నాయకుడు డాక్టర్ వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు ఈరోజు మన మధ్యలో లేరు. ముఖ్యమంత్రి రోజయ్యగారు సంతాప తీర్మానం ప్రవేశపెట్టారు. దివంగత నేత డాక్టర్ రాజశేఖర్ రెడ్డి గారికి మనమందరమూ కూడా నివాళులు అర్పించవలసిన అవసరం వుంది. Please, take your seats. ఈ సంతాప తీర్మానం ముగిసిన తర్వాత అన్ని అంశాలను మనం తీసుకోవచ్చు . దయచేసి అందరూ సహకరించండి. Please, take your seats.

డా. కె. రోజయ్య : అధ్యక్షా, నేను గౌరవ సభ్యులకు మనవి చేస్తున్నాను. ఒక ముఖ్యమంత్రిగారు పదవిలో ఉండగా మనకు దూరం కావడం చాలా బాధాకరమైన విషయం . దాని మీద గౌరవ పూర్వకంగా సంతాప తీర్మానం పూర్తి చేసుకున్న తర్వాత, తాము ఎవరైనా ఏవిషయాన్నైనా రెయిజ్ చేయాలనుకుంటే స్పీకర్ గారి అనుమతితో రెయిజ్ చేయవచ్చు .

(ఈ దశలో టిఆర్ఎస్ పార్టీ సభ్యులు వెల్లోకి వచ్చి - తమ ఎమ్మెల్యేల మీద వున్న కేసులను ఎత్తేయాలని డిమాండ్ చేశారు.)

మిస్టర్ స్పీకర్ : సాంప్రదాయాలకు, పద్ధతులకు, రూల్స్ కు విరుద్ధంగా వ్యవహరించడం భావ్యంకాదు. ఒక దివంగత నేత పట్ల గౌరవం చూపించవలసిన సందర్భంలో ఈ విధంగా ప్రవర్తించడం మంచి పద్ధతి కాదు. Please, take your seat.....

(INTERRUPTIONS)

I do not want any comments from this side (Pointing towards the Treasury benches). దయచేసి కోరుతున్నాను, ఇటువంటి సందర్భంలో ఈ హౌస్ అంతా కలిసి నివాళులు అర్పించవలసిన అవసరం వుంది. సాంప్రదాయాలను కాపాడవలసిన అవసరం వుంది. ఈవిధంగా మీరు వ్యవహరించడం మంచి పద్ధతి కాదు. మనమందరమూ నాయకుడుగా ఎన్నుకున్న వ్యక్తి ఈరోజు మన మధ్యలో లేనపుడు, సంతాప తీర్మానం పెట్టినపుడు ఈ విధంగా ప్రవర్తించడం మంచి సాంప్రదాయం కాదు. I am appealing to all of you to resume your seats.

(వెల్లో వున్న టీఆర్ఎస్ సభ్యులు - జై తెలంగాణా, జై తెలంగాణా అంటూ గట్టిగా నినాదాలు చేశారు.)

Move the Resolution for Suspension.....

(INTERRUPTIONS FROM TRS MEMBERS)

ఈ హౌస్ లో చాలా సాంప్రదాయాలు, పద్ధతులున్నాయి. ఇటువంటి చరిత్ర ఈ హౌస్ కు లేదు. దయచేసి ఆస్పీల్ చేస్తున్నాను . ఒక దివంగత నేతకు నివాళులు అర్పించే సమయంలో మీరు ఈ విధంగా ప్రవర్తించడం శోచనీయం . దయచేసి మీ మీ స్థానాలకు వెళ్ళండి. I do not think that it is a good convention. This is not proper.

DR.J. GEETHA REDDY(MINISTER FOR INFORMATION & PUBLIC RELATION):
Speaker Sir, I beg to move under Sub Rule (2).....

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఇటువంటి సాంప్రదాయాలు ఎప్పుడూ చోటుచేసుకోలేదు. ఈ హౌస్ లో గాని, చరిత్రలో గాని జరగలేదు. Parliamentary Practices లో ఇటువంటివి జరగడం చాలా శోచనీయం . ఒక దివంగత నేతకు నివాళులు అర్పించే సమయంలో ఇటువంటివి చేయడమంటే హౌస్ లో వున్న మనకందరికీ సిగ్గుతో తలవంచుకోవలసిన అవసరం ఖచ్చితంగా వుంది. ఇది మంచి పద్ధతి కాదు. దయచేసి వెళ్లి కూర్చోండి.

(ఈ దశలో సభ్యులు శ్రీ కె. జానారెడ్డి - వెల్లో వున్న టీఆర్ఎస్ సభ్యుల వద్దకు వచ్చి సర్ది చెప్పడంతో సదరు సభ్యులు వెనక్కి వెళ్లి తమ తమ సీట్లలో కూర్చున్నారు.)

డా. కె. రోశయ్య : అధ్యక్షా, ఇలాంటి పరిస్థితి వస్తుందని నావరకు నేనెప్పుడూ ఊహించిన వాణ్ణి కాదు. గత శాసనసభ సమావేశాలలో ముఖ్యమంత్రిగా, సభానాయకుడిగా ఇక్కడ కూర్చుని సభా కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం, అంతకు ముందు ఐదేళ్లు కూడా ఈ కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తుండడాన్ని నేను వారికి దగ్గరలోనే కూర్చుని పలు సందర్భాలలో కలిసి మాట్లాడుకునే అవకాశం రావడం, ఇవన్నీ కూడా సెప్టెంబర్ 2 తో ముగిసిపోయాయి అనే భావన కలిగినపుడు చాలా ఆవేదన కలుగుతోంది. విధి బలీయమైనది. అలా తృప్తి పడవలసిందే తప్ప శ్రీ వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు లేనటువంటి లోటును తీర్చడం సాధ్యం కాదు.

అధ్యక్షా, ఆరు మాసాల క్రితం 13 వ శాసనసభలో, వరుసగా రెండోసారి ముఖ్యమంత్రిగా బాధ్యతలు స్వీకరించిన డాక్టరెడ్డిగారు గత సెప్టెంబర్ 2 న అనూహ్యంగా జరిగిన ఘోర హెలికాప్టర్ ప్రమాదంలో మృతి చెంది మనకు దూరం కావడం జరిగింది.

మనందరినీ కాకుండా ఈ దేశంలోనే అనేక మంది హృదయాలను కదిలించింది. 1978 నుండి ఇప్పటి వరకు శాసనసభకు, పార్లమెంట్‌కు సంబంధించిన ప్రత్యక్ష ఎన్నికలలో పోటీ చేస్తూ ఆ ప్రాంతాలలో అపారమైన ప్రజాదరణ కలిగిన నాయకుడిగా అంచెలంచెలుగా ఎదిగారు. 1978లో శాసనసభలో యువకుడిగా ప్రవేశించారు. కొద్ది కాలంలో పది మందిని ఆకర్షించే నాయకుడిగా ఎదగడం జరిగింది. ఆ విధంగా వారు మంత్రి కావడం, మధ్యలో పార్లమెంట్‌కు వెళ్లడం, రావడం అలా అందరికీ తెలిసిన విషయాలే.

రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రిగా పని చేస్తున్న కాలంలో అకాల మృత్యువాతపడ్డారని నేను అనుకోవడం లేదు. వారు అనేకమైన ప్రజాభ్యుదయ కార్యక్రమాలు చేపట్టి ఇంకా బ్రతికే ఉన్నారనేలా ఉంది. ఆ ఖ్యాతి వారికే దక్కుతుంది. ఒక్కోసారి నేను వాటన్నిటిని నెమరు వేయడానికి ప్రయత్నిస్తే నాకు కొన్ని సందర్భాలలో టోటల్ నెంబర్ రాదు. ఎక్కడో ఒకటి మిస్ అవుతుంది. అన్ని కార్యక్రమాలు వారి ఐదేళ్ల పదవీ కాలంలో చేపట్టారు. వారి ధ్యేయం ఒకటే. ఇదొక అరుదైన అవకాశం. దానిని సద్వినియోగం చేసుకొని ఈ రాష్ట్రానికి, రాష్ట్ర ప్రజలకు చిరస్థాయిగా నా వంతు కర్తవ్యంగా చేయాలని, ప్రజల మనస్సులలో నేను ఈ పని చేసిన వాడుగా గుర్తింపు పొందాలని తపన ఉండేది.

2004 ఎన్నికలకు ముందు 2003లో చాలా సాహసమైన పాదయాత్ర చేస్తుంటే నేను, వారిని మధ్యలో రెండు, మూడు సార్లు కలిశాను. వారికంటే వయస్సులో పెద్దవాడిని. రాజమండ్రిలో అనారోగ్యం పాలైనప్పుడు చాలా నచ్చ చెప్పడానికి ప్రయత్నం చేశాను. నీ ఆరోగ్యం బాగాలేదు, వైద్యం చేయించుకొని, కావాలంటే మరల ఎక్కడ ఆపావో అక్కడి నుండి ప్రారంభం చేయమని చెప్పాను. లేదన్నా ప్రాణం ఉన్నంత వరకు ఇది కొనసాగవలసిందేనని ఆయన అన్నారు. అంటే అంత పట్టుదల కలిగిన మనిషి ఆయన. ఆ సంధర్భంలో ఆయన ప్రజలకు చేరువుగా వెళ్లి గ్రామాలలో పర్యటించారు. కాబట్టి అంతకుముందు తెలిసిన ప్రజా సమస్యల కంటే నేరుగా వారిని కంటితో చూసి, దారి వెంట ఉన్న ప్రజానీకంతో ఇంకా ఎక్కువగా ఇంటరాక్ట్ అవడంతో వారికి ఇంకా ఎక్కువ స్ఫూర్తి కలిగించింది. ఆ విధంగా వారికి పట్టుదల వచ్చింది. వాటన్నిటినీ దృష్టిలో పెట్టుకొని నేను క్లుప్తంగా రెండు మాటలు మనవి చేస్తాను. 2004లో ఎన్నికల సందర్భంలో కాంగ్రెసు నాయకుడిగా, కాంగ్రెసు పార్టీ తరపున ఇచ్చిన వాగ్దానాలే కాకుండా, ఉదాహరణకు ఏడు గంటలు - ఉచిత విద్యుత్ ఇస్తానని అన్నారాయన. అది కష్టమని, అసాధ్యమని, మా కేంద్ర నాయకత్వం చెప్పినా, ఇక్కడ అనేక మంది చెప్పినా, అంత కష్టమైన దానిని అమలు చేయాలని 2004 మే 14వ తేదిన ప్రమాణ స్వీకారం చేసిన రోజునే తొలి ఫైల్ మీద సంతకం పెట్టారు. ఓ. కె. అది ఎన్నికల వాగ్దానం కాబట్టి పెట్టారని అనుకుందాము. రైతాంగం రూ.1287 కోట్లు విద్యుత్ డిపార్ట్‌మెంట్‌కు బకాయిలు పడితే వాటిని మాఫీ చేశారు. అది కూడా అప్పుడే సంతకం పెట్టడం జరిగింది. 7 గంటలు ఉచిత విద్యుత్ భవిష్యత్ కోసం పనికి వస్తుంది. కాని వారి ఏరియర్స్ ఎలా అనే వాదనతో ఉంటే వారు ఆ రూ.1287కోట్లు రద్దు చేస్తూ ప్రకటన చేశారు. కిలో రెండు రూపాయలకు బియ్యం ఇస్తామని చెప్పలేదు. కాని చేశారు. అదొక్కటే కాదు. రాజీవ్ ఆరోగ్యశ్రీ మాత్రమే కాకుండా ఇంకా అనేకమైన పథకాలు ప్రవేశపెట్టారు.

ఎడ్యుకేషన్‌కు సంబంధించి నాకు తెలిసినంత వరకు ఈ దేశ చరిత్రలో ఏ రాష్ట్రంలో, ఏనాడూ, ఏ ముఖ్యమంత్రి కూడా ఒకే ఒక పెన్‌తో (సంతకంతో) పదహారు యూనివర్సిటీలు పెట్టడం నాకు తెలియదు. బహుశా ప్రపంచంలో ఏ దేశంలో అయినా జరుగుతుందేమో కాని నాకు గుర్తున్నంత వరకు ఎక్కడా జరగలేదు.

సంజీవ రెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు తిరుపతిలో శ్రీ వెంకటేశ్వర యూనివర్సిటీ నెలకొల్పడం ఆయన ఘనకీర్తిగా గుర్తు పెట్టుకుంటాము. బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు నాగార్జునా విశ్వ విద్యాలయం తేవడం ఆ ప్రాంతవాసిగా మేమందరం అనుకుంటాము. అలాగే ఎన్.టి.రామారావుగారి హయాంలో హెల్త్ యూనివర్సిటీ తీసుకురావడం జరిగింది. ఒక ముఖ్యమంత్రి ఒక యూనివర్సిటీ పెట్టడం జరిగింది. ఆయనకు గుండె ధైర్యం ఎక్కువ. 16 యూనివర్సిటీలు తీసుకురావడం చాలా గొప్ప విషయం . ఒక హార్టీ కల్చర్ యూనివర్సిటీ, ట్రిపుల్ ఐటిలు మూడు ప్రాంతాలలో కూడా నెలకొల్పడం జరిగింది. ఒక ట్రిపుల్ ఐటి కోసం ఈ రాష్ట్రంలో విద్యా వేత్తలు, పొలిటికల్ పార్టీల వారు, మేధావులు ఎంతో కాలంగా ఆందోళన చేస్తుంటే, ఆయన మూడు ప్రాంతాలలో ట్రిపుల్ ఐటి నెలకొల్పడం జరిగింది. గత వంద సంవత్సరాలుగా విద్యకు సంబంధించి నిజాం ప్రాంతంలో కాని, తమిళనాడు నుండి విడిపోయిన ఆంధ్ర రాష్ట్ర ప్రాంతంలో కాని గవర్నమెంట్ క్రింద 11 మెడికల్ కాలేజీలున్నాయి. కాని రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు ఆరు మెడికల్ కాలేజీలను తేవడం జరిగింది. ఇవన్నీ ప్రయోగాలు చేస్తున్నాడు, వీటికి డబ్బు ఎలా ఒనగూర్చడమని ప్రతిసారీ కలిసినప్పుడలా చెప్పి వాడిని. ప్రతి సందర్భంలో సువ్యవస్థాపకులు కానీ నీ భయం అర్థం లేనిదని తేలిపోతుంది. కాని ఇప్పుడు కూడా భయపడకండని అంటే ఒకటి రెండు సార్లు జరుగుతుందేమో కాని ఎల్లకాలం జరగదని, మీరు చెప్పినట్లు జరిగితే మంచిదేనని, అలా అవుతుందని అనుకోనని చెప్పివాడిని. ఏమైనా అవన్నీ పాత జ్ఞాపకాలు.

ఈ శాసన సభలో ప్రతి ఒక్కరితో ఎంతో ఆప్యాయతతో పాలక వక్షం, ప్రతివక్షం అనే భేదం లేకుండా పలకరించేవారు. మా వాళ్లు ఒక మాట అంటారు. సర్, ఎర్రబెల్లి దయాకర్ రావుగారు వస్తే మీరు వెంటనే సంతకం పెడుతున్నారని అనేవారు. ఆయన అలా చూసి మీకు పెట్టడం లేదటయ్యా అనేవారు. ఆయన ఒక ఎలక్టెడ్ పార్టీ రిప్రజెంటేటివ్. పాలిటిక్స్ ఎన్నికల సందర్భంలోనే ఉండాలి, తరువాత ప్రజా సంక్షేమ కార్యక్రమాలు , ప్రజలకు మేలు చేసే సందర్భాలలో పార్టీ కోణం నుండి చూడకూడదని చెప్పి సహృదయత గల నాయకుడు. వారు మరి కొంత కాలం ఉంటే ఈ రాష్ట్రంలోనే కాక కేంద్ర స్థాయిలో కూడా కొన్ని బాధ్యతలు నిర్వహిస్తారని ఆశ పడుతున్న వారిలో నేనూ ఒకడిని. దురదృష్టవశాత్తు విధి ఆయనను మనకు దూరం చేసింది. ఆ రోజు చాలా బాధాకరమైన రోజు. ఆ విషయం జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా మనస్సు ఆవేదకు గురి అవుతుంది. నేను ముఖ్యమంత్రిగా ప్రభుత్వం తరపున వారి ఆత్మకు శాశ్వతమైన శాంతిని ప్రసాదించాలని భగవంతుడిని కోరుకుంటున్నాను. అలాగే దుఃఖంలో ఉన్న వారి కుటుంబానికి, వారి సతీమణికి, కుమారుడికి, కుమార్తెకు, బంధు జనానికి, వారి ఆత్మీయులకు అందరికీ ఈ సభ ద్వారా మన ప్రగాఢ సంతాపాన్ని తెలియపరుద్దామని మనవి చేస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ ఎన్. చంద్ర బాబు నాయుడు(కుప్పం):అధ్యక్షా, పోయిన అసెంబ్లీ సమావేశాలలో మన ముందున్న రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు ఈ రోజు లేరంటే చాలా బాధ వేస్తుంది. మీరు కూడా చూశారు. అసెంబ్లీ సెషన్‌లో ఆయన లీడర్‌గా, ముఖ్యమంత్రిగా మాట్లాడడం, మేము కూడా ప్రజా సమస్యలపై ఎప్పటికప్పుడు ఎక్స్‌పోజ్

చేయడం అన్నీ జరిగాయి. కడపటి రోజు వారు బయట ఒక స్టేట్‌మెంట్ ఇస్తే, నేను కూడా ఒక స్టేట్‌మెంట్ ఇవ్వడం జరిగింది. అది వారికి యాక్సిడెంట్ జరిగిన రోజే రావడం, అవన్నీ ఒకసారి జ్ఞాపకం చేసుకుంటే చాలా బాధ వేస్తుంది. అయితే యాక్సిడెంట్ జరిగిన వెంటనే, మధ్యాహ్నానికి మిస్ అయ్యారని కనిపించడం లేదనివార్త తెలిసింది. వెంటనే నేను చీఫ్ సెక్రటరీగారితో, ప్రెస్‌నివల్ సెక్రటరీ జన్నత్ హుస్సేన్ గారితో మాట్లాడడం జరిగింది. రోజయ్యగారు మానిటరింగ్ చేస్తుంటే వారితో కూడా రెండు, మూడు సార్లు ఫోన్ ద్వారా మాట్లాడడం జరిగింది. ఆంధోనీ గారితో వర్షాలు పడుతున్నాయని ఈ సెర్పింగ్‌లో ఢిల్లీ నుండి నేనీని కాని, ఆర్మీనికాని ఉపయోగించాలని కోరడం జరిగింది. ఆ రోజు రాత్రి అంతా ఆయన సేఫ్‌గా ఉన్నారని, ఆయనను తీసుకువస్తారని అనుకున్నాము. నెక్స్ట్ డే వారు చనిపోయారని వార్త రావడం చాలా బాధ వేస్తుంది.

ఉ 11.20

ఇంతకు మునుపే ముఖ్యమంత్రి గారు చెప్పినట్లు మేము ప్రధాన ప్రతిపక్షంగా గత ఐదు సంవత్సరాలు పోరాడాము. అదే మదిరిగా మొన్న కూడా పోరాడాము. అయితే వ్యక్తిగతంగా మాత్రం ఎప్పుడూ కూడా మాకు ఏలాంటి కక్షలు లేవు. ఒకప్పుడు నేను, ఆయన ఒకేసారి ఎంఎల్ఎలు కావడం, మంత్రులం కావడం, ఆ విధంగా కలిసి పనిచేయడం, తరువాత తెలుగుదేశం పార్టీ, కాంగ్రెస్ పార్టీల తరపున ఎప్పటికప్పుడు ప్రజా సమస్యల పైన మేము డిఫర్ కావడం, అదే మదిరిగా వారు అనేక సందర్భాలలో నన్ను విమర్శించడం జరిగింది, నేను కూడా వారిని అదే మదిరిగా విమర్శించడం జరిగింది. అయితే ఈ రోజు ఒక ఉన్నతమైన విలువల కోసం మనమందరమూ ముందుకు పోవాలనే ఉద్దేశ్యంతోనే తెలుగు దేశం పార్టీ ఆయన మరణించిన తరువాత అన్ని విధాలుగా పూర్తిగా ఎంకరేజ్ చేయడం గానీ, ఒక మానవతా ధృక్పథంతో ఏమేమి చేయగలుగుతామో అన్నీ మేము సహకరించాము. ఎప్పుడూ కూడా రాజకీయాలలో మనం పాలసీల మీద విబేదిస్తున్నాము, ప్రజా సమస్యల పైన పోరాడతాము తప్ప వ్యక్తిగతంగా కాదు. అందుకని వారి సతీమణిని ఎంఎల్ఎ గా యునానిమస్‌గా చేయడం కోసం తెలుగు దేశం పార్టీని రోజయ్య గారు అడిగిన వెంటనే దానికి కూడా పూర్తిగా సహకరించాము. ఏది ఏమైనప్పటికీ కూడా ఒక నాయకుడిని మనం కోల్పోవడం జరిగింది. వర్షాలు పడుతూ వున్నప్పుడు ఇంకొన్ని జాగ్రత్తలు కానీ తీసుకొని వుంటే ఇంకొక విధంగా వుండేదేమో. విధిని మనం తప్పించలేము. ఏది ఏమైనప్పటికీ వారి మరణం రాజకీయాలలో ఒక తీరని లోటు. ఆ విధంగా కాంగ్రెస్ పార్టీకి ఒక తీరని లోటుని మేము భావిస్తున్నాము. ముఖ్యమంత్రిగా వుండి ఆ విధంగా జరగడం చాలా బాధవేస్తుంది. దానికి తెలుగు దేశం పార్టీ ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేసుకుంటూ, వారి కుటుంబ సభ్యులకు మా ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేసుకుంటూ వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని భగవంతుడిని ప్రార్థిస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

డా. జె. గీతారెడ్డి : అధ్యక్షా, ఇలాంటి రోజు వస్తుందని ఎప్పుడూ భావించలేదు. గత సమావేశాలలో 40 రోజులు ఇక్కడే కూర్చోని ఎంత దీటుగా, ఎంత ఘాటుగా ప్రతిపక్షాలు ఎలాంటి ఆరోపణలు చేసినా తట్టుకుంటూ, చిరునవ్వుతో అన్ని విమర్శలూ తట్టుకున్నటువంటి వ్యక్తి, ఒక అరుదైనటువంటి వ్యక్తిత్వం కలిగిన రాజశేఖర రెడ్డి గారు మన మధ్య లేరంటే సమ్మతం కావడం లేదు. అది నిజంగానే మనందరికీ వ్యక్తిగతంగానే కాకుండా పార్టీకి తీరని లోటుని అందరూ ఏకీభవిస్తారు. అలాంటి వ్యక్తులు కారణజన్ములని అనుకుంటాను నేను. తను చేయవలసిన కార్యక్రమం పూర్తిచేసుకొని తిరిగిరాని లోకాలకు వెళ్లిపోయారని నేను భావిస్తున్నాను. ఇందాక రోజయ్య గారు చెప్పినట్లుగా విధి నిజంగానే బలీయమైనది. ప్రజల కొరకు అంకితమైనటువంటి జీవితం వారిది. ముఖ్యమంత్రి కాకముందే పాదయాత్ర చేసి తన జీవితాన్ని వణంగా పెట్టి ప్రాణం పోయినా ఫరవాలేదు, జనంలోకి వెళతానని చెప్పి వెళ్ళడం జరిగింది. అలాగే అసెంబ్లీ సమావేశాలు పూర్తవగానే మరుసటి రోజే వద్దన్నా

కూడా రచ్చబండ కార్యక్రమం పెట్టుకొని తాను వెళ్లాలని చెప్పి ప్రజలలోకి వెళ్లారు. అలాగే గాలిలో కలిసిపోయింది ఆయన ప్రాణం. దేశవ్యాప్తంగా పేరు తెచ్చుకున్నటువంటి వ్యక్తి. ఆంధ్ర రాష్ట్రాన్ని ఎంతో పురోగతిలోకి తెచ్చి నెంబర్ 1 రాష్ట్రంగా నిలబెట్టారంటే ఆ ఘనత ఆయనకే దక్కుతుంది. అన్ని రంగాలలో కూడా వారు రాణించారు. వారు ముఖ్యమంత్రిగా వున్నప్పుడు ఎన్నెన్నో కొత్త పథకాలు తెచ్చి అందరి మన్ననలనూ పొందారు. మా అధిష్టానం, ప్రధాన మంత్రి గారి మన్ననలూ, సోనియా గాంధీ గారి మన్ననలు పొందారు. ఇతర రాష్ట్రాల ముఖ్యమంత్రులు కూడా ఈ స్కీంలు ఎలా పెడుతున్నావు, ఎలా చేస్తున్నావు ఈ ఫ్రీ రైస్ గానీ, ఫ్రీ కరెంటు గానీ. రెండు రూపాయలకు కిలో బియ్యం పథకంగానీ ఎలా పెడుతున్నావని అడిగారు. ఎంతో పేరు తెచ్చుకున్న మహానాయకుడు రాజశేఖర రెడ్డి గారు లేకపోవడం అనేది మా దురదృష్టం అని అనుకుంటాను. ఇంతమంది మహిళా మంత్రులకు ఈ రోజు మహిళలకు పెద్దపీట వేశారంటే వారికే ఆ ఘనత చెందుతుంది. హోం మంత్రిగా ఒక మహిళను చేయడం అనే క్రెడిట్ కూడా రాజశేఖర రెడ్డి గారిదేనని నేను భావిస్తున్నాను. వారు ఎక్కడ వున్నా వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని కోరుకుంటున్నాను. ఎన్నెన్నో కార్యక్రమాలు ప్రవేశపెట్టి పేదల పెన్నిధి అని, రైతు బాంధవుడని ఎన్నో బిరుదులు తెచ్చుకున్నటువంటి వ్యక్తిగా వారు మాకు ఎంతో మార్గదర్శకత్వం చేసినటువంటి వ్యక్తిగా చిరస్మరణీయులు. వారు చూపెట్టినటువంటి ఆశయాలపై నడవవలసిన బాధ్యత మా పైన వుంది. ముఖ్యమంత్రిగా రోజయ్య గారు కూడా వారు ప్రవేశపెట్టినటువంటి పథకాలను ముందుకు తీసుకొని వెళుతూ ఈ రాష్ట్రానికి మేలుచేసే విధంగా శ్రమిస్తున్నారు. రాజశేఖర రెడ్డి గారు లేని లోటు ఎవరం కూడా తీర్చలేము. నేను ఆయన కన్నా వయస్సులో పెద్ద అయినా కూడా మేమందరమూ ఆయనను అన్నా అని అనేవాళ్ళం. మా అన్న మాకు లేకపోవడం మాకు చాలా బాధాకరంగా వుందని చెబుతూ వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని కోరుకుంటూ వారి కుటుంబానికి నా సానుభూతిని తెలుపుతూ ముగిస్తున్నాను.

శ్రీ నాదెండ్ల మనోహర్(ఉప సభాపతి) : అధ్యక్షా, గత బడ్జెట్ సమావేశాలలో చివరి రోజున రాజశేఖర రెడ్డి గారు అప్రాప్రియేషన్ బిల్లుపై మాట్లాడిన సందర్భంగా, అదే విధంగా ఆ రోజు హౌస్ సైన్ డై చేస్తున్నప్పుడు నేను ఛైర్లో ఉన్నాను. ఆయన చూపించిన పట్టుదల, ఆయన చూపించిన ధైర్యం ఈ శాసన సభలో యువ శాసనసభ్యులకు ఎప్పుడూ స్ఫూర్తిగా మిగిలి వుంటుందని మీకందరికీ నేను మనవి చేస్తున్నాను. వ్యవసాయం మీద ఆయన ప్రత్యేకంగా శ్రద్ధ చూపించారు. ఒక శాసనసభ్యుడిగా నియోజకవర్గ సమస్యల గురించి ఆయన దగ్గరకు వెళ్లినప్పుడు కూడా ఎప్పుడూ ఆయన పాజిటివ్ గా స్పందించేవారు. ఆరోగ్యశ్రీ రాకముందు గుండె ఆపరేషన్ కానివ్వండి, క్యాన్సర్ చికిత్స గురించి కానివ్వండి పేద కుటుంబాలు ఆయన దగ్గరకు వెళితే ఎట్టి పరిస్థితులలో కూడా ఆయన వెనకాడకుండా ముఖ్యమంత్రి సహాయనిధి నుండి ఎప్పుడూ ఆ కుటుంబాలను ఆదుకొనేవారు శాసనసభ్యులుగా మాకందరికీ ఒక వర్క్ రెస్పాన్సిబిలిటీ, ఒక వర్క్ శాటిస్ఫాక్షన్ అనేది ఆయన చూపించారు. ఆయన 5 సంవత్సరాలలో సుమారు 750 రోజులు గ్రామీణ ప్రాంతాలలో పర్యటించారంటే ఆయన గ్రామీణ ప్రాంతాలపైన చూపించిన శ్రద్ధ, అక్కడ నివశిస్తున్న ప్రజలపై చూపించిన అభిమానానికి ఒక నిదర్శనం. ఈ శాసనసభలో ఆయన లేకపోవడం మన యువ శాసన సభ్యులకు, ప్రత్యేకంగా నూతనంగా ఎన్నుకోబడ్డ యువ శాసన సభ్యులకు ఒక తీరని లోటు. ఆయన పనితీరు చూసి నేర్చుకోవలసిన సందర్భం, అవకాశం వాళ్లందరూ కోల్పోయారు. గత 5 సంవత్సరాలుగా మేమందరమూ శాసన సభ్యులుగా ఎన్నికైన తరువాత ఏ విధంగా ఆయన శాసన సభలో ప్రిపేర్డ్ వచ్చి ఎంత చక్కగా మాట్లాడేవారో దానిని ఒక ఆదర్శవంతంగా తీసుకొని ప్రతి ఒక్కరూ కూడా కష్టపడి పైకి రావాలనే ఆలోచనతో మేము ముందుకు నడిచాము. ఈ శాసనసభలో మనమందరమూ కూడా ఆయన చూపించిన మార్గదర్శకాలు అనుసరించాలి ఏ విధంగా ఆయన డిసిప్లయిన్ గా ప్రతిరోజూ కూడా శాసనసభకు వచ్చి ఉదయం నుండి మధ్యాహ్నం వరకూ కదలకుండా ఇక్కడ కూర్చోని శాసన

సభకు ప్రత్యేకత చూపించారో అదే విధంగా మనం కూడా చేయాలి. రాష్ట్రంలో ఆయన చేసిన కార్యక్రమాలు అపూర్వం. ప్రజావధం ఒక చక్కటి కార్యక్రమం, మనమందరమూ కూడా శాసనసభ్యులుగా ప్రజలందరికీ అందుబాటులో వుండాలి అనే ఆలోచనతో ఆయన చేపట్టిన కార్యక్రమం. అటువంటి కార్యక్రమాలు ఒకసారి గుర్తుకు తెచ్చుకొని ఎన్నుకోబడ్డ ప్రజాప్రతినిధిగా మన నియోజక వర్గానికి మనమందరమూ కూడా చక్కటి సేవలు చేయాలి. ఆయన చూపించిన స్ఫూర్తితో మనమందరమూ కూడా ముందుకు వెళ్లాలని మనసారా కోరు కుంటూ, ఆయన ఆత్మకు శాంతికలగాలని కోరుకుంటూ, ఆయన కుటుంబానికి మా అందరి తరపున ప్రగాఢ సంతాపాన్ని వ్యక్తపరుస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ కె. చిరంజీవి(తిరుపతి) : అధ్యక్షా, కొత్తగా రాజకీయాలలోకి వచ్చాము. గత అసెంబ్లీ సమావేశాలలో నేను ఎక్కువగా గమనించిన వ్యక్తి, ఎవరిని చూస్తే ఇన్స్పిరింగ్గా అనిపిస్తుందో ఆ వ్యక్తి మరెవరో కాదు దివంగత మాజీ ముఖ్యమంత్రి డా. వై.యస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారు. తెలుగుదనం ఉట్టిపడేలాగ ఆ పంచెకట్టు, ఆ చిరు నవ్వు, ఒక స్థితప్రజ్ఞత ఏర్పరచుకున్నటువంటి వ్యక్తి, సరైనటువంటి నాయకత్వ లక్షణాలు అన్ని విధాలుగా పుష్కలంగా వున్నటువంటి వ్యక్తి, నిండుకుండ వున్నట్లుగా చిరునవ్వుతో ఆయన రాజనంగా కూర్చుంటే ఇక్కడ వున్నటువంటి నా దృష్టి ఎంతసేపటికీ ఆయన మీదే వుండేది, ఆయననే అబ్జర్వ్ చేస్తూ వుండే వాడిని. వస్తున్న టువంటి పరిస్థితులు గానీ, ఎదురుదాడులను గానీ ఆయన ఎంతో దీటుగా ఎదుర్కొనేవారు.

ఉ. 11.30

అధ్యక్షా, ఒక చిరునవ్వుతో సమాధానం చెప్పడానికి ఆయన ఏ రకంగా ప్రిపేర్ అయ్యేవారో గమనిస్తూ, ఆయన బాడీ లాంగ్వేజీని ఆద్యంతం అబ్జర్వ్ చేసేవాడిని. ఆయనను చూడడం, ఆయనను గమనించడం అనేది నా లాంటి కొత్తగా వచ్చినవాడికి ఒక ఎక్స్పీరియెన్స్గా అనిపించేది. అలాంటి వ్యక్తి ఈ సమావేశాలలో మన మధ్య లేకపోవడం అనేది కష్టంగా, బాధగా అనిపిస్తుంది. ఇక నేను ఎవరిని అబ్జర్వ్ చెయ్యాలి, ఎవరిని అబ్జర్వ్ చేసి నేర్చుకోవాలి అనేది సందేహంగా మిగిలిపోయింది. కొత్తగా వచ్చినటువంటి సభ్యులు, అంతటి ఇన్స్పైరింగ్ పర్సనాలిటీని, అలాంటి వ్యక్తి మనస్తత్వాన్ని గురించి ఆలోచించాలి. అలాంటి వ్యక్తి మన మధ్య లేకపోవడం చాలా బాధాకరం. అన్ని నెలలు అయినా సరే, ఆ వ్యక్తి గురించి ప్రతి ఒక్కరూ తలచుకోవడం జరుగుతోంది. ఆయన జ్ఞాపకాలు మన నుండి దూరం కావడం లేదు, ఆ జ్ఞాపకాలతో మనం ఉన్నామంటే, ఆ వ్యక్తి యొక్క పర్సనల్ టచ్ ప్రతి ఒక్కరిలో ఉందని అర్థం అవుతుంది అందుకే ఆయనను మనం మరచిపోలేకపోతున్నాము. ఆయనకు, నాకు మధ్య పరిచయం 1978 వ సంవత్సరంలో చెన్నైలో ఉండగా జరిగింది. ఆయన అప్పుడు కొత్తగా ఎం.ఎల్.ఎ అయ్యారు, నేను కొత్తగా సినిమా ఇండస్ట్రీలోకి అప్పుడే వచ్చాను. చెన్నైలో ఫర్నిచర్ షాపు ఓపెనింగ్కి వచ్చినప్పుడు మా పరిచయం జరిగింది. నిన్నా, మొన్నటి వరకూ మేము కలిసిన సందర్భాలు చాలా తక్కువే. మేము కలిసిన ప్రతిసారీ ఒక వార్మ్ ఫీలింగ్ ఉండేది. ఒక గుడ్ ఫీలింగ్తో ఆయన టచ్ చేసే వారు. చాలా సేవలవరకూ ఆ వైబ్రేషన్స్తో నేను ఉండేవాడిని. ఆ మధ్య కాలంలో నేను కడప ఉత్సవాలకు వెళ్లాను. నేను తిరిగి వచ్చేటప్పుడు హెలకాప్టర్లో ఆయనతో వచ్చాను. అప్పుడు ఆయన నల్లమల ఫారెస్టెరివి అని చూపించారు. అదేమి దురదృష్టమో కాని, ఆ విధంగానే హెలికాప్టర్లో, ఆయన చూపించినటువంటి ఆ ఫారెస్ట్లో చనిపోవడం తలచుకుంటుంటే చాలా బాధగా ఉంటుంది. ఇక్కడున్నటువంటి ప్రతి ఒక్కరితో ఆయనకు ఏదో విధమైన అనుబంధం ఉంది. స్వీట్ మెమొరీస్ అందరికీ ఉన్నాయి. ఆయన ఒక హామీ ఇచ్చారంటే, ఆ హామీ నెరవేర్చవలసిందే. ఆయన ఆ విధమైన చిత్తశుద్ధితో ఉండేవారు. ఏదో పైపైన, ఆ సర్దే

చేద్దాము అనే రాజకీయ రోటీన్ మాట లాగ ఆయన మాట ఉండదు. మామూలుగా ఆ చేద్దాము, చూద్దాము అనడం పరిపాటి. ఆయన ఒక మాటకు కన్విన్స్ అయితే వితిన్ నో టైమ్ చేస్తారు అనడానికి నాకు జరిగిన ఎక్స్‌పీరియెన్స్ చెబుతాను. నేను సినిమా ఇండస్ట్రీలో ఉన్నప్పుడు, వేరియబుల్ అడ్మినిస్ట్రేటివ్, ఒక టికెట్ మీద ఆ యొక్క సౌలభ్యం, నిర్మాతకు ఉండేలాగ జీవో పాస్ చేయవలసిన అవసరం వచ్చినప్పుడు, ఎంతమంది ఎన్ని రకాల రిప్రజెంటేషన్లు ఇచ్చినా సరే అక్కడ కదలిక లేదు. నేను వర్చునల్ గా ఆయనతో ఫోన్ లో మాట్లాడినప్పుడు, ఆయన కన్విన్స్ అయి డెఫినెట్ గా చేద్దాం చిరంజీవి గారు అని అన్నారు. దాని తరువాత ఆయన కుమారభాను గారితో చెబుతూ, **he is a gentleman** భానూ, ఎప్పుడూ, ఎవరినీ ఏదీ అడగని వ్యక్తి ఆయన, ఇండస్ట్రీకి సంబంధించిన ఇష్యూ మీద ఆయన అడిగారంటే, వెంటనే చెయ్యాలి అని వారితో అన్నారు. మూడు నెలలు వడుతుంది ఆ జీవోకి, అన్ని డిపార్ట్ మెంట్స్ తిరగాలి. దానిని కేవలం మూడు రోజులలో తీసుకొచ్చారు. ఆయన ఇచ్చిన మాటను ఏ విధంగా నిలబెట్టుకుంటారు అనడానికి ఇది ఎగ్జాంపుల్. నాకు మాట ఇచ్చారు, నిలబెట్టుకున్నారు. ఇది వక్కన పెడితే, ప్రజలకు ఇచ్చిన మాటను ఆయన అట్లాగే నిలబెట్టుకుంటారు. అది మనం చూస్తున్నాము. అసాధ్యం అయినటువంటి ఫ్రీ పవర్ ని సుసాధ్యం చేసి, ఇచ్చారు. ఖజానాకు ఎంత భారమైనా సరే, రెండు రూపాయలకు కిలో బియ్యం ఇవ్వాలి అని అనుకున్నారు, ఇచ్చారు. అలాగే మానవీయ కోణంలో చూస్తే, వితంతువులకు, వృద్ధులకు 1వ తేదీనే పింఛను వచ్చేలా ఆయన చేయగలిగారు. అభివృద్ధి, సంక్షేమం విషయంలో ఆయన ఏ కార్యక్రమాన్నైనా సక్సెస్ ఫుల్ గా చేశారు. దానికి మనస్ఫూర్తిగా అభినందించాలి. ఇందాక ముఖ్యమంత్రి రోజయ్య గారు చెప్పారు. ఆయన చేసిన పాద యాత్ర ద్వారా ప్రజలకు దగ్గరయ్యారు అని అన్నారు. ఆయన ఎక్స్‌పీరియెన్స్ తో, ప్రజలు ఆయనకు దగ్గరయ్యేలా ఆయన పరిపాలన కొనసాగింది. దీనికి మనందరం అభినందించాలి. ఈరోజున ఆయన మనకు దూరమవ్వడం అనేది మనం జీర్ణించుకోలేనిది. ఆయన ఎక్కడున్నా సరే, ఆయన ఆత్మకు శాంతి కలగాలని, ఆయన కుటుంబసభ్యులకు ఆత్మస్థైర్యం ఇవ్వాలని భగవంతుడిని కోరుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

* శ్రీ ఎన్. రఘునీరాంరెడ్డి(వ్యవసాయశాఖామంత్రి): అధ్యక్షా, గౌరవ ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. ఈ అసెంబ్లీలో ఇటువంటి తీర్మానం ప్రవేశపెట్టవలసి వస్తుందని ఎవరూ అనుకోలేదు. పెద్దలు రాజశేఖర రెడ్డి గారు ఈ రాష్ట్రంలో ఉన్న ప్రతి ఒక్కరి హృదయాన్ని గెలుచుకున్నటువంటి ఒక గొప్ప నేత. అతనికి అవకాశం వచ్చింది. ఆయన ప్రతిసారీ చెప్పేవారు. అవకాశాలు అందరికీ రావయ్య, మనకు వచ్చే అవకాశం కూడా శాశ్వతం కాదు అని ఆయన ప్రతిసారీ చెప్పేవారు. అవకాశం వచ్చినప్పుడు పది మందినీ ఆదుకోవాలి. ప్రభుత్వం పైపు చూసే ప్రతి ఒక్కరినీ కూడా మనం అడ్డెస్ చెయ్యాలి. వాళ్ల సమస్యలను తీర్చలేకపోతే మనకు ఈ అవకాశం వచ్చి దండగ అని ప్రతి క్షణం చెప్పేవారు.

అధ్యక్షా, అంత పాజిటివ్ మైండెడ్ పాలిటిషియన్ ని నేను ఎప్పుడూ చూడలేదు. అంత **positive attitude** ఉన్న లీడర్ ని మళ్లీ చూడగలుగుతామనే నమ్మకం నాకు లేదు. రాజకీయాలలో అతనిని నమ్మినటువంటి వారు, అతను చేస్తున్నటువంటి పనులను, అతను సడిచే విధానం, ప్రాక్టికల్ గా చూస్తేనే ఇతరులను ప్రభావితం చెయ్యగలరని నేర్చుకోవాలి. ఆయన ప్రతిక్షణం ఆ విధంగా చెప్పేవారు. కేవలం ఉపన్యాసాలతో ఇతరులను ప్రభావితం చేయాలని అనుకునేవారు కాదు. ఆయన చేస్తున్నటువంటి కార్యక్రమాల ద్వారా ఇతరులను ప్రభావితం చేసేవారు. అధ్యక్షా, 1978 లో నేను విద్యార్థిగా ఉన్నాను, ఆయన అధికారంలో

* An asterisk before the name indicates confirmation by the Member.

ఉన్నారు. నేను శ్రీకృష్ణ దేవరాయ యూనివర్సిటీలో లా డిగ్రీ చదివేటప్పుడు ఆయన మినిస్టర్ గా ఉన్నారు. అప్పుడు పి.జి సెంటర్ ఉండేది. యూనివర్సిటీ కాలాని మేము ముఖ్యమంత్రి అయిన అంజయ్య గారికి చెప్పాము. అప్పుడు రాజశేఖర రెడ్డిగారు మినిస్టర్ గా ఉన్నారు. విద్యార్థులందరూ వచ్చి రిప్రజెంట్ చేస్తే, ఆనాడు జిల్లాలో ఉన్నటువంటి మంత్రులు ఇది అవుతుందా, అని అనుకునేవారు. అప్పుడు రాజశేఖరరెడ్డి గారు, నేను ముఖ్యమంత్రి గారి దృష్టికి తీసుకెళ్తాను, వీలైనంతవరకూ అయ్యేటట్లు చూస్తాను అని మాట ఇచ్చిన మూడు మాసాలలోనే యూనివర్సిటీని తీసుకురావడం జరిగింది. ఇనాగరేషన్ కి కూడా వచ్చారు, దానికి శ్రీకృష్ణ దేవరాయ యూనివర్సిటీ అని పెట్టారు. ఆ యూనివర్సిటీలో మొదటి విద్యార్థి సంఘం నాయకుడిగా, అక్కడ ఫైర్మన్ గా ఎన్నికైన అవకాశం నాకు కలిగింది.

ఉ.11.40

ఆనాటి నుంచి నేను గమనిస్తున్నాను. అతను ఏదైనా ఒక అంశాన్ని చేపడితే దానిని పూర్తిగా సాధించేవరకు వదలరని నేను ఆనాటి నుంచి అనగా 1980 నుంచి గమనిస్తున్నాను. 1998లో వారు పీసీసీ ప్రెసిడెంట్ గా నియమితులయ్యారు. పీసీసీ ప్రెసిడెంట్ అయినప్పుడు వారు నాకు ఫోన్ చేసి పిలిపించి రఘువీర్, నీవు నా టీంలో కలిసి పనిచేయాలని కూడా చెప్పారు. ఆ సంఘటన జరిగి దాదాపు పది, పదకొండు సంవత్సరాలైంది. అంతకు ముందు నుంచి బాగా పరిచయమున్నా, అప్పటినుంచి చాలా క్లోజ్ గా కలిసి పనిచేసేవారం. ఎంతలా అంటే ఒక సొంత అన్నదమ్ముల్లాగా కలిసి పనిచేసేవారం. వారానికి కనీసం ఒకటికి రెండుసార్లు తెల్లవారు జామున నాలుగున్నర గంటలకు వారినుంచి నాకు ఫోన్ వచ్చేది. **Minimum once or twice in a week on one issue or the other.** దాదాపు మూడు నెలలుగా నా ఫోన్ ఉదయం నాలుగున్నర గంటలకు మోగడం మూగబోయిందని చెప్పడానికి, సమ్మడాటనికి కూడా సాధ్యం కాని పరిస్థితి. ఉదయం అయిదు గంటలకు లేచే అలవాటు నాకు ఉంది. ఆ సమయంలో నేను నా పొలంలోని రైతులతో మాట్లాడే అలవాటుంది. కానీ నాలుగున్నరకు నా ఫోన్ మోగింది అంటే అది డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారిది. వారు సీఎల్పీ నాయకుడిగా ఉన్నా, పీసీసీ అధ్యక్షునిగా ఉన్నా, ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నా నాకు ఆ సమయానికి ఫోన్ వచ్చేది. అలా నాలుగున్నరకు నాకు వచ్చే ఫోన్లు ఆగిపోయాయి. ఆ విషయం నేను జీర్ణించుకోలేకపోతున్న నిజం. వారు అధికారంలో ఉన్నా, లేకపోయినా ఎప్పుడూ ప్రజల గురించి, ఆంధ్ర రాష్ట్రం గురించి, రాష్ట్ర ప్రజల సమస్యల గురించి, రాష్ట్రంలోని పెనుకబాటు తనాన్ని గురించి, నీటిపారుదల సౌకర్యం గురించి, వ్యవసాయం గురించి ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ కనపరచేవారు.

మొన్న జరిగిన సంఘటన గురించి అందరూ అనుకుంటున్నారు. కానీ అది కరెక్ట్ కాదు. ఆ సంఘటన గురించి బయట ఉన్న అభిప్రాయం ఏమంటే, అధికారులు చెప్పినా కూడా ఇతను ఖాతరు చేసి ఉండడని అనుకుంటున్నారు. అది కరెక్ట్ కాదని నాకు ఉన్న సన్నిహితత్వం వలన తెలుసుకున్నాను. ఒక సంఘటన గురించి చెబుతాను. మిత్రులు కన్నా లక్ష్మీనారాయణ కూడా ఆ సంఘటన సమయంలో ఉన్నారు. మొన్ననే ముఖ్యమంత్రి కార్యాలయంలో పనిచేసి రిటైర్మెంట్ ప్రభాకరరెడ్డిగారు కూడా ఆ సమయంలో ఉన్నారు. గత అసెంబ్లీ సమావేశాలు జరిగేటప్పుడు ప్రొఫెసర్ స్వామినాథన్ గారి పుట్టినరోజు సందర్భంగా ఏర్పాటుచేసిన సెమినార్ కోసం మద్రాసు వెళ్ళవలసి ఉంది. ఆ రోజు ప్రత్యేక విమానం బేగంపేటనుంచి బయలుదేరడానికి సిద్ధంగా ఉంది. అందరం విమానంలో కూర్చున్నాం, అప్పుడు కూల్ డ్రింక్ ఇచ్చారు, స్నాక్స్ కూడా ఇచ్చారు. అదే రోజు ఇన్సూరెన్స్ కు సంబంధించిన మొత్తం 801 కోట్ల రూపాయలకు మంజూరు ఉత్తర్వు కూడా వచ్చింది.

నేను ఆ ఆర్డర్ కాపీని వారికి చూపించాను. అందుకు అవసరమైన డబ్బు ఉందా అని అడిగారు. నీవు ఉన్నావు కదా అన్నా, నీవు ఉంటే డబ్బు ఎక్కడికి పోతుంది అన్నాను. ఈసారి కూడా అనంతపురానికి ఎక్కువ మొత్తం తీసుకెళ్తావా అని నవ్వుతూ అన్నారు. ఎందుకంటే వచ్చిన ఎనిమిది వందల కోట్ల రూపాయల్లో ఆరు వందల కోట్ల రూపాయలు అనంతపురం జిల్లాకే మంజూరైంది. ఆ కాపీని చూసి మరలా నాకే ఇచ్చి పర్యవేక్షణ చేసుకోమని చెప్పారు. విమానం బయలుదేరడంకోసం తలుపులు వేశారు, నిచ్చిన కూడా పక్కకు తీసివేశారు. **We are about to start.** అప్పుడు ఫ్లైట్ కు ఫైలట్ గా ఒక విదేశీయుడు ఉన్నారు. అతను వచ్చి ఒక విషయం చెప్పారు. ఒక్క ఇంజన్ మాత్రమే పనిచేస్తుందని చెప్పారు. **I don't want to take risk** అని ఫైలట్ చెప్పగానే ఒక్క క్షణం కూడా వారు ఆలస్యం చేయకుండా సీట్ బెల్ట్ తీసివేసి, **o.k. We are not flying, we will go back** అని అన్నారు. ప్రభాకరరెడ్డిగారు ఫ్లైట్ లో తినడానికి బిర్యానీ తెప్పించారు. ప్రభాకర్, నీవు తెచ్చిన బిర్యానీని నీవు తీసుకోపో, నేను ఇంటికి వెళ్లి నంకటి తింటానన్నారు. ఆ మాటలు గుర్తు చేసుకుంటే బాధ వేస్తుంది. కానీ చాలామందిలో ఉన్న భావన ఏమంటే అధికారులు చెప్పినా కూడా వారు నిర్లక్ష్యం చేసి ఉంటారనేది కరెక్ట్ కాదు. ఆరోజు ఎల్లా, ఏమి జరిగిందనేది తెలుసుకోవడానికి క్షుణ్ణంగా పరిశీలన చేయాలి. పెద్దలు రోజయ్యగారు ఆ సంఘటన జరిగిన మరుసటి రోజు నన్నూ, సబితమ్మను సమావేశపరచి రాజశేఖరరెడ్డిగారి మృతిపట్ల అనేకమైన అనుమానాలు సామాన్య ప్రజల్లో ఉన్నాయి, అప్పుడు ఏమైనా జరిగిందా, అందులో కుట్ర ఏమైనా ఉందా, లేకపోతే ఆ సంఘటన జరగడానికి టెక్నికల్ సాగ్స్ ఏమైనా ఉందా అనే అనుమానాలున్నాయి కాబట్టి, వారి అనుమానాలను నివృత్తి చేయడానికి సీబీఐ ఒక్కటే చేయగలుగుతుందని, ఆ సంస్థకు నిస్తూన్న పర్యవేక్షణ చేసే అధికారం కలిగినదని పెద్దలు రోజయ్యగారు చెప్పి ఆరోజే సీబీఐకి అప్పగించడానికి నిర్ణయం తీసుకున్నారు. వెంటనే కేంద్ర హోంశాఖమంత్రి శ్రీ చిదంబరంగారితో ఫోన్ లో సంప్రదించి సీబీఐకి అప్పగించడం జరిగింది. ప్రజానీకంలో ఉన్న అనుమానాలను సీబీఐ నివృత్తి చేస్తుంది. అది నాకున్న విశ్వాసం. అంతేకాకుండా ఆరోజు మేఘాలు కూడా ఎక్కువ రావడం, వర్షాలు బాగా కురవడం జరిగింది. ఏది ఏమైనా జరిగినది చాలా బాధాకరమైనది. పెద్దలు రాజశేఖరరెడ్డిగారిని మనం తీసుకరాల్సింది. వారు అధికారంలో ఉన్న అయిదు సంవత్సరాలలో ఎన్నో కార్యక్రమాలు చేశారు. ఈరోజు మంత్రిగా ఉన్న నన్ను వారు చేపట్టిన కార్యక్రమాల గురించి చెప్పమంటే నిజంగా నేను కూడా చెప్పలేను. ఎవరూ చెప్పలేనన్ని కార్యక్రమాలను వారు చేశారు. రెండు రూపాయలకు కిలో బియ్యం గానీ, అందరికీ రేషన్ కార్డులు మంజూరులాంటివి ఎన్నో చేశారు.

ఇటీవల కర్నూలు జిల్లాలో వరదలు వచ్చినప్పుడు నేను అక్కడికి వెళ్లాను. అప్పుడు జిల్లా మంత్రి శిల్పా మోహన్ రెడ్డిగారు కూడా అక్కడ ఉన్నారు. ఇంట్లో పోయి నష్టం జరిగిందని కాకుండా ముందుగా వారు చెప్పిన విషయం ఏమంటే అయ్యా మా రేషన్ కార్డు పోయిందని, రాజీవ్ ఆరోగ్యశ్రీ కార్డు పోయిందని చెప్పారు. మీరు లక్షలు, వేల రూపాయల ఆస్తి నష్టపోయి దాని గురించి మాట్లాడకుండా రేషన్ కార్డులు, ఆరోగ్యశ్రీ కార్డుల గురించి ఎందుకు బాధపడుతున్నారంటే అవి మాకు భద్రత ఇచ్చాయని, సామాజిక భద్రత ఇచ్చాయని వారు చెప్పారు. నిజంగా రాజశేఖరరెడ్డిగారి ఆలోచన విధానం ఏవిధంగా ఉందో, సామాన్యమిద హృదయాన్ని వారు ఏవిధంగా అర్థం చేసుకున్నారనేది ఆరోజు నేను, శిల్పామోహన్ రెడ్డిగారు మాట్లాడుకోవడం జరిగింది.

ఒకప్పుడు డబ్బున్నవారు మాత్రమే ఉన్నత చదువులు చదివేవారు. ఆ ఉన్నత చదువులు చదువుకోవడానికి **Sc, St, Bc**, మరియు ఉన్నతవర్గాలలోని పేదలకు కూడా ఈరోజు ఉచితంగా విద్య చెప్పించే కార్యక్రమం జరిగింది. **Primary education is the responsibility of the Government but not the Higher Education.** అలాంటిది ఏ రాష్ట్రంలోనూ లేని విధంగా ఉన్నత విద్య విషయంలో కూడా బాధ్యత

తీసుకొని చేయడం ఎవరూ కూడా ఊహించలేని విషయం. వ్యవసాయం గురించి పెద్దలు రోజయ్యగారు ఇందాకే చెప్పారు. ఉచిత విద్యుత్, వ్యవసాయదారులకు రుణాలు మంజూరు, జలయజ్ఞంలో చేపట్టిన కార్యక్రమాలు, డ్యూక్రా మహిళలకు, వ్యవసాయదారులకు పాపలా వడ్డీకే రుణాలు, వ్యవసాయ రుణాల రద్దులో ఆయన వహించిన ముఖ్య భూమిక, వ్యవసాయ రుణాలు పూర్తిగా చెల్లించిన రైతులకు అయిదు వేల రూపాయల ప్రోత్సాహకం, గ్రామాన్ని ఒక యూనిట్గా తీసుకొని వ్యవసాయ బీమా, తొంభై శాతం సబ్సిడీతో డ్రిప్ ఇరిగేషన్. ఈ విధంగా వ్యవసాయ రంగాన్ని ఒక గాటిన పెట్టడానికి ఎంతో కృషి చేశారు. 4280 కోట్ల రూపాయలున్న వ్యవసాయ శాఖ బడ్జెట్ను 32000 కోట్ల రూపాయలకు పెంచడమే కాకుండా ప్రతి రైతు గౌరవాన్ని పెంచడానికి ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ కనపరచారు. ఈరోజు దేశంలోని అన్ని రాజకీయ పార్టీలు, అన్ని రాష్ట్రాలు కూడా వ్యవసాయమే తమ ప్రధాన అజెండాగా తీసుకొనే పరిస్థితి వచ్చిందంటే అందులో పెద్దలు రాజశేఖరరెడ్డిగారు చేసిన కృషి ఎనలేనిది. **He was a great parliamentarian, a great leader, a great visionary.** ఈ స్మృతులను ఎవరూ తుడిచివేయడానికి సాధ్యం కాదు. ఈనాటికి మాత్రమే కాదు, ఎల్లవేళలా కూడా ఎవరూ వారి జ్ఞాపకాలను తుడిచివేయలేరు. శాచ్యురేషన్ అనే కొత్త విధానాన్ని తీసుకొచ్చారు. నావాడు, పరాయివాడు అని కాకుండా శాచ్యురేషన్ మోడ్తో కార్యక్రమాలు చేయడం జరిగింది. భవిష్యత్తులో ఏ రాజకీయ నాయకుడు, ఏ రాజకీయ పార్టీ అటువంటి విధానాన్ని కొనసాగించవలసిన పరిస్థితిని పెద్దలు రాజశేఖరరెడ్డిగారు తీసుకొచ్చారు. దానికి భిన్నంగా ఏ ఒక్కరు కూడా మనజాలరు, ఆలోచన చేయజాలరు. దానికి భిన్నంగా ఆలోచిస్తే రాజకీయాల్లో ఉండడం అసాధ్యం అవుతుందని, దుర్లభమవుతుందనేది మన ముందున్న సత్యం. ఆడిన మాట తప్పనివారి గురించి చెప్పాల్సి వస్తే అలనాటి శ్రీరామ చంద్రుడి గురించి చెప్పేవారు. రాజకీయాల్లో ఒక మాట చెప్పారంటే ఆమాటకు కట్టుబడి ఉంటారని రాజశేఖరరెడ్డిగారికి పేరుంది. అటువంటిది సమకాలీన రాజకీయాల్లో రాజకీయ నాయకులు ఏదైనా మాట ఇచ్చారంటే, రాజకీయ నాయకులు కాలం గడవడానికి, లేదా పొద్దుపుచ్చడానికి లేదా ఓటు దండుకోవడానికి అనే అభిప్రాయం ఉంది.

ఉ.11.50

అది కాదు. రాజకీయ నాయకుడు కూడా ఒక మాట ఇస్తే ఆ మాట మీద నిలబడటానికి ఆస్కారముంటుందని పెద్దలు డాక్టర్ వై.ఎస్.రాజశేఖర రెడ్డి గారు ఈ రోజు మన ముందు ఒక నిదర్శనంగా ఉండిపోయారు. ఈ రోజు రాజకీయాల్లో కొనసాగే మనందరికీ కూడా ఆ మాట ఇచ్చిన తరువాత మాటకు కట్టుబడి ఉండాలనే ఆలోచన, ఆనవాయితీని ఇచ్చి పోయారు. ఏది ఏమైనా కూడా ఈ రోజు మనందరి బాధ్యత..... **irrespective of political parties.....** దానినే మనం ముందుకు తీసుకెళ్లాల్సి.**irrespective of political parties.....** ఈ రోజు ప్రజలందరూ బాధ పడుతున్నారు.

అధ్యక్షా, దాదాపు 600 మంది ఆత్మహత్యలు చేసుకోవటమో, గుండె ఆగి చనిపోవటమో జరిగింది. దాదాపు 600 మంది ఈ రాష్ట్రంలో ఒక నేత చనిపోయాడన్న విషయాన్ని జీర్ణించుకోలేక చనిపోయిన పరిస్థితి. అంటే దాని తీవ్రత ఏ విధంగా ఉందంటే ఈనాటికి కూడా ఎక్కడికి పోయినా, ఏ జిల్లాకుపోయినా ఈనాటికీ కంటతడి పెట్టనివారు పాపాత్ములు. ఆ విధంగా బాధపడుతున్నారు. అటువంటి నాయకుని ఆదర్శాలు, ఆశయాలు ముందుకు తీసుకెళ్లాల్సి. దాని కోసం అందరూ సమైక్యంగా పనిచేయాల్సిన అవసరముంది. మనందరం కూడా పెద్దలు రోజయ్య గారి నాయకత్వంలో ఈ రోజు రాజశేఖర రెడ్డి గారి ఆశయాల్ని ముందుకు తీసుకెళ్లడానికి సహకరిద్దాం. దాని ద్వారానే నిజమైన నివాళిని అర్పించిన వాళ్లమవుతాం. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ను

ఈ భారత దేశంలోనే అందరూ గర్వించేటటువంటి ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌గా ఈ నాలుగు సంవత్సరాలుంటే తీసుకెళ్ళగలిగేవారు. అయినా అతను లేడు కాని అతని ఆశయాలు సజీవంగా ఉన్నాయి. ఉండాలి. ఆ విధంగా సజీవంగా ఉండటానికి అందరం కూడా ఈ సభ ద్వారా ముక్త కంఠంతో దానిని నినదించాం. దాని కోసం కృషి చేద్దాం. రాజకీయాలకు అతీతంగా అతని ఆదర్శాలు, ఆశయాలు, అతని పథకాలు పూర్తి చేయటానికి అందరం కృషి చేద్దామని ఈ సందర్భంగా కోరుతున్నాను. పెద్దలు రాజశేఖర రెడ్డి గారు లేని లోటును మనందరం పూడ్చటానికి గట్టి ప్రయత్నం చేద్దామని ఈ సందర్భంగా నేను కోరుతున్నాను. నేను అతనిని ఒక ముఖ్యమంత్రిగా ఎప్పుడు కూడా రెండు చేతులతో నమస్కారం పెట్టింది లేదు. లేకపోతే మీరు అని సంబోధించింది లేదు. ఎప్పుడూ నీవు అనే వాడిని. ఎందుకంటే మా మధ్య ఒక అన్నతమ్ముల సంబంధం ఉండేది. అటువంటి పిలుపులు శాశ్వతంగా దూరమైన సందర్భాన బాధను వ్యక్తపరుస్తూ, వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని కోరుకుంటూ, వారి కుటుంబసభ్యులకు నేను ఈ సందర్భంగా సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాను. అన్ని రాజకీయపార్టీలకు పెద్దలు సోనియా గాంధీ గారికి, రోశయ్య గారికి, మా వీసీసీ ప్రెసిడెంట్‌కు కూడా ధన్యవాదాలు తెలియజేస్తున్నాను. ఎందుకంటే వారి సతీమణి విజయక్కను క్యాండెడేట్‌గా డిసైడ్ చేసినప్పుడు ఏ రాజకీయ పార్టీ కూడా అభ్యర్థిగా పెట్టకుండా ఆమెను ఏకగ్రీవంగా గెలిపించే అవకాశాన్ని కల్పించారు. రాజశేఖర రెడ్డి గారి ఆశయాలను ముందుకు తీసుకెళ్ళడానికి వారు అసెంబ్లీలో అడుగుపెడుతున్నారు. వీటన్నింటినీ దృష్టిలో పెట్టుకొని వారికి కూడా భగవంతుడు ధైర్యాన్నివ్వాలని ఈ సందర్భంగా కోరుతూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

جناب اکبر الدین ایسی: اسپیکر صاحب! میں اور یہ سارا ایوان گھرے غم اور ملال کے ساتھ آج سابقہ چیف منسٹر مرحوم ڈاکٹر وائی ایس راج شیکھر ریڈی صاحب کی تعزیتی قرارداد کو پیش کر رہا ہے۔ 31 اگست 2009ء بجٹ سیشن کے آخری دن جب یہ ایوان کا آخری دن تھا، ہم سب بیٹھے تھے، اور کسی نے خواب و گمان میں بھی یہ نہیں سوچا تھا کہ دو دن بعد راج شیکھر ریڈی صاحب ہمارے درمیان میں نہیں رہیں گے۔ یہ بہت ہی غم کا دن تھا کہ جس دن وائی ایس راج شیکھر ریڈی صاحب ہمارے درمیان میں نہیں رہے۔ وہ عوام کے ایک مقبول ترین لیڈر تھے، اور مقبول اس لئے تھے کہ ایک کامیاب سیاست داں کی نشانی ہوتی ہے کہ وہ عوام کے نبض کو جانتا ہے، پرکھتا ہے، اور اس کو اپنے ہاتھ میں رکھتا ہے۔ مطلب یہ کہ ایک ڈاکٹر جس طریقہ سے مریض کے pulse کو پکڑ کر کہتا ہے کہ اس کی بیماری کیا ہے تو راج شیکھر ریڈی صاحب وہ مقبول لیڈر تھے جو عوام کے نبض کو جانتے تھے، سمجھتے تھے، اور اسی کا نتیجہ تھا، میں کہوں گا کہ ریاست آندھرا پردیش کے تینوں علاقوں میں، چاہے وہ تلنگانہ ہو، ریلےسیما ہو، یا آندھرا ہو، ان تینوں علاقوں میں سب سے زیادہ عوام کا وہ مقبول رہنما و لیڈر راج شیکھر ریڈی صاحب تھے۔ آندھرا پردیش کی تاریخ میں کئی چیف منسٹرز گزرے ہیں، لیکن جہاں تک مسلمانوں کے مسائل کا سوال ہے، میں کہوں گا کہ راج شیکھر ریڈی صاحب ریاست آندھرا پردیش کی تاریخ میں واحد چیف منسٹر ہیں جنہوں نے اقلیتوں اور بالخصوص مسلمانوں کے کئی مسائل کو حل کیا۔ ویسے تو ریاست کے غریبوں کے مسائل کو انہوں نے حل کیا، لیکن سب سے اہم اسکیم تو ان کی آروگیا شری تھی، جس کے ذریعہ بے سہارہ اور بیمار لوگوں کے علاج کا انتظام ہوا، اور ہزاروں اور لاکھوں لوگ اس سے مستفید ہوئے، فائدہ اٹھائے۔ نہ صرف یہ بلکہ بے گھر لوگوں کو گھر دیا اور غریبوں کو بینشن دی، نہ صرف بینشن بلکہ انہوں نے ریاست کے بے زمین کسانوں کو لاکھوں ایکڑ اراضی تقسیم کی۔ نہ صرف یہ بلکہ مسلمانوں کے مسائل کے سلسلہ میں پرانے شہر کی ترقی کے لئے دو ہزار کروڑ کے پیکیج کا اعلان کیا۔ 2004ء میں اقتدار پر آنے کے بعد اپنے وعدوں کو پورا کیا، جو پانچ فیصد تخففات مسلمانوں کو دینے کا وعدہ کیا تھا، اس کو پورا کیا۔ جب بعد میں عدالت میں مسئلہ گیا، پھر چار فیصد ہوا، لیکن اپنے وعدہ کو پورا کیا۔ مجھے یاد ہے کہ میں اور میرے صدر، بیرسٹر اسد الدین ایسی صاحب، رکن پارلیمنٹ، راج شیکھر ریڈی صاحب سے ملاقات کرنے کے لئے گئے تھے۔ تیس برس پرانا مسئلہ تھا، اے سی گارڈس، مانصاحب ٹینک، اور دوسرے ایکس سرو پسمین کے کوارٹرز کا مسئلہ جو برہمانند ریڈی صاحب کے دور سے چل رہا تھا تو اس مسئلہ میں جب ہم نے جا کر ملاقات کی تو راج شیکھر ریڈی صاحب نے یقین دیا اور کہا کہ ہم اس مسئلہ کو حل کریں گے، اور میں کہوں گا کہ قریب پانچ سو کروڑ کی جائیدادیں جو ایکس سرو پسمین کے پیسوں سے بنائی گئی تھیں، کئی مخالفتیں ہوئیں، adverse reports گئے، لیکن اس کے بعد بھی اپنے قلم سے فیصلہ لیا، اور کہا کہ اے سی گارڈس، مانصاحب ٹینک، قلعہ گولکنڈہ اور محمدی لائنس کے پاس جتنے بھی گھر ہیں، ان ساروں کو وہاں رہنے والوں کے حوالے کیا جائے۔ انہوں نے ایک تاریخ ساز فیصلہ کیا، جس کے لئے ہم کہیں گے کہ ہم نے کئی چیف منسٹرز کے رجوع کیا تھا لیکن مسئلہ حل نہیں ہوا، ایک bold Chief Minister، ایک bold رہنما کہوں گا میں، اور ایک خوددار رہنما، اپنے وعدہ پر پورا رہنے والا چیف منسٹر کہوں گا۔ مجھے یاد بھی آتا ہے کہ کئی مرتبہ اس ایوان میں میں بار بار کئی مسائل کو زوردار آواز میں اٹھاتا تھا، ہڑنے کی طرح جھگڑتا تھا، لیکن پھر بھی مسکراتے ہوئے اٹھ کر کھڑے ہو کر مجھے سمجھاتے اور جواب دیتے، اور اسی

کا نتیجہ ہے کہ 2004ء میں اقلیتوں کا بجٹ 39 کروڑ تھا، لیکن ان کی مسلسل اقلیت دوستی کا نتیجہ ہے کہ آج اس ریاست کے بجٹ میں 227 کروڑ اقلیتوں کا بجٹ ہے۔ مجھے یہ بھی یاد ہے کہ اس ایوان میں جب راج شیکھر ریڈی صاحب چیف منسٹر تھے، اس وقت میں نے ان کو بتایا اور کہا کہ ایس سیز اور بی سیز کی یہ اسکا لرشپس ہیں، اور مسلم طلباء کی یہ اسکا لرشپس ہیں، تو انہوں نے حیرت کا اظہار کیا اور ایوان میں کہا کہ ہم ایس سی اور ایس ٹی کے برابر مسلم طلباء کی اسکا لرشپس کو بھی کریں گے، اور وہ بھی وعدہ پورا ہوا۔ اس طریقہ سے کئی مسائل ہیں۔ اوتقانی جائیدادوں کے بارے میں میں کہوں گا کہ حکومتیں اوتقانی جائیدادوں کو لیتی ہیں، لیکن کسی حکومت نے کسی اوتقانی جائیداد کو وقف بورڈ کو واپس نہیں دیا، راج شیکھر ریڈی صاحب ریاست آندھرا پردیش کی تاریخ میں واحد چیف منسٹر گزرے ہیں جنہوں نے حضرت بابا شرف الدین کی پہاڑی کی پچاس ایکڑ زمین کو وقف بورڈ کے حوالے کیا۔ تو اس طرح سے یہ ایک بہت بڑا نقصان ہے کہ وہ آج ہمارے درمیان میں نہیں ہیں۔ یہ نہ صرف مسلمانوں کے لئے بہت بڑا نقصان ہے، بلکہ میں کہوں گا کہ ریاست کے لئے بھی یہ بہت بڑا نقصان ہے، جس کی تلافی مستقبل میں بہت مشکل ہے۔ لیکن ہم کو یہ امید ہے کہ جو محبت، ہمدردی اور commitment کے ساتھ راج شیکھر ریڈی صاحب نے مسلمانوں کے مسائل کو حل کیا ہے، روشیا صاحب بھی اسی طریقہ سے ان سارے مسائل کو حل کرتے ہوئے، راج شیکھر ریڈی صاحب کا جو خواب تھا، اس خواب کو پورا کریں گے، irrigation projects کو تکمیل کریں گے، اور جن لوگوں کو گھر نہیں ہے، ان بے گھروں کو گھر دیں گے، اور ریاست کو ترقی کے ساتھ اور آگے بڑھائیں گے۔ آخر میں میں یہی کہتے ہوئے رخصت ہوں گا اور اپنی تقریر کو ختم کروں گا کہ

An English Poet by the name Lord Brain says:- Those whom the Gods love, die young.

تو آج میں یہی کہوں گا کہ اوپر والا راج شیکھر ریڈی صاحب کو بہت زیادہ چاہتا تھا، اس لئے کہوں گا کہ ان کی مرنے کی عمر تو نہیں تھی، بے وقت کی موت ہوئی ہے۔ میں اپنی جانب سے اور اپنی پارٹی کی جانب سے راج شیکھر ریڈی صاحب کے افرادِ خاندان کے ساتھ ساری ہمدردیوں کا اظہار کرتا ہوں، ان کے چاہنے والوں کے ساتھ ساری ہمدردی کا اظہار کرتا ہوں، ان کی پارٹی کانگریس کے سارے لیڈروں کے ساتھ، اور اس ایوان میں موجود ایل ایز کے ساتھ اپنی پوری ہمدردی کا اظہار کرتا ہوں اور دعا کرتا ہوں کہ اللہ سبحانہ و تعالیٰ ان کے افرادِ خاندان کو صبرِ عظیم عطا فرمائے، اور میں آخر میں یہ بھی دعا کرتا ہوں:

I pray to the Almighty to shower all his mercies on the departed soul, and
I thank you very much for giving me this opportunity.

శ్రీమతి గల్లా అరుణకుమారి(రొడ్డు, భవనాల శాఖ మంత్రి) : అధ్యక్షా, ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రవేశపెట్టినటువంటి తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. ఎంతోమంది చనిపోయినప్పుడు తీర్మానాలు ప్రవేశపెట్టినటువంటి దివంగత ముఖ్యమంత్రి డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి గురించి ఈ రోజు, ఈ విధంగా సంతాప తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెడతామని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు. అదేవిధంగా ఆయన లేనటువంటి అసెంబ్లీ ఎలా వుంటుందనేది కూడా ఊహించలేకపోయాము. నా రాజకీయ అనుభవంలో, 20 సంవత్సరాల నుంచి

కూడాను ఇటువంటి మహా నాయకుడిని, ముఖ్యమంత్రిని నేను చూడలేదు. నేను రాజకీయాల్లోకి ప్రవేశించినప్పటి నుంచి కూడా, 20 సంవత్సరాల నుంచి సెంటర్‌లో శ్రీ రాజీవ్‌గాంధీ గారితో, ఇక్కడ స్టేట్‌లో డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారితో నేను వుండటం జరిగింది. ఒకేపార్టీ, ఒకే నాయకుడిని నమ్ముకుని వున్నాను. వారికి మంచి జరిగినా, పదవుల్లో వున్నా, లేకపోయినా కూడా వారితోనే వుండటం జరిగింది.

ఎన్నో జ్ఞాపకాలు... ఆ రోజు దురదృష్టవశాత్తూ వారు చిత్తూరుకి బయలుదేరివస్తూ ఈ సల్లమల అడవులకు అంకితమైపోవడమనేది ఇప్పటికీ కూడా జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాము. ముఖ్యంగా ఉదయం తొమ్మిది, తొమ్మిదిన్నరకు రావలసినటువంటి ప్లేటు, ఆ రోజు పది గంటలు, పదకొండు గంటలు, పన్నెండున్నర గంటలైనా రాకపోయేటప్పటికి ఎంతోమందికి ఫోన్ చేసి.. హోం మినిస్టర్ గారికైతేనేమీ, అదేవిధంగా సెక్రటేరియట్‌లో సీఎస్ గారికైతేనేమీ, అక్కడున్నటువంటి సిబ్బందికైతేనేమీ అందరికీ కూడా ఫోన్‌లు చేయడం జరిగింది. ఇదిగో ఇప్పుడొస్తారు, అప్పుడొస్తారని.. కొంతమందైతే కర్నూలు నుంచి బయలుదేరారు, అక్కడ వర్షం వచ్చింది కాబట్టి కార్లో వస్తారని చెప్పడం.. మరి టీవీలో అయితే ఓల్డ్ నక్సలైట్ ఒకాయన, సల్లమల అడవుల్లో హెలికాప్టర్ దిగింది కాబట్టి అక్కడి నుంచి నడిచి రావడం కష్టమని, ఆ అడవిలో నుంచి నడిచి రావడానికి పదకొండు గంటలు పట్టింది అనంటే.. ఇప్పటికీ నడుస్తూ వుంటారు, నడిచి వచ్చేసారేమో! ఇదిగో వస్తున్నారు, అదిగో వస్తున్నారని చెప్పని ఎదురు చూడటం.. టీవీల్లో గాని, ఎక్కడైనా గాని ఒకటే దిగ్బంధం అయిపోయింది. ఏమైపోయినారు, ఏమైపోయినారు అని జనాలందరూ కూడా ఎదురుచూడటంతో ఆ రోజు నిజంగా ఎలా గడిచిందనేది తలుచుకుంటేనే చాలా బాధాకరంగా వుంటుంది అధ్యక్షా. వారితో వున్నటువంటి కొన్ని సంఘటనలు మటుకు నేను చెప్పదలుచుకున్నాను.

లాస్ట్ టైం నాకు మంత్రి పదవి ఇచ్చినప్పుడు, ఈ మెడికల్ ఇన్సూరెన్స్ అని ఇవ్వడం, దాన్ని రాజీవ్ ఆరోగ్యశ్రీగా పెట్టడం, నేను అందర్లోకి వెళ్లి సేవ చేయడం జరిగింది. నన్ను ఎప్పుడు చూసినాగాని, అప్పటి నుంచి 'ఏవమ్మా! ఆరోగ్యశ్రీ' అని చాలా నిండుగా పిలుస్తూ వుండేవారు. ఈ కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం వచ్చిన తరువాత ఎకనామికల్‌గా పూర్ బ్యాక్‌గ్రౌండ్ వుండేటటువంటి వాళ్ళకి రెండు వేల ఇళ్లు నాకిస్తే, మా కాన్స్టిట్యూయెన్సీలో ఇచ్చుకునేందుకు చాలా బాగుంటుంది అని అడిగాను. ఎందుకంటే, ఎప్పుడు ఎలక్షన్లకు వెళ్లినా గాని - ఏమ్మా! మేము ఓట్లు వేయడం లేదా, వాళ్లైనా ఓట్లు వేసేది, మేం కూడా పేదవాళ్లమే కదా? మార్కుకూడా ఇల్లివ్వాలని అందరూ అడుగుతున్నారు కాబట్టి, ఎట్లాగైనాసరే తప్పనిసరిగా నాకు రెండువేల ఇళ్లు ఇవ్వాలని అడగటం జరిగింది. రోజూ వెళ్లి అడగటం.. ఎప్పుడు పోయినా ' ఏమ్మా! ఇళ్ల కోసం వచ్చావా?' అని చెప్పి ఆయన నవ్వుటం జరుగుతూ వుండేది. కానీ, ఒకరోజు నన్ను పిలిపించి - 'అమ్మా! నువ్వు కోరిన కోరిక నెరవేరింది, ఈ విధంగా ఇందిరమ్మ ఆదర్శ గ్రామాలు పెట్టడం జరిగింది. అందులో పార్టీలతో నిమిత్తం లేకుండా, కులాలతో, మతాలతో నిమిత్తం లేకుండా ఎవరైతే పేదవాళ్లున్నారో, అసలైన లబ్ధిదారులందరికీ ఇళ్లు వచ్చే కార్యక్రమం మొదలుపెట్టాము ' అని ఆయన చెప్పినప్పుడు నేను చాలా సంతోషపడటం జరిగింది.

అదేవిధంగా, ఆరోగ్యశ్రీ మొదలుపెట్టినప్పుడు ఒక వర్గం వారికే ఆరోగ్యశ్రీ కార్డులు చెందుతున్నాయి గాని, ఎంతోమంది మిడిల్ క్లాస్ ఫ్యామిలీలు, రైతులు చాలా మంది ఆరోగ్యం బాగాలేకపోతే, వాళ్లకున్న ఆస్తులన్నీ అమ్మినా కూడా కనీసం రోగం ఇదీ అనేది కూడా తెలుసుకోలేకున్నారు, రోగం ఇదీ అని తెలుసుకునేటప్పటికీ, వాళ్ల దగ్గరున్న డబ్బులన్నీ అయిపోతున్నాయి, వాళ్లు సంరక్షించుకోలేకుండా వున్నారు కాబట్టి వాళ్లక్కూడా మనం వైట్ రేషన్ కార్డులిస్తేనే ఆరోగ్యశ్రీ వస్తుంది కాబట్టి, వాళ్లందరికీ కూడా వైట్ కార్డులిస్తేనే బాగుంటుందన్నప్పుడు,

వారు ఆలోచించి తగిన నిర్ణయం తీసుకుని ఆ రోజు కూడా.. 'అందరికీ వైట్ రేషన్ కార్డులిస్తున్నామమ్మా, అందరికీ ఆరోగ్యశ్రీ కార్డులివ్వచ్చు' అన్నప్పుడు నేను చాలా సంతోషపడ్డాను.

అదేవిధంగా, ఇక్కడ హైదరాబాదులో జూనియర్ డాక్టర్లకు, కొంతమందికి మధ్య జరిగిన గొడవల్లో జూనియర్ డాక్టర్లందరూ రోడ్ల మీదకొచ్చినప్పుడు, నేను వాళ్ల సమస్యలు తీర్చడానికని వెళితే - మీరు ఆర్డినెన్స్ తీసుకురాగలరా? అంటే, ఆర్డినెన్స్ నేను తెస్తానని చెప్పి మళ్లా ముఖ్యమంత్రి గారి దగ్గరకు నేను వచ్చినప్పుడు - ఆర్డినెన్స్ అంటే నీకు తెలుసా? ఎలా మాటిచ్చావనే విషయం ఆయన అడిగినప్పుడు నేను కొంచెం భయపడటం జరిగింది. కానీ, ఆర్డినెన్స్ అంటే తెలుసో, తెలియదోగాని.. ఎప్పుడూ ఈ హాస్పిటల్స్లో వుండే సిబ్బందిపైనా, డాక్టర్లపైనా చెయ్యిచేసుకోవడమనేది బాగాలేదు కాబట్టి, మనం ఆర్డినెన్స్ ఇస్తేనే బాగుంటుందని నేను మొండిగా వాదించినప్పుడు - ఆయన సరేలే వెళ్లు.. మళ్లా చూద్దామని చెప్పి, మళ్లా హోం సెక్రటరీ, హెల్త్ సెక్రటరీ వీళ్లందరినీ కూడా పిలిపించి, నన్ను కూడా పిలిపించి తప్పనిసరిగా ఈ ఆర్డినెన్స్ అనేది తీసుకురావాలని చెప్పి, ఆయన ఆర్డినెన్స్ తెచ్చినప్పుడు కూడా నేను చాలా సంతోషపడ్డాను.

ఈ సంఘటనలన్నీ ఎందుకు చెబుతున్నానంటే, ఏదైనా ఒక మాట ఇస్తే, నా వెనకాల ఒక శక్తి వుంది, వాళ్లను ఒప్పించవచ్చు, ఒప్పించి ఈ మాటను మనం తీర్చవచ్చని చెప్పి, పెద్ద, పెద్ద మాటలను కూడా అందరికీ కమిటీమెంట్ ఇచ్చేయడం జరుగుతూ వుండేది. మళ్లా వచ్చి ఆయన ఒప్పుకున్నా, ఒప్పుకోకపోయినా కూడా కొట్లాడి చేయించుకోగల చనువు, శక్తి వున్నాయి కాబట్టి, ఆ శక్తి వుండింది కాబట్టి ఆ విధమైనటువంటి కమిటీమెంట్ ఇచ్చి తీర్చుకోవడం జరుగుతూ వుండేది. అవిధంగా, మనం ఏం చెప్పినా గాని.. ఆయన ముందు వినేవారు. రెండవసారి అడిగితే, ఆలోచించి తీర్చడమనేది ఆయన మంచితనానికి ఒక తార్కాణం. అదేవిధంగా కడపలో నేను పార్టీవరంగానూ, ప్రభుత్వ పరంగానూ అక్కడ ఇంఛార్జిగా వుండటం జరిగింది. అదేవిధంగా ఆయన బై-ఎలక్షన్ జరిగినప్పుడు జమ్మలమడుగుకు ఇంఛార్జిగా వుండటం జరిగింది.

మ.12.10

ఎంతో సమ్మకంతో ఆయన నన్ను కడప జిల్లాకి ఇన్-ఛార్జిగా వేయడం కూడా నాకు చాలా సంతోషం అనిపించేది. కడప అంటేనే బాంబులేస్తారు, రౌడీయిజం కొనసాగుతూ ఉంటుంది అనే ఒక అభిప్రాయం వుంది. సినిమాలలో కూడా మరి కడప గురించి చాలా భిన్నంగా చూపించడం, కడప వాళ్లంటేనే హింసాత్మకంగా ఉంటారని చూపించడం, అలాంటివి చూసి ఆయన చాలా బాధపడడం జరిగింది. అందుకనే కడప ద్వితీయాబ్ది ఉత్సవాలని పేరుపెట్టి, నాలుగైదు రోజులు కడపలో సంబరాలు జరపడం జరిగింది. ప్రతి ఇంట, ప్రతి ఊరిలో, ప్రతి ఒక్క వంచాయితీలో కూడా ద్వితీయాబ్ది ఉత్సవాలు జరపడమే కాకుండా, ఆ ఉత్సవాలు జరిగినప్పుడు కడపకి చాలా మందిని పిలిపించి, కడప అంటే బాంబులు - రౌడీయిజమే కాదు, కడపలో ఎంతోమంది మహా కవులు, కళావేత్తలు, రచయితలు, పోతులూరి వీరబ్రంహ్మంగారు, బమ్మెర పోతనామాత్యులు వంటి మహానుభావులు పుట్టింది కూడా అక్కడే, అదేవిధంగా వేమన పుట్టిందిక్కడే, పొలిటికల్ గా కూడా ఎంతోమంది దిగ్గజాలందరు కూడా ఇక్కడే పుట్టారు, కడపలో మంచి పళ్లతోటలు, మినరల్స్ కూడా ఉన్నాయి, కడప అంటే కల్చర్ కి మారుపేరు. కాబట్టి, ఇది ఎంతో మంచి జిల్లా అని చెప్పడానికి, ఆ కల్చర్ తీసుకురావడానికి ఆయన పడిన తాపత్రయం నాకు తెలుసు. ఆ ద్వితీయాబ్ది ఉత్సవాలు జరిపించి నిజంగానే ఆ కల్చర్ ని తీసుకువచ్చారు.

ఆ విధంగా తాపత్రయపడి, ఆయన కడపను కూడా ఎంతో మార్చినేసి, ఇందులో కల్చర్ ఉంది అని చెప్పి చూపించడానికి, ఆయన ఎంతో తాపత్రయపడటం జరిగింది.

అదేవిధంగా, ఇటువంటి మంచి పనులన్నీ కూడాను మాచేత చేయించి, ఆయనెంతో సంతోషపడుతూ ఉండేవారు. లాస్ట్లో వారు ఈవిధంగా చనిపోవడం అనేది మేము జీర్ణించుకోలేకపోయాము. వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢ సంతాపం తెలియజేస్తూ, అదేవిధంగా, వారి శ్రీమతికి యూనానిమస్గా మద్దతును ఇచ్చినటువంటి ప్రతి వక్షాల నాయకులందరికీ కూడా ధన్యవాదాలు అర్పిస్తూ, సెలవుతీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ జి.మల్లేష్ (బెల్లంపల్లి): అధ్యక్షా, గత శాసనసభ బడ్జెట్ సమావేశాలలో చాలా ఉత్సాహంగా మన మధ్యలో ఉన్నటువంటి ముఖ్యమంత్రి, సెప్టెంబర్ ఒకటవ తారీకునాడు అప్రాప్రియేషన్ బిల్లు పాస్మెయ్దానికి ముందు సెన్సిమెంటరీ క్వశ్చన్స్ వేసే సందర్భంలో ఎంతో ఉత్సాహంగా కనబడినటువంటి ముఖ్యమంత్రి మన మధ్య లేకపోవడం చాలా బాధాకరం, విచారకరం. ముఖ్యమంత్రి రాజశేఖరరెడ్డిగారు రాష్ట్ర విషయాలపైన పరిపూర్ణమైన అవగాహన కలిగిన ఒక రాజకీయ నాయకుడు. ఏదైనా క్రొత్తదనంతో చేయాలనే తపన ఆయనలో చాలా విపరీతంగా ఉండేది. ఆయన దగ్గరకు ఏ పార్టీకి సంబంధించిన వారు పోయినా, రుసచ్చలతోనే ఆహ్వానించే వారు. మేము ఇచ్చే రిప్రజెంటేషన్స్ కి సంబంధించిన విషయాలలోగాని, ఇతరత్రా విషయాలలోగాని, పని అవుతుందో కాదో అది వేరే విషయం గానీ.. చాలా హుందాగా, డిగ్రిఫైడ్ ఛీఫ్ మినిస్టర్ గా ఆయన బాధ్యతలు నిర్వహించిన ముఖ్యమంత్రి. నిజంగా కలలో కూడా ఊహించని సంఘటన చూస్తుండగానే జరిగిపోయింది. రాజశేఖరరెడ్డిగారు నాకు చాలా దగ్గరి పరిచయం. వారు ఈ రాష్ట్రానికి యూత్ కాంగ్రెస్ పార్టీ నాయకుడిగా ఉన్న రోజుల్లో, నేను యూత్ ఫెడరేషన్ రాష్ట్ర నాయకునిగా ఉండి పలు సందర్భాలలో వారితో కలిసి పనిచేసే అవకాశం నాకు కలిగింది. ఆ తరువాత శ్రీ ఎం.వి.మైసూరారెడ్డి, శ్రీ జె.సి.దివాకర్ రెడ్డి ఎమ్మెల్యే క్వార్టర్స్ లో ఉన్న సందర్భంలో అదే ప్లాట్స్ లో నేను కూడా ఉన్నందువల్ల పలు సందర్భాలలో అనేక విషయాలు మాట్లాడే అవకాశం నాకు కలిగింది. అయితే, వారు ముఖ్యమంత్రి అయిన తరువాత అనేకమైన క్రొత్త పద్ధతుల్లో, ఒక రిఫాం పద్ధతిలో ముందుకు తీసుకుపోవాలనే ప్రయత్నం చేశారు. అందులో భాగంగానే, భూమి సమస్యను ఎజెండా మీదికి తీసుకువచ్చి చర్చకు పెట్టారు. అయితే, దానిమీద నక్సలైట్లతోసహా మా అందరితో మాట్లాడినారు. కొంత సమస్య పరిష్కారమైంది. పరిష్కారం కావాల్సింది ఇంకా చాలా ఉంది. అయితే, భిన్న సామాజిక వర్గాల, సమస్యలపైన మంచి అవగాహన కలిగిన ముఖ్యమంత్రి, కాంగ్రెస్ పార్టీని నిజంగా ఒక తాటిపైన నడిపి, డిస్సీప్లీన్ లో ఉంచిన నాయకుడు డా.వై.యస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారనే విషయంలో ఎలాంటి సందేహంలేదు. వారి మరణం ఈ రాష్ట్ర ప్రజలకు మనందరికీ కూడా ఎంతో దుఃఖాన్ని, విచారాన్ని కలిగించింది.

అయితే, ఆయన విషయంలో నా బాధ ఏమిటంటే, ఆయన మరణించి ఇప్పటికీ మూడు రోజులు తక్కువ వంద రోజులు అవుతుంది. మూడు మాసాలైనా ఈ శాసనసభలో ఆయనకు శ్రద్ధాంజలి ఘటించకపోవడం చాలా బాధకలిగించే విషయమని నేను ఈ సందర్భంగా ప్రస్తావనకు తీసుకురాదలచాను.

అధ్యక్షా, తమరికి తెలుసు అనేక మంది మన దేశంలోగాని మన రాష్ట్రంలోగాని ప్రమాదాలకు గురైనారు, శ్రీ జి.ఎం.సీ బాలయోగిగారు హెలికాప్టర్ ప్రమాదానికి గురైనారు, శ్రీ సంజయ్ గాంధీగారు ప్రమాదానికి గురైనారు, మాధవరావు సింధ్యా ప్రమాదానికి గురైనారు. వీటన్నింటి మీద విచారణలు జరిగినవి. సాంకేతికమైన లోపాలు ఒక భాగమైతే, సంజయ్ గాంధీలాంటి కొంచెం అతిశూరత్వం వల్ల చనిపోయిన సంఘటనలు మరికొన్ని.

ఈరోజు దురదృష్టకరమైన విషయం ఏమిటంటే, సెప్టెంబర్ 2వ తారీకునాడు ఒక వైపు వర్షం కురుస్తున్న పరిస్థితి ఉన్నది. వారు ఒక ప్రజాహిత కార్యక్రమంలో పాల్గొనడానికి, వారు నిర్ణయించుకున్న కార్యక్రమానికి వెళ్లాలి అనే ఆత్మతతో వారున్నారు. వారొక వీధి మీటింగ్లో పాల్గొన వలసిన అవసరమున్నది అనే ఉద్దేశంతో వారు వెళ్లినారు. ఆయనకున్న కమిటీమెంట్, ఉద్దేశం మంచిదే, కాని ప్రకృతిని కూడా చూడవలసిన అవసరమున్నది. ఒకవేళ నేను ఆ హెలికాప్టర్కు కెప్టెన్గా గాని మరొక విధంగా గాని ఉంటే, ఆ హెలికాప్టర్ పైపులను వగులగొట్టి ఇది బాగాలేదని చెప్పేవాడిని. అక్కడ ఉండే యంత్రాంగానికి పరిస్థితి తెలిసి కూడా నిరోధించకపోవడం పెద్దపాఠపాటనే విషయాన్ని నేను మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. ఇంతటి పెద్దలుండే సభలో నేను అనుకుంటున్నాను, వయస్సుగీత్యా చాలామంది వారి సహచర మిత్రులంతా చాలా చిన్నవాళ్లు. ఆయనకు గట్టిగా చెప్పివాళ్లేవ్వరూ లేరు. పెద్దవారైన రోశయ్యగారైనా, మన శాసనసభలో హుందాగా అనేక సందర్భాలలో ఆయనను కాపాడుతూ మాట్లాడినటువంటి వారైనా ఆయన ఉరుకుడుతనాన్ని కొంచెం నిరోధిస్తే బాగుండేది. ఆయన ఆరోజు ఆ ప్రయాణాన్ని రద్దు చేసుకున్నా కొంప మునిగేదేమిలేదు. ఆరోజు ఆ ప్రయాణాన్ని నిలుపుదల చేస్తే, ఆయన మన మధ్య ఉండే వారు. ఇంకా ఈ రాష్ట్ర ప్రజలకు ఎంతో సేవ చేసే పరిస్థితి ఉండేది.

అధ్యక్షా, చాలా మంది పేదలకు ఆయన పెట్టిన పథకాలు సంతోషాన్ని, ఉత్సాహాన్ని కలిగించాయి. ముఖ్యంగా లాభం జరుగుతుందనే వాతావరణం వచ్చింది. దానితోబాటే, ఈరోజు ప్రపంచ బ్యాంకు పెద్దలు కూడా సంతోషపడ్డారు. కార్పొరేట్ సంస్థలు, ధనవంతులు కూడా సంతోషపడ్డారు. ప్రపంచ బ్యాంకు ఆర్థిక సంస్కరణలు అమలు చేయడానికి పకడ్బందీ వ్యూహంతో ఆయన తన విధానాలను ఈ రాష్ట్రంలో కొనసాగించడం జరిగింది. ఒక దిక్కు కేంద్రాన్ని బుజ్జగించి, మరో దిక్కు ప్రపంచ బ్యాంకు ఆర్థిక సంస్కరణలను అమలు జరిపిన పద్ధతి పాటించిన నేర్పరి, ఒక ఉపాయం, ఒక లక్ష్యం కలిగిన నాయకుడిగా ఆయన ఉన్నారు. ఏమైనప్పటికీ, ఆయన మరణం మనందరికీ తీరని లోటును కలిగించింది. ఈ రాష్ట్రమంతా ఎంతో దుఃఖపడింది. ఆయన ఒక మాట చెప్పినారు. ఈ సందర్భంగా నేను మనవిచేస్తున్నాను “మేము రాజశేఖర రెడ్డిగారు చెప్పినటువంటి వాటిని అమలు చేస్తామని” చెబుతున్నాను. తెలంగాణ మా పల్లనే వస్తుందని రాజశేఖరరెడ్డిగారు చెప్పారు. వారి మాటలను అందుకొని క్రింద స్థాయి నాయకులు కూడా మాతోనే తెలంగాణ వస్తుందని చెప్పినారు. నేనంటున్నాను, ఆయన ఆశయం నెరవేరాలంటే తెలంగాణ సమస్య పరిష్కారం కోసం మీరు ఈ శాసనసభలో ఒక ఏకగ్రీవ తీర్మానం పెట్టండి. ఆయన ఆశయం నెరవేరినట్లు ఉంటుంది. తెలంగాణ మండిపోతున్నది. ఆ సమస్యను నివారించినట్లు అవుతుంది. ప్రీ జోన్ సమస్యవుంది, ఆ 14 క్లాజు తీసేసినంత మాత్రానా, ఒరిగేది, తరిగేది ఏమిలేదు.

MR.SPEAKER: Confine to the subject.

శ్రీ జి.మల్లేష్ : ఏమైనప్పటికీ రాజశేఖరరెడ్డిగారి మరణం ఎంతో బాధాకరమైనది. ముఖ్యంగా అనేక మంది మిత్రులు పనిచేయలేని పరిస్థితి వచ్చింది. వారు ధైర్యాన్ని పుంజుకొని ఇప్పుడిప్పుడే తమ బాధ్యతలను నిర్వహించే పరిస్థితి వచ్చింది. కాంగ్రెస్ పార్టీకి, మంత్రివర్గానికి వారి కుటుంబ సభ్యులకు భారత కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ పక్షాన సంతాప సానుభూతిని తెలుపుతూ, వారు మరింత ధైర్యంగా ఉండాలని కోరుతూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

మ.12.20

శ్రీ కె. జానారెడ్డి(నాగార్జున సాగర్):- అధ్యక్షా, రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి మరణం చాలా హృదయ విదారకమైనది, బాధాకరమైనది. కలలో కూడా ఊహించనటువంటి పరిస్థితులలో ఆయనకు మరణం సంభవించడం, ఇదే శాసనసభలోనే మనందరం వారికి నివాళులు అర్పించే పరిస్థితి రావడం చాలా దురదృష్టకరం. ఈ సందర్భంగా ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన సంతాప తీర్మానాన్ని బలపరుస్తూ దివంగత నేత రాజశేఖర్ రెడ్డి గార్ని నా శ్రద్ధాంజలి అర్పించే సందర్భంలో చాలా క్లుప్తంగా ఒకటి రెండు మాటలే సభకు గుర్తు చేస్తున్నాను. 1983వ సంవత్సరం నుండి అంటే 27 సంవత్సరాలకు పైనే మాకు పరిచయం ఉన్నప్పటికీ 20 సంవత్సరాల నుంచి ఒక ఆత్మీయ మిత్రునిగా, సన్నిహితునిగా, స్నేహితునిగా మేము ఎన్నో కార్యక్రమాలు నిర్వహించినటువంటి సంగతి వుంది. అవన్నీ ఇప్పుడు ఏకరువు పెట్టలేను. అయినా ఇప్పుడే సభలో జరిగిన ఒక ఉదంతాన్ని గుర్తు చేస్తూ ఒకరిద్దరు టి.ఆర్.ఎస్ సభ్యులు నన్ను అడిగారు. అదేమిటంటే, నేను టిఆర్ఎస్ వారికి విజ్ఞప్తి చేశానని.

ఈ సందర్భాన్ని గుర్తు చేసినప్పుడు రాజశేఖర్ రెడ్డి గారిని కూడా మేం గుర్తు చేసుకున్నాం. నాడు నేను తెలుగుదేశం పార్టీలో మంత్రిగా ఉన్న సమయంలో ఒక రాయలసీమ ఉద్యమ పరిస్థితులలో స్వర్గీయ ఎన్.టి.రామారావు గారు దీక్ష చేపట్టినప్పుడు, రాయలసీమ వాసులంతా సచివాలయం ముందు ఘర్షణ వడిన సంఘటనను ఒకసారి గుర్తు చేస్తున్నాను. ఆ సందర్భంగా ఆ ఘర్షణను నివారణ చేయడానికి “మీరంతా ఇక్కడి నుండి ఉపసంహరించుకుంటే నేను నా దీక్షను విరమిస్తానని” ఎన్.టి.రామారావు గారు అన్నప్పుడు నేను రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి దగ్గరికి వెళ్లి విజ్ఞప్తి చేశాను. అదేమంటే మీరు వెంటనే ఇక్కడి నుంచి ఉపసంహరించండి, ప్రస్తుత వాతావరణానికి ప్రశాంతత చేకూర్చండి అడిగినప్పుడు, అక్కడి నుండి వారు అయిదు నిమిషాలలో బయటికి వెళ్లిపోవడం జరిగింది. ఆ తర్వాత అక్కడ పరిస్థితి ప్రశాంతపడటం జరిగింది. ఆ విధంగా నేను విజ్ఞప్తి చేశానని గుర్తు చేసుకుంటున్నాను.

ఏది ఏమైనా నేను వారూ అటు పార్టీలోనూ, ఆ తర్వాత మంత్రి పదంలోనూ అత్యంత సన్నిహితంగా అనేక విషయాలను నిర్వహించిన తీరు ఎన్నటికీ మరువరానిది, మరువలేనిది. ఈ సందర్భంగా వాటన్నింటినీ ఒకసారి నెమరు వేసుకుంటూ ఆయన మరణం కాంగ్రెస్ పార్టీకి తీరని లోటని, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజలందరికీ తీరని ఆవేదనను మిగిల్చారని ఈ సందర్భంగా తెలియజేస్తున్నాను. ఏది ఏమైనా వారి పరిపాలనలో ఆంధ్రప్రదేశ్ సమగ్రాభివృద్ధికి, అన్ని వర్గాల అభ్యున్నతికి అహర్నిశలూ కృషి చేయడంతోపాటు, వారు అనేక ప్రజా సంక్షేమ పథకాలను ప్రవేశపెట్టి ప్రజా హృదయాలలో ఉన్నటువంటి నాయకుడని తెలియజేస్తూ, ఆయన ప్రవేశపెట్టిన పథకాలు నిర్విఘ్నంగా కొనసాగించి, ఆ తర్వాత ప్రజలకు దాని ఫలాలను అందించి, ఆ విధంగా రాష్ట్రం అన్ని విధాలుగా అభివృద్ధి పథంలో ముందుకు పోయేలా చూడడమే ఆయనకు మనం యిచ్చే ఘనమైన నివాళి అని నేను భావిస్తున్నాను. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు ప్రవేశపెట్టిన పథకాలను నిర్విఘ్నంగా కొనసాగించి, అమలు చేసి ఆయనకు నివాళులు అర్పించాలని తెలియజేస్తూ, వారి మరణం పట్ల వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢ సానుభూతి, సంతాపాన్ని తెలియజేస్తూ వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని కోరుతూ ముగిస్తున్నాను.

శ్రీ కె.ఇ. క్రిష్ణమూర్తి(డోన్):- అధ్యక్షా, రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి మరణం ఊహించలేని పరిణామం. ఒక ఆప్త మిత్రునికి ఈ విధంగా సభలో సంతాపం తెలుపడం చాలా బాధాకరంగా ఉన్నది. పార్టీలు మారినా వెనుకటి రాజకీయాలలో ఆయనకు నేను చాలా ఆప్త మిత్రుడిగా ఉండేవాడిని. 1978 వ సంవత్సరంలో నేను, ఇప్పటి ప్రధాన ప్రతిపక్ష నాయకుడు, కీ.శే. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు ముగ్గురం రాయలసీమ నుండి ఒకేసారి ఎన్నికయ్యాం,

ముగ్గురం ఒకేసారి మంత్రులం కూడా అయ్యాము. ముగ్గురం కలిసి అప్పుట్లో తిరుపతికి వెళితే అక్కడి యూనివర్సిటీ విద్యార్థులు మా ముగ్గురికి చాలా ఘనమైన స్వాగతం పలికారు. ఆ తర్వాత రాజకీయాలలో ఎన్నో ఒడిదుడుకులు వచ్చాయి. ఒడిదుడుకులలో ఆయనతో పాటే నేను కూడా సహచరుడిగా ఉన్నాను.

1996 సంవత్సరంలో వారు కడప నుండి పార్లమెంట్ అభ్యర్థిగా పోటీ చేసినప్పుడు వారు నన్ను జమ్మలమడుగు శివారెడ్డి గారి గ్రామానికి వెళ్లి పోలింగ్ ఏజెంటుగా కూర్చోమని చెప్పారు. అప్పట్లో ఎమ్మెల్యేలకు కూడా ఏజెంటుగా కూర్చునే అవకాశం ఉండేది. మీరు కోరితే నేను తప్పనిసరిగా అక్కడికి వెళ్లి ఏజెంటుగా కూర్చుంటానని చెబితే, వారు అన్నదేమంటే అక్కడి రాజకీయ వాతావరణం గురించి నీకు తెలుసా, అది రెస్కూగా వుంటుందేమోనని. రెస్కూగా వున్నా పరవాలేదు మీరు కోరారు కాబట్టి తప్పనిసరిగా వెడతానని చెప్పి అక్కడికి నేను వెళ్లి ఏజెంటుగా కూర్చుని నరైన వద్దతిలో పోలింగు జరపడం జరిగింది.

ఇదే కాకుండా వారు ఎప్పుడు కూడా ఆప్యాయతను మరవలేని భావన నాతో వెలిబుచ్చేవారు. కీ.శే. రాజేశ్ పైలట్ గారు, మాధవరావు సింధ్యా గారు కేంద్ర మంత్రులుగా ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడు ఆయన వారికి భోజనం వారి ఇంట్లో పెట్టినప్పుడు ప్రత్యేకంగా నన్ను పిలిచి మాకు కూడా ఒక బి.సి లీడర్ ఉన్నాడు, ఆయనను మీ అంతటి వాడిని చేయండని ఆప్యాయతతో వారికి చెప్పారు. ఇప్పుడు ఆ రోజులను తలుచుకుంటుంటే నిజంగా ఒక మిత్రుడిని కోల్పోవడం ఎంత భాధాకరం అన్నది తెలుస్తున్నది.

ఇదే కాకుండా మేం చాలా సార్లు వారిని ముఖ్యమంత్రిని చేయాలని ప్రయత్నం చేశాం. ఆ ప్రయత్నంలో భాగంగా ఒకసారి రాజీవ్ గాంధీ గారిని కలిసినప్పుడు, he said “ If you tap every door, every window, everybody talks about Rajasekhara Reddy. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు ఇంత చిన్న వయసులో ఇంత మంచి పేరు వారు ఎలా తెచ్చుకున్నారు” రాజీవ్ గాంధీ గారు స్వయంగా మాతో అడగడం జరిగింది. కాబట్టి ఆ రోజు ఆ ప్రయత్నంలో వారు సఫలీకృతం కాకపోయినా ఆ తర్వాత ముఖ్యమంత్రి అయినందుకు చాలా సంతోషపడిన వారిలో మొట్టమొదటి వాడిని నేను.

అనాడు ఎన్.టి. రామారావు గారు తెలుగు గంగ ప్రాజెక్టును ప్రారంభించినప్పుడు రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు ప్రధాన ప్రతిపక్ష నాయకుడిగా ఉన్నప్పుడు సర్ప్లస్ వాటరా లేక అన్యూర్లు వాటరా అనే అంశం మీద శాసన సభలో కొంత వాగ్వాదం జరిగింది. అప్పుడు నేను పర్సనల్ గా రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి దగ్గరకు వెళ్లి రాయలసీమకు మంచి చేయాలని అప్పట్లో శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ గారు అనుకున్న విషయాన్ని మీరు మర్చిపోకండి, దయచేసి మీరు దీని గురించి పెద్ద వివాదం తీసుకురావద్దని చెబితే ఆయన పెద్ద హృదయంతో అంగీకరించడం కూడా జరిగిందని మీరు తెలియజేస్తున్నాను.

కమ్యూనిస్టు సభ్యులు మల్లేష్ గారు ఇందాక చెప్పినట్లుగా రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి మరణంలో కొన్ని పొరపాట్లు జరిగి ఉండవచ్చు. ఈ సందర్భంగా నేను ముఖ్యమంత్రి గారిని కోరేదేమిటంటే రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి మరణానికి సంబంధించి సి.బి.ఐ ఇంక్వైరీ వేశారు కాబట్టి దాన్ని త్వరితగతిన పూర్తి చేసి, జరిగిన పొరపాట్లు ఎవరివన్నది ఒకసారి రాష్ట్ర ప్రజలకు తెలుపడం మంచిదన్న విషయం కూడా నేను మనవి చేసుకుంటున్నాను. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు మరణించడం వల్ల రాష్ట్రం ఒక మంచి నాయకుణ్ణి కోల్పోయిందని కూడా మేం భావిస్తున్నాం. కాబట్టి నేను కోరేదేమిటంటే ముఖ్యంగా వారు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు చేస్తున్నటువంటి

కార్యక్రమాలన్ని కూడా బీదలకు కొనసాగించండి, దానికి మా పార్టీ తరపునుంచి మీకు మంచి సహకారం అందుతుందని మంత్రి వర్గానికి సూచిస్తూ, ముఖ్యమంత్రి గార్ని కూడా మేం సహాయం చేస్తామని మనవి చేస్తూ, దివంగత రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని, వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలుపుతూ నేను ముగిస్తున్నాను.

మ.12.30

శ్రీ ఇ.రవీందర్‌రెడ్డి(ఎల్లారెడ్డి): అధ్యక్షా, గౌరవ ముఖ్యమంత్రి రోజయ్యగారు ప్రతిపాదించిన సంతాప తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. దివంగత ముఖ్యమంత్రి గత శాసన సభలో ముఖ్యమంత్రి హోదాలో ఇక్కడ వుండి ఈ రోజు మనలో లేకపోవడం నిజంగా చాలా బాధగా వుంది. శాసన సభ సమావేశాలు జరిగిన మరుసటి రోజే బయలుదేరి వెళ్లడం ఈ దుర్లభన జరగడం నిజంగా చాలా బాధగా వుంది. 2 రోజుల తరువాత వెళ్లి వుంటే ఈ సంఘటన జరిగేది కాదేమో అని నేను వర్తనలోగా ఫీలు అవుతున్నాను. రాజశేఖర్‌రెడ్డిగారు, ప్రభుత్వం తలపెట్టిన పథకాలు ప్రజలకు అందుతున్నాయో లేదో తెలుసుకొని ఇంప్లిమెంటేషన్ వ్యవస్థను పటిష్టం చేద్దామని చెప్పి గొప్ప రచ్చబండ కార్యక్రమం నిర్మాణం చేసుకొని వెళ్లిన కార్యక్రమంలో ఈ దుర్లభన జరగడం అందులో చనిపోవడం చాలా బాధగా వుంది. రాజశేఖర్‌రెడ్డిగారు కాంగ్రెస్ పార్టీని మళ్ళీ గెలిపించి పటిష్టంగా నిల్చిన ఒక గొప్ప నాయకుడని చెబుతున్నాను. రాయలసీమ, ఆంధ్ర ప్రాంతాల అభివృద్ధికి ఆయన ఎనలేని కృషి చేశాడు. ఆ ప్రాంత ప్రజలకు ఆయన చిరకాలం గుర్తుండేట్లు చేసుకున్న నాయకుడుగా ఉన్నాడని తెలియచేస్తున్నాను. ఈ రోజు జరుగుతున్న సంక్షేమ పథకాలు రాజశేఖర్‌రెడ్డిగారు వచ్చిన తరువాతనే గొప్ప ఆదరణకు గురైనాయని చెప్పి చెబుతున్నాను. గతంలో పార్టీలకు అతీతంగా మేము సి.ఎం .రిలీఫ్ ఫండ్ కోసం వెళితే మానవతా దృక్పథంతో వ్యవహరించి లక్ష రెండు లక్షలు రూపాయలు ఇచ్చిన సందర్భాలున్నాయి. నిజంగా గత శాసన సభలో కొత్త శాసన సభ్యులం అయినప్పటికీ ఏ పార్టీ అని చూడకుండా ఇచ్చారు. అంత గొప్ప నాయకుణ్ణి కోల్పోవడం చాలా బాధగా వుంది. తెలంగాణా విషయంలో మా పార్టీకి కొంత వ్యతిరేకత ఉన్నప్పటికీ కూడా ఒక గొప్ప నాయకుణ్ణి మేము కోల్పోవడం చాలా బాధగా వుంది. వారి ఆత్మకు శాంతి కల్గాలని తీవ్ర సంతాపాన్ని తెలియచేస్తూ దుఖ: సముద్రంలో వున్న వారి కుటుంబ సభ్యులకు ధైర్యాన్ని ఇవ్వాలని భగవంతుణ్ణి కోరుకుంటూ ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియచేస్తూ ముగిస్తున్నాను.

శ్రీ పొన్నాల లక్ష్మయ్య(భారీ నీటిపారుదల శాఖామంత్రి): అధ్యక్షా, గౌరవ ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన సంతాప తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. రాజశేఖర్‌రెడ్డిగారు మరణించిన వాస్తవం నాకు సమ్మతకం కాదని తెలియజేస్తున్నాను. దానికి కారణాలు ఏమైనా కావచ్చు. 30 సంవత్సరాల పరిచయం 25 సంవత్సరాల సాన్నిహిత్యం దీనికి కారణం అయివుంటుందని నేను అనుకుంటున్నాను. ఆయన ఒక సాత్వికుడు, పేదల పక్షపాతి, రైతు బాంధవుడు. శాసన సభ్యుడిగా, పార్లమెంటు సభ్యుడిగా, అదే విధంగా ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షునిగా, ప్రతిపక్ష నాయకుడిగా, ముఖ్యమంత్రిగా తన 30 సంవత్సరాల పైచిలుకు రాజకీయం జీవితం, చాలా మంది కొత్త వాళ్లకు, పాత వాళ్లకి కూడా ఆదర్శంగా వుంటుందని నేను అనుకుంటున్నాను. ఈ సందర్భంగా ఒక విషయాన్ని గుర్తు చేయవలసిన అవసరం వుంది. అవకాశాలు రాకముందే అధికారం వస్తే ఏమి చేయాలని అనే దాని మీద ఒక ఖచ్చితమైన అభిప్రాయం కల్గిన వ్యక్తి డా. రాజశేఖర్‌రెడ్డిగారు. ఈ విషయాన్ని ఏదో ఆషామాషిగా నేను చెప్పడంలేదు. 1985లో శ్రీశైలం దేవస్థానానికి మిత్రులతో కలసి వెళ్లినప్పుడు పూజలు చేసి బయటకు వచ్చిన తరువాత ఒక రైతు దేవాలయ ప్రాంగణంలో ఆయనకు సమస్కారం చేసి మీరు రాష్ట్రానికి ఎప్పుడైనా ముఖ్యమంత్రి కావాలని కోరారు. ఆ రోజు రైతు కోరితే 10 అడుగులు ముందుకు

నేసి మాతో నవ్వుతూ ఈ అవకాశం కనుక మనకు వస్తే ఈ రాష్ట్రంలో 50 లక్షల ఎకరాలకు నీళ్లు ఇవ్వగల్గుతాము అనే మాటచెప్పారు. 1985లో శ్రీశైలం దేవస్థానం ప్రాంగణంలో ఒక రైతు ముఖ్యమంత్రి కావాలని కోరితే కోరిన 10 సెకండ్ల తరువాత చెప్పిన విషయాన్ని చూస్తే అవకాశం వస్తే అభివృద్ధి విషయంలో ఏమి చేయాలనే దాని మీద స్పష్టమైన అవగాహన వచ్చిన ప్రజా నాయకుడు డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారు అని తెలుస్తోంది. అసలు అభివృద్ధికి అర్థం ఏమిటి అభివృద్ధికి కొలమానం ఏమిటి అనేది చాలా స్పష్టంగా అర్థం చేసుకొని కార్యక్రమాలు రూపొందించిన మహానుభావుడు డా. వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారు. వ్యవసాయానికి, జలయజ్ఞానికి అత్యధిక శాతం ప్రజలు ఆధారపడ్డ ఈ రంగాలకు ఇవ్వాలని తద్వారానే ఉపాధి కల్గుతుందని ఈ ఉపాధి లేకపోతే అభివృద్ధికి అర్థంలేదని అత్యధిక శాతం ప్రజలు జీవన ప్రమాణాలు తగ్గిపోయేటటువంటి పరిస్థితులు వుంటే ఆ అభివృద్ధి, అభివృద్ధి కాదని ఘంటాపథంగా చెప్పి దానికి అనుగుణంగా కార్యక్రమాలు రూపొందించిన మహానుభావుడు డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారు. అయితే సమస్యలు వచ్చినట్లైతే బెదిరేవాడు కాదు. పరిష్కారం కోసం ధైర్యంగా నిలబడి పరిష్కార మార్గాలు కనుగొనేవాడు. ఒక మాటలో చెప్పాలంటే మాట తప్పని, మడమ తిప్పని, నిజమైన స్నేహితుడు ఎవరైనా వున్నాడు అంటే నాకు అయితే డా.రాజశేఖరరెడ్డిగారు మదిలో కనిపిస్తూవుంటాడు. ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నో. ఆయన పరిచయంలో అమెరికా పర్యటనలో భాగంగా, చైనా పర్యటనలో భాగంగా ఎన్నో సందర్భాలలో ఎన్నో విషయాల మీద చర్చించుకోవడం వ్యూహ విశ్లేషణ చేసుకోవడం ఒకటి అయితే, దానికి అనుగుణంగా కార్యక్రమాల రూపకల్పనలో నన్ను భాగస్వామిని చేయడం మరొకటి . నేను అమెరికా నుంచి తిరిగి వచ్చిన 7 సంవత్సరాల తరువాత మొదటిసారిగా 1985లో అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో వారు ప్రదేశ్ అధ్యక్షునిగా నాకు అవకాశం కల్పించిన విషయాన్ని కూడా ఈ సందర్భంగా గుర్తు చేసుకుంటున్నాను. ఈ సందర్భంగా ఒకటి మాత్రం నాకు చాలా స్పష్టంగా కనపడతా వుంది. కొత్తగా పారే ప్రతి నీటి బొట్టులో ఆయన కనబడతాడేమో అనిపిస్తుంది. స్థిర స్థాయిలో ఆయన ప్రజల మనస్సులో నిల్చిపోయాడు. దానికి కారణం సంక్షేమం, అభివృద్ధి,ఉపాధి కల్పనలో సమతూకంతోబాటు నిజమైన అభివృద్ధిని కాక్షించిన మహానుభావుడు కాబట్టే ఆయన ప్రజల్లో ఉండిపోతున్నాడు. ఆయన లేని లోటు తీర్చడం కష్టం . ఈ భావన ఒక్కరిలో వుందని నేను అనుకోను అందరిలో వుంది. ఆయన మరణం అనివార్యం ఆపలేము కాని ఆయన ప్రారంభించిన మంచి పనులు శాశ్వతంగా మన మనస్సులో చరిత్రలో వుండిపోతాయి దాంట్లో సందేహం లేదు. వారి ఆత్మకు భగవంతుడు శాంతి ప్రసాదించాలని, కుటుంబ సభ్యులకు ధైర్యం కల్గించాలని కొరుకొంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ కన్నా లక్ష్మీనారాయణ(భారీ పరిశ్రమల శాఖామంత్రి):అధ్యక్షా, గౌరవ ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశ పెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. దివంగత నేత డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారి మరణం ప్రజల దురదృష్టం . వ్యక్తిగతంగా మా అందరికీ నష్టమైనా ప్రజల దురదృష్టంగా భావిస్తున్నాను. ఆయన నిరంతరం ప్రజల గురించి ఆరాటపడే వాడు, తపన పడేవాడు. ఆరాటం, తపనే ఆయన ప్రాణాన్ని తీసింది అని చెప్పి దానికి ఏ విధమైనటువంటి సందేహం లేదు. ఆయనకు వున్నటువంటి గొప్ప గుణం సమ్మకున్న సిద్ధాంతాలు. సమ్మకున్న వ్యక్తిని కంటికి రెప్పలా చూసుకునేవాడు. తాను ఏమైపోయినా సరే తాను సమ్మకున్నటువంటి వ్యక్తికి ఏవిధమైనటువంటి నష్టం జరగకూడదు అనేటటువంటి గొప్ప నాయకత్వ లక్షణాలు ఉన్నటువంటి వ్యక్తి.

మ.12.40

అవకాశాలు అందరికీ వస్తాయి. ఆయనతోపాటు రాజకీయాల్లోకి వచ్చిన చాలా మందికి అవకాశాలు వస్తున్నాయి. కాని అవకాశం వచ్చినప్పుడు దానిని వినియోగించుకొని, తాను ఉన్నా లేకపోయినా ప్రజల మనసుల్లో శాశ్వతంగా ముద్ర వేసుకున్న గొప్ప నాయకుడిగా ఆంధ్రరాష్ట్ర చరిత్రలో మిగిలిపోయిన ఒక మహా నాయకుడు రాజశేఖర రెడ్డిగారు. కాకిలాగా వంద సంవత్సరాలు బ్రతికే కంటే, హంసలాగా ఒక్క రోజు బ్రతికినా చాలు అని ఆయన ఎప్పుడూ అంటూ ఉండేవారు. ఆయన సింహంలా బ్రతికి చనిపోయారు అని అనడంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు. ఆయన చేసిన ప్రతి కార్యక్రమం చూస్తుంటే, తన జీవితం చాలా తక్కువ అని ఆయనకు తెలుసేమో అని అనిపిస్తుంది. ఆయన చేసిన ప్రతి కార్యక్రమం ఈ రాష్ట్రాన్ని ఒక అభివృద్ధివర్ధంలో తీసుకువెళ్లానని ఒక ఆలోచనతో, ఒక విజన్‌తో చేశారు. అలాగే పేద, బడుగు వర్గాల సంక్షేమ కార్యక్రమాల రూపకల్పనలో, వాటి అమలు విషయంలో కూడా ఏ రకమైన ఇబ్బంది వచ్చినా, ఎన్ని అనాంతరాలు ఏర్పడినా, ఆ కార్యక్రమాల అమలు విషయంలో ఆయన ఎప్పుడూ వెనుకాడలేదు. ఈ రాష్ట్ర క్యాబినెట్‌లో అభయహస్తం కార్యక్రమం రూపకల్పన చేసే రోజున జి.వో ఇస్టి సరిపోయేది కదా, చట్టం ఎందుకు అనే ఆలోచన కొంతమంది సభ్యులు చేసినప్పుడు, ఆయన నేను ఉంటానో ఉండనో ఈ కార్యక్రమం శాశ్వతంగా జరగాలి, జి.వో రూపంలో ఈ కార్యక్రమానికి రూపకల్పన తీసుకొని వస్తే, బడ్జెట్‌లో నిధులు కేటాయించేటప్పుడు కొంత వెనుకా ముందు అయ్యే అవకాశం ఉంటుందని, అన్నారు. చట్టభద్రత కల్పిస్తే తాను ఉన్నా లేకపోయినా, బడ్జెట్‌లో నిధులు ఏర్పాటు చేయడానికి నిరంతరం జరగాలనే ఆలోచనతో ఆ కార్యక్రమానికి చట్టబద్ధత చేశారు.

పది మందికి మంచి జరిగే కార్యక్రమం ఏదైనా, ఎవరు చెప్పినప్పటికీ కూడా, చెప్పేవారు తన మనిషా, బయట మనిషా, ప్రతిపక్షంలో ఉండి చెబుతున్నారా అనే ఆలోచన చేయకుండా, చాలా గొప్ప మనసుతో పది మందికి నిరంతరం మంచి జరిగే కార్యక్రమాలను చేయడానికి ఆయన ఎప్పుడూ వెనుకాడలేదు. తాను చేపట్టిన కార్యక్రమం వల్ల పదిమందికి నష్టం కలుగుతుందని ఎవరయినా కన్విన్స్ చేసి చెప్పినప్పుడు, ఆయన భేషజాలకు పోకుండా అటువంటి కార్యక్రమాన్ని నితీత్రా చేసుకోవడానికి ఎప్పుడూ కూడా వెనుకాడలేదు. నిరంతరం ఆయనకు ఉన్న అవకాశాన్ని పది మందికి మంచి చేయడానికి, పది మందికి మంచి పంచడానికి వినియోగించారు. ఏ రోజునా తనకు ఉన్న అవకాశాన్ని, అధికారాన్ని ఒక వ్యక్తికి కూడా నష్టం జరగకూడదనే ఉద్దేశ్యంతో నిరంతరం ఆలోచించిన వ్యక్తి డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డిగారు.

అధ్యక్షా, ఈ పంచభూతాలు ఉన్నంత కాలం రాజశేఖర రెడ్డిగారు, ఆయన ఆలోచన, ఆయన విజన్ ప్రజల మనసుల్లో ఉంటాయి. అందుకే ఆయన పంచభూతాల్లో కలిసిపోయారు. ఆకాశం, గాలి, నీరు, నిప్పు, భూమి అనే పంచభూతాల సాక్షిగా ఆయన మరణం సంభవించడం చాలా గొప్ప విషయం. పంచభూతాలు ఉన్నంత కాలం ఆయన చేసిన కార్యక్రమాలు, ఆయన మంచితనం ఉండిపోతాయి. ఆయన పరిపాలన ఆంధ్రరాష్ట్ర చరిత్రలో సువర్ణాక్షరాలతో లిఖించతగినదిగా భావిస్తూ, ఆయన లేని లోటు ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రజలకు, భారతదేశంలోని కాంగ్రెస్ పార్టీకి తీరని లోటుగా నేను భావిస్తున్నాను. ఆయన ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని భగవంతుని ప్రార్థిస్తూ, వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢ సంతాపాన్ని తెలియచేస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ జి.కిషన్ రెడ్డి(అంబర్‌పేట): అధ్యక్షా, డా.వై.ఎస్ రాజశేఖర రెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రిగా ఐదున్నర సంవత్సరాలుగా పనిచేశారు. ఈ రోజు సభను వారు లేకుండా జరుపుకుంటున్నామంటే సమ్మతంగా లేదు. ఇప్పటికీ కూడా వారు కూర్చునే సీటు బోసిపోయినట్లు మనకు కనిపిస్తోంది. సమాజంలో ఉన్న అట్టడుగు వర్గాల ప్రజల కన్నీరు తుడవాలనే లక్ష్యసిద్ధితో ముఖ్యమంత్రిగా తాను ఉన్న ఐదున్నర సంవత్సరాలు కూడా

నిరంతరం పనిచేసిన వ్యక్తి వారు. వై.ఎస్ రాజశేఖర రెడ్డి అనే పేరు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో అత్యంత ప్రజాదరణ పొందింది. గత బడ్జెట్ సమావేశాల్లో కూడా ముఖ్యమంత్రి స్థానం నుంచి వారు మాట తప్పను, మడిమ తిప్పను అని మాట్లాడారు. ఆ మాటలను ఇప్పటికీ కూడా మనం మరచిపోలేము. వెనుకబడిన రాయలసీమ ప్రాంతంలో వారు ప్రతిపక్షంలో ఉన్నప్పుడు , మంత్రిగా ఉన్నప్పుడు కూడా సాగునీటి కోసం అనేకమైన పోరాటాలు చేసి రాయలసీమ ప్రజల మనసుల్లో తనకంటూ ఒక స్థానం సంపాదించుకున్న వ్యక్తి డా.వై.ఎస్ రాజశేఖర రెడ్డిగారు. కాంగ్రెస్ చరిత్రలో విస్మరించరాని వ్యక్తిత్వం, నాయకత్వం వారిది. మన రాష్ట్రంలో కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలో ఉన్నా, ప్రతిపక్షంలో ఉన్నా అసమ్మతి ఉండేది. కాని, 51/2 సంవత్సరాల నుండి కాంగ్రెస్ పార్టీలో అసమ్మతి అనేది లేకుండా, అందరినీ కలుపుకు పోయిన గొప్ప వ్యక్తి డా.వై.ఎస్ రాజశేఖర రెడ్డిగారు.

మంచివారికి మరణం సాక్షి అంటారు. వారు చనిపోయిన రోజు హైదరాబాదుకు అద్వానిగారు వచ్చారు. నేను అద్వానిగారిని ఫ్లేట్ ఎక్కించడానికి వెళ్లవలసిన కారణంగా డా.వై.ఎస్ రాజశేఖర రెడ్డిగారి అంతిమయాత్రకు కడపకు వెళ్లలేకపోయాను. నేను ఆ రోజున ఇంటికి వెళ్లిన తర్వాత మా పాప సువ్వు కడపకు ఎందుకు వెళ్లలేదని నన్ను ప్రశ్నించింది. ఒక చిన్నపాప ఆ విధంగా ప్రశ్నించిందంటే, వారు చనిపోయినప్పుడు ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రజల్లో తమ ఇంట్లోని వ్యక్తి చనిపోయిన భావన వచ్చింది. వారి గొప్పతనం చనిపోయిన తర్వాతే చాలామందికి తెలిసింది. ప్రతి కుటుంబానికి ఏదో ఒక విధంగా లబ్ధి చేకూర్చాలనే భావన డా.వై.ఎస్ రాజశేఖర రెడ్డిగారికి ఉండేది. మడమ తిప్పని నడత, మాట తప్పని నిబద్ధత రాజశేఖర రెడ్డి గారికి ఉండేది. వారి పలకరింపులో ఆత్మీయత, చిరునవ్వులో ఆప్యాయత కనిపించేవి. వారు సభలో ఉన్నప్పుడు, వారిపై మేము ఫ్లేట్ చేసేవాళ్ళము. ఈ రోజు మేము సభలో ఎవరితో ఫ్లేట్ చేయాలని మాకు అనిపిస్తోంది. వారు ఆ సీట్లో కూర్చున్నప్పుడు వారితో ఫ్లేట్ చేయాలన్నా, పోరాడాలన్నా, విమర్శించాలన్నా మాకు పట్టుదల ఉండేది. వారు లేని ఈ రోజున మేము ఎవరితో మాట్లాడాలి అనే భావన యువకులుగా కొత్తగా శాసనసభకు వచ్చిన మా లాంటి వారికి కలుగుతోంది. తుది శ్వాస వరకు వారితో ఎవ్వరూ లేరని వారు అనుకునేవారు. వరుణదేవుడు వారి పార్టీ అని వారు ఎప్పుడూ అనేవారు. వారి తుదిశ్వాస సమయంలో వారితో ఆత్మబంధువులు ఎవరూ లేకపోయినా, వరుణదేవుడు ఉన్నాడు. రైతులు, రైతు కూలీలు, మహిళలు, వృద్ధులు ఎందరికి ఎన్నో కార్యక్రమాలకు వారు పూనుకున్నారు. మా అంబర్‌పేట మండలంలో నేను ఎమ్‌ఎల్‌ఎ అయినప్పుడు 800 వృద్ధాప్య పింఛన్లు ఉండేవి. ఈ రోజు అంబర్‌పేట మండలంలో 11000 వృద్ధాప్య పింఛన్లు ఇస్తున్నామంటే చాలా ఆశ్చర్యంగా ఉంది. ఇదంతా రాజశేఖరరెడ్డి గారి శామ్యరేషన్ పాయింట్ కారణంగానే వచ్చిందనే విషయాన్ని కూడా ఈ సందర్భంగా మనవిచేస్తున్నాను.

గతంలో నేను, ఎమ్‌ఆర్‌పిఎస్‌కు చెందిన కృష్ణమాదిగ గారు కలసి ఒక పోరాటం చేశాం. గుండె జబ్బులు గల రెండువేల మంది పేద పిల్లలను హైదరాబాదుకు తీసుకువచ్చి, ఉద్యమం చేస్తున్నప్పుడు అందులో ఒక బాలుడు చనిపోయాడు. చనిపోయిన డెడ్‌బాడీతో అంబేద్కర్ విగ్రహం వద్ద నేను, కృష్ణ మాదిగ గారు కూర్చున్నప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న రాజశేఖరరెడ్డిగారు ఢిల్లీలో ఉన్నారు. అప్పుడు వారితో మేము ఫోన్‌లో మాట్లాడి, పిల్లలందరికీ ఆపరేషన్ చేయిస్తామంటేనే మేము పిల్లలందరినీ ఇక్కడి నుండి తీసుకువేళతాం లేకపోతే తీసుకువెళ్ళమని చెప్పాం. అప్పుడు వారు నా మెడ మీద కత్తి పెట్టి అడుగుతున్నావు, నువ్వు ఈ విధంగా చేస్తే నాకు ఏమీ తెలియదు అన్నారు. అప్పుడు మేము పిల్లలపై పోలీసులు లాఠీచార్జి చేసే విషయాన్ని వారికి చెపితే, ఫోన్ ద్వారానే వారు మేము అడిగిన దానికి ఒప్పుకున్నారు. గుండె జబ్బులున్న పేద పిల్లలందరికీ ఆపరేషన్ చేయించిన ఘనత రాజశేఖర రెడ్డిగారి ప్రభుత్వానికి దక్కిందని నేను మనవిచేస్తున్నాను. అనేకమంది

పేదపిల్లలు గుండెజబ్బులతో బాధపడుతూ, 15, 16 సంవత్సరాలు వచ్చిన తర్వాత కూడా ఆపరేషన్ కాకుండా చనిపోయిన వారు చాలామంది ఉన్నారు. మన రాష్ట్రంలో కేవలం పుట్టవర్తి ఆసుపత్రిలో మాత్రమే ఉచితంగా గుండె ఆపరేషన్లు చేసేవారు. డబ్బులేని పేద పిల్లలు 16, 17 సంవత్సరాలు వచ్చిన తర్వాత గుండె జబ్బులతో చనిపోయేవారు. వారు ఢిల్లీలో ఉండి కూడా కేవలం ఫోన్ కాలి ద్వారా మేము అడిగిన దాన్ని ఒప్పుకున్నారు. ఢిల్లీలో ప్రెస్ కాన్ఫరెన్స్ లో పిల్లలకు గుండె ఆపరేషన్లు చేయిస్తామని వారు ఒప్పుకున్న తర్వాత మేము ఉద్యమాన్ని ఆపివేయడం జరిగింది. పేద ప్రజలకు, బడుగు వర్గాల ప్రజలకు ఏదో చేయాలనే తపన వారికి ఉండేది. ముఖ్యమంత్రిగా వారు చేస్తున్న పనుల ద్వారా ప్రజల్లో మంచి పేరు తెచ్చుకోవాలనే స్వార్థం వారికి ఉండేది. పేదల గురించి అనేకమైన కార్యక్రమాలను వారు చేశారు. రాజశేఖర రెడ్డిగారి వస్త్రధారణ, ధోవతి, చొక్కా, ఆయన జేబులోని పెన్ను, ఆయన చెప్పులు కూడా చాలా నిండుగా ఉండేవి. నిండైన మనస్తత్వం, నిండైన వ్యక్తిత్వం, నవ్వులు విరబోసే ముఖారవిందం ఉన్న రాజశేఖర రెడ్డిగారిని మనం కోల్పోయాం.

అధ్యక్షా, నా అంబర్ పేట నియోజకవర్గానికి చెందిన మరొక విషయాన్ని నేను చెప్పదలచుకున్నాను. తెలుగుదేశం పార్టీ అధికారంలో ఉన్నప్పుడు శాంతి టాకీస్ వద్ద ఉన్న తొమ్మిది ఎకరాల స్థలాన్ని ఆఫ్రో ఏషియన్ గేమ్స్ కు స్టేడియం నిర్మాణానికి వంద కోట్ల రూపాయలను హడ్కో నుండి తీసుకు వచ్చి ఆ భూమిని అమ్మేసి కట్టాలని నిర్ణయించడం జరిగింది. స్థలాన్ని అమ్మాలని తెలుగుదేశం ప్రభుత్వమే జి.ఓ. కూడా తీసుకువచ్చింది. ఆ విషయంలో నేను ముఖ్యమంత్రి గార్ని చాలాసార్లు కలిశాను. చూద్దాం, చేద్దామని అన్నారు. ఒక రోజు దాన్ని అమ్మకుండా నేను హైకోర్టు నుండి స్టే తీసుకువచ్చాను.

మ.12.50

ఆ తొమ్మిది ఎకరాల స్థలం నిలువ దాదాపు మూడు వందల కోట్ల రూపాయల వరకు ఉంటుంది. ఆ స్థలాన్ని అమ్మితే వచ్చే మూడు వందల కోట్ల రూపాయలను ప్రభుత్వం వదులుకోవడమే కాకుండా, దానికి మరో ఎనిమిది కోట్ల రూపాయలను ఖర్చు చేసి బ్రహ్మాండమైన పార్కుని నా నియోజకవర్గంలో శాసనసభలో హామీ ఇచ్చిన విధంగా నిర్మించారు. ఈ విషయాలు సుధీర్ రెడ్డి గార్కి తెలుసు. నేను అసోసియేట్ పార్టీలో ఉన్నప్పటికీ, నా నియోజకవర్గంలోని 496 మందికి 'ముఖ్యమంత్రి సహాయ నిధి' ద్వారా వైద్య ఖర్చుల నిమిత్తం డబ్బులు ఇచ్చిన గొప్ప వ్యక్తి డా. వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి అని తెలియజేస్తున్నాను. ఆ రోజుల్లో ఆరోగ్య శ్రీ పథకం లేదు. మా పార్టీకి సంబంధించిన మాజీ ఎమ్.ఎల్.ఎ.లు ఇంతమందికి ముఖ్యమంత్రి సహాయ నిధి నుండి ఎలా ఇప్పించగలుగుతున్నారని అడిగితే, ఇది ప్రభుత్వ పాలసీ అని చెప్పేవారము. ఇటువంటి అనేక విషయాల్లో డా. వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డి గారు చేసిన గొప్ప పనులు కనిపిస్తాయి.

డా. వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డి చేపట్టిన సాగునీటి ప్రాజెక్టులు తదితర అనేక కార్యక్రమాలను ఈ ప్రభుత్వం ముందుకు తీసుకువెళ్లాలని కోరుతున్నాను. ఎన్నికల ముందు రాజశేఖరరెడ్డి గారు ప్రజలకు ఇచ్చిన హామీలను నెరవేర్చినప్పుడే, ఈ సభ వారికి ఇచ్చేది నిజమైన నివాళి అని తెలియజేస్తున్నాను.

డా.వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి గారి మృతికి నా ప్రగాఢ సంతాపాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ, శోకార్తులైన వారి కుటుంబానికి నా సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాను. భగవంతుడు వారి ఆత్మకు శాంతిని చేకూర్చాలని భారతీయ జనతాపార్టీ తరపున కోరుకొంటూ సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

శ్రీ దాసం నాగేందర్(ఆరోగ్యకుటుంబ సంక్షేమ శాఖామంత్రి) : అధ్యక్షా, గౌరవ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ రోశయ్య గారు ప్రవేశ పెట్టిన ఈ తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. ప్రియతమ నాయకుడు, ఆంధ్రుల ఆశా జ్యోతి డా. వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి గారు లేరనే విషయాన్ని జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాము. ప్రియతమ నాయకుడితో నాకు ఉన్న అవినాభావ సంబంధం గురించి చెప్పాలంటే, వారు 1985వ సంవత్సరంలో పి.సి.సి. అధ్యక్షుడిగా ఉన్నప్పుడు, నేను ఎన్.ఎస్.యు.ఐ.లో పనిచేస్తుండేవాణ్ణి. రాజశేఖరరెడ్డి గారు 1999లో మళ్ళీ పి.సి.సి. అధ్యక్షుడిగా ఉన్నప్పుడు, నన్ను యువజన కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడిగా చేయాలని అఖిల భారత యువజన కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు మనీష్ తివారి, ఆస్కర్ ఫెర్నాండెజ్ గార్ల దగ్గరకు నన్ను తీసుకు వెళ్లారు. ఆనాడు నాతో పాటు నేడు ప్రభుత్వ సలహాదారుగా ఉన్న డా. కె.వి.సి. రామచంద్రరావు గారు కూడా వచ్చారు. నన్ను యునానిమస్ గా 'యువజన కాంగ్రెస్' అధ్యక్షుడిగా నియమించాలని కోరగా, వారు ఒప్పుకొన్నారు. మేము అదే రోజు సాయంత్రం ఢిల్లీ నుండి హైదరాబాద్ కి బయలుదేరి వచ్చేశాము. రెండవ రోజు డా. కె.వి.సి. రామచంద్రరావు గారు నన్ను పిలిచి 'ఆస్కర్ ఫెర్నాండెజ్ గారితో మాట్లాడాము 'ఈ రోజే ఢిల్లీ వెళ్లి అప్పాయింట్మెంట్ ఆర్డర్స్ తెచ్చుకోవాల్సిందిగా' నాకు తెలిపారు. నేను వెంటనే ఢిల్లీకి బయలుదేరి వెళ్లాను. అక్కడ ఆస్కర్ ఫెర్నాండెజ్ గారితో మాట్లాడాను. ఆస్కర్ ఫెర్నాండెజ్ గారు రాజశేఖరరెడ్డి గారితో, రామచంద్రరావు గారితో మాట్లాడి, 'క్యాస్ట్ ఈక్వేషన్స్' పరిగణన వల్ల, నన్ను నియామకం చేయడానికి కొంత ఇబ్బంది కలుగుతోందని, వారం రోజులు ఆగిన తరువాత నిర్ణయం తెలియజేస్తానని చెప్పారు. ఈ విషయాలని ఎందుకు చెబుతున్నానంటే, డా. వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి గారు ఎవరైనా 'తన' అని అనుకొన్న తరువాత, ఆ వ్యక్తిని లైమ్ లైట్ లోకి తీసుకురావడానికి ఎన్ని అడ్డంకులు ఎదురొచ్చినా ఆయన ప్రయత్నంలో లోపం ఉండేది కాదు. ఈ మధ్య గ్రేటర్ హైదరాబాద్ అధ్యక్షుడిగా నియమించినప్పుడు, గ్రేటర్ హైదరాబాద్ లో 24 నియోజకవర్గాలు ఉన్నాయని అందులో కనీసం 18 సీట్లైనా తప్పకుండా గెలిపించుకోవాలని నాతో పదే పదే చెప్పేవారు. మా పై అంతటి బాధ్యతను పెట్టి, వారు కూడా ఎంతో కష్ట పడి పనిచేసే వారు. ప్రజలకు మంచి కార్యక్రమాలను అందించి ఇంకా మంచి పేరు తెచ్చుకోవాలన్న తపన ఆయనలో ఉండేది. గ్రేటర్ హైదరాబాద్ ఏర్పడ్డాక నేను అన్ని నియోజకవర్గాల్లో విస్తృత స్థాయిలో సమావేశాలను ఏర్పాటు చేశాను. ఆ సందర్భంలో రాజశేఖరరెడ్డి గారు మాట్లాడుతూ, ఏ విధంగా ఆర్గనైజ్ చేసున్నావు, నా అవసరం ఏమైనా ఉందా? అని ప్రత్యేక శ్రద్ధ కనబరిచేవారు. ఆయన వెంట ఉండే వారిని, ఏ విధంగా ప్రాటెక్ట్ చేసుకోవాలి అని తపన పడే వారో, అదే విధంగా అంతే తపన రాష్ట్ర ప్రజల విషయంలో కూడా పడేవారు.

డా. వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి గారు అనేక సంక్షేమ కార్యక్రమాలను ప్రవేశ పెట్టారు. అట్టడుగు వర్గాల వారిని ఆదుకొన్న మాదిరిగానే ఉన్నత కుటుంబాల వారిని కూడా వారు ఆదుకొన్నారు. గ్యాస్ ధర పెరిగినప్పుడు రూ.50లు తగ్గించి చాలా కుటుంబాలకు లాభం కల్గింపజేశారు.

2003వ సంవత్సరంలో 'బస్సుయాత్ర'ను ఆరు మాసాల పాటు చేశాము. ఆ బస్సు యాత్రను నేను కోఆర్డినేట్ చేశాను. ఆ సందర్భంలో మేము మీ గ్రామానికి వచ్చినప్పుడు, మీరు ఫోటో ఎగ్జిబిషన్ చూపారు. ఆ సందర్భంలో మనకు సింబల్ ఎలా వచ్చిందన్న విషయాన్ని మీ దగ్గర చర్చించడం జరిగింది. అలా ఎన్నో సందర్భాల్లో వారితో పనిచేసినప్పుడు వారు చెప్పిన మాటలు, వారు చూపిన మార్గం గుర్తుకు వస్తూనే ఉంటుంది. నేడు రాజశేఖరరెడ్డి గారు మన మధ్య లేకపోవడం ఎంతో బాధ కలిగిస్తోంది. వారు రాష్ట్ర ప్రజల గుండెల్లో

చిరంజీవిగా ఉన్నారు. ఆయన్ని అభిమానించిన ప్రతి వ్యక్తి గుండెల్లో డా. వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డి చిరంజీవి గా ఉన్నారని చెప్పడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

ఈ రాష్ట్రంలో 'ఇందిరమ్మ రాజ్యం' తీసుకురావాలన్న తపన ఆయనకు ఉండేది. స్వర్గీయ ఇందిరాగాంధీ గారు 'గరీబీ హరాఓ' అని చెప్పారు. అలాగే బ్యాంకుల జాతీయకరణ చేశారు. ఇందిరమ్మ పేరున అనేక పథకాలను రాష్ట్రంలో చేపట్టి ఆమె పేరు మారుమోగేలా చేశారు. ఇందిరాగాంధీ ప్రవేశపెట్టిన కార్యక్రమాలను పునరుజ్జీవించ చేయాలన్న ఉద్దేశ్యంతో అనేక ప్రయత్నాలు చేశారు. 'పావలా వడ్డీ', 'ఏకలాంగులకు పెన్షన్' 'అభయ హస్తం' వంటి పథకాలెన్నింటినో తీసుకువచ్చిన ఘనత డా.వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి గారికే దక్కిందని తెలియజేస్తున్నాను.

'గ్రేటర్ హైదరాబాద్'ని ఏర్పాటు చేయడానికిగాను హైదరాబాద్ చుట్టుప్రక్కల ఉన్న 12 మునిసిపాలిటీలను మెర్జ్ చేశారు. గ్రేటర్ హైదరాబాద్ని ప్రపంచంలోనే ఒక మోడల్ సిటీగా చేయాలన్న తపన ఆయనకు ఉండేది. ఆ విధంగా అనేక కార్యక్రమాలను చేయాలని వారు సంకల్పించారు. గ్రేటర్ హైదరాబాద్లో ప్రత్యేకంగా జరుగుతున్న పరిణామాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని, గ్రేటర్ హైదరాబాద్ని రక్షించుకొడానికి, ఈ గ్రేటర్ హైదరాబాద్ని ఒక మోడల్ సిటీగా చేయడానికి మా వంతు కృషి చేస్తామని నేను తెలియజేస్తున్నాను. ప్రత్యేకంగా డా. వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి గారు ప్రవేశ పెట్టిన ప్రతి సంక్షేమ కార్యక్రమాన్ని ముఖ్యమంత్రి గారు ముందుకు తీసుకు వెళతామని చెప్పారు. బాధ్యత గల మంత్రులుగా ఆ కార్యక్రమాన్ని కొనసాగించడానికి మా వంతు కృషి ఎల్లప్పుడూ చేస్తామని మనవి చేస్తున్నాను.

నక్సేస్ రోడ్డుకి 'డా. వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి మార్గ్'గా పేరు పెట్టాలని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. అలాగే బారతదేశంలోనే ప్రత్యేకంగా చేపట్టిన 'ఔటర్ రింగ్ రోడ్డు' కి డా.వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి గారి పేరు పెట్టాలని కోరుతున్నాను. జూబ్లీహిల్స్ ప్రాంతంలో 52 ఎకరాల స్థలంలో ఈ మధ్య కాలంలో ఒక పార్క్ని రాజశేఖరరెడ్డి గారు ప్రారంభించడం జరిగింది. దానికి కూడా 'డా. వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి పార్క్'గా పేరు పెట్టాలని గ్రేటర్ హైదరాబాద్ ప్రజలు కోరుకుంటున్నారు. వారి తరపున నేను కూడా అదే కోరుతున్నాను.

మ. 1.00

గ్రేటర్ హైదరాబాద్ ప్రజలలో డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారి పట్ల ప్రత్యేక అభిమానం వుంది. నిజానికి డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారిలో ఒక గొప్పతనం వుంది. వారు ప్రవేశ పెట్టిన కార్యక్రమాలను అందరూ అభిమానించారు. హౌస్ రెగ్యులరైజేషన్లో గాని, యితర విషయాలలో గాని వారు చేసిన మంచికి ప్రజలందరూ వారిని అభిమానించారు.

ఇంకోటి అధ్యక్షా, వారిలో ఒక గొప్పతనం వుంది. హౌస్లో ఎన్ని రకాలుగా అపోజిషన్ పార్టీ వారు క్రిటిసిజ్ చేసినా, విమర్శించినా కూడా వారు ఈ హౌస్ దాటిన తర్వాత వాటిని ప్రక్కకు పెట్టే వారు. అప్పుడు ఏ అపోజిషన్ పార్టీ వారు తమ దగ్గరకు వచ్చినా, ఏ పార్టీ లీడరు వచ్చినా కూడా పార్టీలకు అతీతంగా వారందరినీ నవ్వుతూ పలకరించే వారు ఆయన. వారు ఆ విధంగా పలకరించే విధానాన్ని , ఆదరించేటువంటి విధానాన్ని మనం చూస్తూ వుంటే మనం నేర్చుకోవలసినది చాలా వుందని చెప్పకతప్పదు. అలాటి నాయకుడు

ఈ రోజు మన మధ్య లేకపోవడం , ఈ రోజు మన రాష్ట్రానికి, ప్రజలకు తీరని లోటు. రాష్ట్ర ప్రజలు ఆయన ప్రవేశపెట్టిన కార్యక్రమాల ద్వారా చాలా ఊహించుకున్నారు. ఈ రోజు వారు ప్రవేశపెట్టిన సంక్షేమ కార్యక్రమాల ద్వారా లబ్ధి పొందిన వారందరూ పడిన బాధ అతీతము. మన భారత దేశ చరిత్రలో శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ, శ్రీ రాజీవ్ గాంధీల తర్వాత మొట్టమొదటిగా డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారు మరణించిన వార్త వినగానే దాదాపు 600 మంది ప్రజల గుండెచప్పుడు ఆగిపోయిందని నేను చెబుతున్నాను. అందులో ఎలాంటి సందేహం లేదు అధ్యక్షా!

అందుకని ఆ ప్రియతమ నాయకుడికి నా హృదయ పూర్వకంగా నా తరపున, మా గ్రేటర్ హైదరాబాద్ ప్రజల తరపున, మా కుటుంబం తరపున శ్రద్ధాంజలి ఘటిస్తూ, , వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని, వారి కుటుంబానికి , - విజయ లక్ష్మి అమ్మగారు యిప్పుడు రాలేదు-వారికి కూడా నేను నా ప్రగాఢమైన సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాను. వారి కుటుంబంతో బాటు నా సరసరాలలో రాజశేఖర రెడ్డి గారి పట్ల అభిమానం వుంటుందని , వారి కుటుంబానికి ఏ అవసరం వచ్చినా తప్పని సరిగా త్యాగం చేయడానికి కూడా నేను సిద్ధంగా వుంటానని ఈ సందర్భంగా మనవి చేస్తూ, వారి కుటుంబానికి భగవంతుడు మనో ధైర్యాన్ని యివ్వాలని నేను మనసా వాచా వేడుకుంటూ ఈ అవకాశం యిచ్చినందుకు మీకు నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు తెలియజేస్తున్నాను.

శ్రీ జూలకంటి రంగా రెడ్డి (మిర్యాలగూడ): అధ్యక్షా, గౌరవ ముఖ్య మంత్రి గారు ప్రవేశ పెట్టిన సంతాప తీర్మానాన్ని మనస్ఫూర్తిగా బలపరుస్తున్నాను. రాజశేఖర రెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రిగా వున్నప్పుడు వారు ఒక మాటన్నారు. ఆ మాట ఎందుకన్నారో ఏమిటో గాని, వారు ఒక సందర్భంలో అన్నమాట ఏమంటే, 60 సంవత్సరాల తర్వాత రాజకీయ రిటైర్మెంట్ తీసుకుంటే బాగుంటుందని. ఈ విధంగా వారన్న తర్వాత 60 సంవత్సరాలు వారికి పూర్తి అయిన తర్వాత, హెలికాప్టరు యాక్సిడెంట్లో ఈ రకంగా వారు మన నుంచి భౌతికంగా దూరం కావడం జరిగింది. అది చాలా దురదృష్టకరం .

వారు రాష్ట్ర రాజకీయాలలో చాలా ప్రముఖమైన పాత్రను నిర్వహిస్తూ , ఒక గొప్ప నాయకుడిగా పేరు తెచ్చుకోవడం జరిగింది. రాజశేఖర రెడ్డి గారిలో కొన్ని ప్రత్యేకతలు వున్నాయి. దానిని మనం అందరం కూడా గమనించాల్సి వుంది. కాంగ్రెసు పార్టీలో అనేక మంది నాయకులను, మంత్రులను మనం చూస్తున్నాం, చూశాం. అనేక మంది ముఖ్యమంత్రులను కూడా మనం చూశాము.

అయితే, రాజశేఖర రెడ్డి గారు వారు అధికారంలోకి రాక ముందు ఈ రాష్ట్రంలో బలహీనంగా వున్నటువంటి కాంగ్రెసు పార్టీని తమ యొక్క 1500 కిలో మీటర్ల పాద యాత్ర ద్వారా కాంగ్రెసు పార్టీ బలపడే విధంగా చేసుకున్నారు. వారు మిత్ర పక్షాలను తయారు చేసుకుని అధికారంలోకి రావడం జరిగింది.

వారితో మేం మా పార్టీ వైపు నుంచి కరెంటు ఉద్యమం కూడా నడిపించాము. అనేక పోరాటాలు కూడా చేశాం . అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత కాంగ్రెసు పార్టీని ఐక్యంగా నడిపించిన చరిత్ర రాజశేఖర రెడ్డి గారికే దక్కింది. కాంగ్రెసు పార్టీలో ఎవరు ముఖ్యమంత్రిగా వున్నా కూడా ఎప్పుడూ కూడా కొన్ని గ్రూపులో, లేక అల్లర్లో వుండటాన్ని మనం చూశాము. కాని కాంగ్రెసు పార్టీని ఏకతాటి మీద ఈ విధంగా

నడిపించి , ఎటువంటి గ్రూపులూ లేకుండా, ఆయన ముఖ్యమంత్రిగా కొనసాగడం అన్నది జరిగింది. అది వారిలో వున్న ఒక ప్రత్యేకత.

రెండవది తను నమ్ముకున్న సంక్షేమ కార్యక్రమాలను, ఎవరు ఏమనుకున్నా కూడా ఆయన సంక్షేమ కార్యక్రమాలు అమలు కావడానికి గట్టి ప్రయత్నాలు చేశారు. లోపాలు వుంటే వుండవచ్చు. అదే విధంగా తనను నమ్ముకున్నటువంటి మిత్రులను గాని, కార్యకర్తలను గాని పైకి తీసుకు వచ్చిన ఘనత కూడా ఆయనకే దక్కింది. రాజకీయ రంగంలో, వ్యాపార రంగంలో, సాంఘిక రంగంలో కొంత మందిని పైకి తీసుకు రావడం జరిగింది. ఆయన తనను నమ్ముకున్న వారిని అనేక రంగాలలో పైకి తీసుకు వచ్చారు. ఆ విధంగా తీసుకు వచ్చిన ఘనత కూడా రాజశేఖర రెడ్డి గారికే దక్కింది. సంక్షేమ కార్యక్రమాలలోనూ, ఇతరత్రా కూడా ఆయన ఆ విధంగా ప్రయత్నం చేయడం జరిగింది.

వారున్నప్పుడే ప్రాంతీయ ఉద్యమాలు కూడా మన రాష్ట్రంలో నడుస్తూ వుండేవి. వారు ముఖ్యమంత్రిగా వున్నంత కాలం ప్రాంతీయ ఉద్యమాలు ఈ స్థాయికి రాకుండా చూసిన ఘనత కూడా వారికే దక్కింది. కాబట్టి రాజశేఖర రెడ్డి గారిలో ఆలోచన, వారిలో కొన్ని ప్రత్యేకతలు వున్నాయని మనం గమనించ వలసిన అవసరం వుంది.

అలాగే వారి వద్దకు ఎవరు వెళ్లినా కూడా వారు చెప్పేటువంటి విషయాలను విని, వారిచ్చిన రిప్రజెంటేషన్లు తీసుకుని తనకు చేతనైనంత సహకారం వారికి చేసే ప్రయత్నం చేసే వారు. నాకు బాగా గుర్తు గౌరవ ముఖ్యమంత్రి గారికి ఒక రిప్రజెంటేషన్ ఇచ్చేందుకు నేను వారి ఛాంబర్ కు వెళ్లినప్పుడు అక్కడ (గౌ. స్పీకరు గారిని ఉద్దేశించి) మీరు కూడా వున్నారు. అప్పుడు వారు తెలంగాణాలో ఈ ఉద్యమం వస్తున్నది, వాస్తవంగా ప్రజలలో ఆ ఉద్దేశ్యం వుందా అని మమ్మల్ని అడిగారు. అప్పుడు మేము కొన్ని ప్రాంతాలు వెనుకబడి వున్నాయి, కొన్ని సమస్యలు పరిష్కారం కాకపోవడం మూలంగా ఈ వాదన ముందుకు వస్తున్నది. ఆ సమస్యలను పరిష్కరించినట్లైతే ఈ వాదన ముందుకు రాదని చెప్పడం జరిగింది. అప్పుడు మీరు కూడా అది వాస్తవమేనని వారికి చెప్పడం జరిగింది.

ఉదాహరణకు మా ప్రాంతంలో 50 కిలో మీటర్ల దూరంలో ఎక్కడా కూడా ఒక్క డిగ్రీ కాలేజీ కూడా లేదు. అందుచేత ఈ విధంగా ప్రజలలో ఆలోచనలు రావడం జరుగుతోందని చెప్పడం జరిగింది. అప్పుడు వారు యిలాంటి సమస్యలు తప్పనిసరిగా కొన్ని అయినా టేక్ చేయాలన్న ఆలోచన చేసి, తర్వాత మీరు ఏదో డిగ్రీ కాలేజీ గురించి చెప్పారు, ఆ సంబంధిత విషయాన్ని నా దగ్గరకు తీసుకురండి టేకెనోవర్ చేస్తామని చెప్పి, దానిని చేయడానికి కూడా వారు ఒప్పుకుని, ఒక జీవో కూడా ఇవ్వడం జరిగింది. అంటే ఆ విధంగా వారు స్వయంగా కొన్ని విషయాలు తెలుసుకునే వారు.

కాబట్టి మనం ఈ రోజు మన రాష్ట్ర రాజకీయాలలో ఒక గొప్ప నాయకుణ్ణి కోల్పోయాం . కాంగ్రెసు పార్టీకి , మన రాష్ట్ర రాజకీయాలకూ యిది తీరని నష్టం. దీన్ని మనందరం కూడా గుర్తించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా వుంది.

అలాగే, గౌరవ సభ్యులు కొందరు యిక్కడ ప్రస్తావనకు తీసుకు వచ్చినట్లుగా , ముఖ్యమంత్రి గారు ఆరోజు ప్రయాణం చేయడంలో వాతావరణ శాఖ వారు రెండు రోజుల నుంచీ బంగాళా ఖాతంలో ఏర్పడిన అల్పవీడనం వల్ల రాష్ట్రంలో వర్షాలు బాగా వస్తాయని చెప్పారు, అటువంటి సమయంలో మరి వారు ఎందుకు ప్రయాణం చేశారు అనే విషయంలో చాలా మందిలో కొన్ని అనుమానాలున్నాయి. అదీ కాకుండా వీరు బయలు దేరినటువంటి హెలికాప్టర్ ఎప్పుడో 9 లేక 10 సంవత్సరాలక్రితం పర్చేజ్ చేసినటువంటిది. దీనికి అనేక సార్లు రిపేర్లు కూడా వచ్చి, మధ్యలో కూడా దీనిని ల్యాండింగ్ చేయడం కూడా జరిగింది. వాతావరణం బాగాలేనప్పుడు ఇంత పాత హెలికాప్టర్ లో వారు ఎందుకు ప్రయాణం చేశారు, ఎందుకు ఆ రకంగా వెళ్లారు అన్నది యిప్పటికీ రాష్ట్ర ప్రజలకు , యింకా యితర అనేక మందికి అనేక అనుమానాలున్నాయి. కాబట్టి, ఈ విషయంలో సమగ్రంగా పరిశీలించి , అసలు విషయాలను బయటకు తేవలసిన అవసరం వుంది. ఈ విషయాన్ని ఈ రోజు సిబిఐ వారికి అప్పగించారు. పాపురాల గుట్టకు కేంద్రం నుంచి వచ్చినటువంటి బృందాలు కూడా , అక్కడ చూసి, పరిశీలించిన తర్వాత రెండు మాసాలలో రిపోర్టు యిస్తామన్నారు. సిబిఐ గాని, కేంద్రం నుంచి వచ్చిన బృందం గాని యిప్పటి వరకూ ఎలాంటి రిపోర్టు కూడా యివ్వలేదు. అది ఎందుకు యివ్వలేదు? ఇది చాలా దురదృష్టకరం. కాబట్టి అందరిలో ఈ అనుమానాలన్నింటినీ దూరం చేయాలంటే ఆ విషయమై సమగ్రమైన విచారణ, దర్యాప్తు చేయాలి. దర్యాప్తును తొందరగా పూర్తి చేసి ఆ రకంగా ప్రకటించవలసిన అవసరం వుంది.

ఎందుకంటే విఐపిల ప్రాణం చాలా విలువైంది. ఒక్క నాయకుడు చనిపోతే ఈ రాష్ట్రం అంతా కూడా యింత కాలంగా ఏ రకంగా యిబ్బంది పడుతోందో మనం చూస్తూనే వున్నాము. వందల వేల కోట్ల రూపాయలు యిచ్చినా కూడా ఆ కొరతను ఎవరమూ తీర్చలేము. కాబట్టి వారి ప్రాణాలను కాపాడే విషయంలో , భద్రతా సిబ్బంది గాని, వారి వెంటనున్న సలహాదారులు గాని, ఎవరైనా గాని ఎందుకు ఈ రకంగా నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరించారు అన్నది ఒకసారి ఆలోచించుకోవలసిన అవసరం వుంది.

మ.1.10

అదే విధంగా ఇంతకు ముందు మాట్లాడిన నాగేందర్ గారు, ఇతరులు చెప్పినట్లుగా వారు చేపట్టినటువంటి సంక్షేమ కార్యక్రమాల అమలులో వున్న లోపాలను సరిజేసి, వాటిని ముందుకు తీసుకుపోయే ప్రయత్నం చేసినప్పుడే మనం ఆయనకు నిజమైన నివాళులు అర్పించిన వాళ్లం అవుతాం తప్ప మరొకటి కాదు. దాన్ని కూడా గమనంలో ఉంచుకోవలసిందిగా కోరుకుంటూ, మా పార్టీ తరపున వారి మృతి పట్ల సంతాపాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ, వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాం . అదే విధంగా వారితోబాటు చనిపోయిన ఐఏఎస్ అధికారి సుబ్రహ్మణ్యం మరియు ఇతర అధికార్ల మృతిపట్ల కూడా సానుభూతిని వ్యక్తం చేస్తున్నాను.

శ్రీ శత్రుచర్ల విజయరామారావు(రవాణాశాఖమంత్రి) : అధ్యక్షా, దివంగత ముఖ్యమంత్రి డాక్టర్ వై.యస్. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు సెప్టెంబర్ రెండో తేదీన జరిగిన హెలికాప్టర్ ప్రమాదంలో దుర్మరణం పాలవడం, ఈరోజు శాసనసభ వారి మరణం పట్ల సంతాపం వ్యక్తం చేస్తూ నివాళులు అర్పించడమన్నది నిజంగా నా రాజకీయ జీవితంలో ఒక దురదృష్టకరమైన రోజుగా నేను అభివర్ణిస్తున్నాను. ఎందుకంటే రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు, నేను, ఇక్కడ వున్న అనేకమంది మిత్రులు 1978 వ సంవత్సరం నుంచి ఈరోజు వరకు రాజకీయాలలో కలిసి

వుండడం, ఎన్నికలలో పోటీ చేయడం జరిగాయి. వారిలాగే నేను కూడా శాసనసభకు ఆరుసార్లు, పార్లమెంటుకు మూడు సార్లు ఎన్నిక కావడం, ఈ 32 సంవత్సరాల సుదీర్ఘ రాజకీయ జీవితంలో వారిని చాలా దగ్గరగా వుండి గమనించడం జరిగింది. 1999 వ సంవత్సరంలో వారు లీడర్ ఆఫ్ ది అపోజిషన్ గా వుంటే, నేను డెప్యూటీ లీడర్ గా వుండి, వారి ప్రక్కనే కూర్చుని చాలా క్లోజ్ గా అబ్జర్వ్ చేయడం జరిగింది. ఈరోజు నాకంటే ముందు చాలా మంది వక్తలు మాట్లాడడం జరిగింది. వాళ్లందరూ కూడా ముఖ్యమంత్రిగా రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు ఈ రాష్ట్రానికి చేసిన సేవలను కొనియాడడం జరిగింది. అధ్యక్షా, నేను వారందరితో పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. గతంలో ఈ రాష్ట్రానికి ఏ ముఖ్యమంత్రి చేయనటువంటి కార్యక్రమాలు వారు చేశారు, ముఖ్యంగా పేద ప్రజల అభివృద్ధికి, అభ్యున్నతికి వారు కృషి చేశారు. వారు ఏనాడూ రాజకీయాలు - రాజకీయాల కోసం చేయలేదు. రాజకీయం ప్రజలకోసం చేశారు. ప్రజలంటే ఎవరు? ముఖ్యంగా పేదలు. కులాలకు అతీతంగా, మతాలకు అతీతంగా, పార్టీలకు అతీతంగా, పేదరికాన్ని ప్రామాణికంగా తీసుకుని, ఆకాశమే హద్దుగా వారు చేసినటువంటి ఈ కార్యక్రమాలు గతంలో ఎవ్వరూ చేయలేదు, ఇక ముందు కూడా ఎవ్వరూ చేయలేరనేది దాచేస్తే దాగని సత్యం . వారు ఈ రాష్ట్రాభివృద్ధి కోసం చేపట్టిన కార్యక్రమాలను ఎటువంటి ఆటంకాలు లేకుండా నిరాటంకంగా కొనసాగించిన నాడే మన ఆయనకు నిజమైన నివాళులు అర్పించిన వాళ్లం అవుతాం . వారి మరణానికి నా ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తూ, వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని కోరుతూ, వారి కుటుంబ సభ్యులకు మనో ధైర్యాన్ని ప్రసాదించాలని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

(గౌరవ ఉపసభాపతి అధ్యక్ష స్థానంలో వున్నారు.)

* శ్రీ వట్టి వసంతకుమార్ (గ్రామీణాభివృద్ధిశాఖమంత్రి): అధ్యక్షా, దివంగత ముఖ్యమంత్రి డాక్టర్ వై.యస్. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారితో నాకు సుదీర్ఘమైన స్నేహసంబంధం వుంది. 1979 లో నేను ఆంధ్ర యూనివర్సిటీలో లెక్చరర్ గా వున్న సమయంలో రామచంద్రరావుగారు నాకు వారిని పరిచయం చేయడం జరిగింది. ఏనాడూ నేను విశాఖపట్నానికి రాలేదు, వైజాగ్ గురించి చాలా విన్నాను, నేను నా స్నేహితులం వచ్చి రెండు, మూడు రోజులు వైజాగ్ లో గడపాలనుకుంటున్నానని ఆయన కోరితే నేను వెంటనే రమ్మన్నాను. వారు చెప్పిన విధంగానే 1979 లో ముగ్గురు సహచర శాసనసభ్యులతో విశాఖపట్నం వచ్చి నా అతిథిగా మూడు రోజులు విశాఖపట్నంలో గడిపారు. ఆనాటి నుంచి కూడా - రాజకీయ అనుబంధం కంటే మాకు స్నేహం ఎక్కువ . ఒక స్నేహితుడుగానే గాకుండా, ఒక పెద్దన్నగా, ఒక గురువుగా, ఒక మార్గదర్శకుడిగా గడచిన 30 సంవత్సరాలలో ఏనాడూ కూడా విడవని అనుబంధం వారితో కొనసాగుతూ వచ్చింది.

అధ్యక్షా, రాజశేఖర్ రెడ్డి ఒక విలక్షణమైన మనిషి. వారేదైనా అనుకుంటే ఖచ్చితంగా దాన్ని సాధించి తీరాలనే తపనతో కృషి చేసే మనిషి. ఉదాహరణకు 2004 వ సంవత్సరంలో మేమందరమూ శాసనసభ్యులుగా ఎన్నికైన తర్వాత, అప్పటికి ప్రభుత్వం ఆర్థికంగా చాలా ఒడిదుడుకులు ఎదుర్కొంటున్న పరిస్థితిలో వుంది. అయినా కూడా, గ్రామ గ్రామానికి వెళితే వందలాది మంది - అయ్యా, మాకు రేషన్ కార్డులు లేవు, మాకు పెన్షన్ రాలేదని కోరితే, ఆవిషయాన్ని వారి దృష్టికి తీసుకెళితే, వారు ఒకటే మాట చెప్పారు. ఈరోజు రాష్ట్రంలో మనం ప్రభుత్వంలో ఉన్నాం, ఒక ప్రభుత్వాధినేతగా నాకు బాధ్యత వుంది, ఈ రాష్ట్రంలో ఎన్ని కుటుంబాల వారైతే రేషన్ కార్డులు కావాలని అడుగుతున్నారో వారందరికీ ఇవ్వవలసిన గురుతరమైన బాధ్యత నా మీద వుందని చెప్పి, ఖచ్చితంగా మనం రేషన్ కార్డులు ఇచ్చే కార్యక్రమాన్ని చేపడదామన్నారు. అలాగే ఎంతమందైతే అర్హులైన

* An asterisk before the name indicates confirmation by the Member.

నిరుపేదలున్నారో వారందరికీ పెన్షన్లు ఇవ్వవలసిన బాధ్యత కూడా వుంది, ఖచ్చితంగా వారికి రూ. 75 లు కాదు రూ. 200 లు ఇచ్చే కార్యక్రమాన్ని చేపడదామన్నారు. నిజంగా మాకు భయమేసింది తలచుకుంటే . ఇన్ని వేల కోట్ల రూపాయలు ఎక్కడ నుంచి తెస్తారు ఈ కార్యక్రమాలను అమలు చేయడానికి అని అనుకున్నాం . కాని వారు ధైర్యంగా ముందుకెళ్లారు. నిరుపేదలను అడుకోవాలనే తపనతో వారు చేపట్టిన కార్యక్రమాల విలువ ఈరోజు తెలుస్తోంది. ఈరోజు ప్రజల్లో మానవత్వం నశించిపోలేదు, మానవత్వం వుంది, ఎవరి ద్వారానైనా లబ్ధి పొందితే ఆలబ్ధిని ప్రజలు జీవితాంతం గుర్తుంచుకుంటారనే దానికి నిదర్శనం ఈరోజు రాష్ట్రంలో వేలాది కోట్ల కుటుంబాల వాళ్లు రాజశేఖర్ రెడ్డిగారి మరణంతో - తమ కుటుంబంలో ఒక పెద్దను , తమ కుటుంబంలో ఒక ఆపుణ్ణి, ఆత్మీయుణ్ణి కోల్పోయినట్లుగా బయటకు వచ్చి బాధ పడడమేగాకుండా, చిన్న చిన్న బడుగు వర్గాల వారు, కూలీ చేసుకుని బతికే వాళ్లు తమంతట తామే ముందుకు వచ్చి తలా రూ. 50 లు, రూ. 100లు వేసుకుని గ్రామ గ్రామాన, పేట పేటలో కొన్ని లక్షలాది మందికి అన్నదానాలు నెలల తరబడి చేసిన ఉదంతాలను ఈరోజు మనం చూడడం జరిగింది. అధ్యక్షా, ఇంతకు ముందు నాగేందర్ గారు యూత్ కాంగ్రెస్ గురించి మాట్లాడుతుంటే ఒక ఇన్సిడెంట్ నాకు గుర్తుకొచ్చింది. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు చిన్న వయసులోనే 1983లోనే పిసిసి ప్రెసిడెంటుగా పని చేశారు. 1989 లో ఆయన పార్లమెంటు మెంబర్ అయిన తర్వాత - మన స్టేటులో యూత్ కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంటుగా ఉండవల్లి అరుణ్ కుమార్ ను పెట్టాలి, మనం ఆల్ ఇండియా యూత్ కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంట్ దగ్గరకు వెళ్దామని చెప్పి ఒకరోజు ఢిల్లీలో వారితోబాటు సన్న తీసుకెళ్లడం జరిగింది. అలాడు గురుదాస్ కామత్ గారు ఆల్ ఇండియా యూత్ కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంటుగా వుండేవారు. అప్పటికే రాష్ట్రంలో వాలిన సూర్యభాస్కర్ రావుగారు చాలాకాలం యూత్ కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంటుగా పని చేసుకుంటూ వచ్చారు. గురుదాస్ కామత్ గారి దగ్గరికి వెళ్లి, స్టేటులో యూత్ కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంటును మార్చాలి, ఉండవల్లి అరుణ్ కుమార్ ను పెట్టాలని చెబితే, అప్పుడు ఆయన - “Are you a Parliament Member ?” అని రాజశేఖర్ రెడ్డిగారిని ఉద్దేశించి అడిగితే, Yes అని రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు అన్నారు. అప్పుడు కామత్ గారు - “Why don't you become Youth Congress President?” అని అడిగితే, ఆయన సవ్యతూ వుంటే, ప్రక్కన వున్న నేను - ఆరేడు సంవత్సరాల క్రితమే రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు పిసిసి ప్రెసిడెంటుగా పని చేసిన వ్యక్తి, ఈరోజు వారిని స్టేట్ యూత్ కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంటుగా చేయమని అడుగుతున్నారా అని అన్నాను. అప్పుడు “Oh! he does not look like that. He is so agile and active” అని కామత్ గారు అనడం జరిగింది. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు ఎప్పుడూ కూడా he used to treat himself very fit. At the same time, he used to conduct his life with utmost discipline. ఎవరైనా ఎప్పుడైనా ఒక కాగితాన్ని అలా వదలేస్తే, ఈయన లేచివెళ్లి దాన్ని సక్రమంగా మడతపెట్టి, జాగ్రత్తగా తీసుకెళ్లి దాన్ని టేబుల్ మీద పెడుతుండేవారు.

మ.1.20

పాదయాత్ర చేసే సమయంలో ఏ రోజు జరిగిన కార్యక్రమాలు ఆ రోజు, ఎవరితో ఇంటరాక్ట్ అయిందీ, ఏ గ్రామంలో ఏ సమస్య ఉందీ అనే వివరాలన్నీ డైరీలో వ్రాసుకునే వారు. ఆ విధంగా వారు డైరీ మెయింటెయిన్ చేసేవారు. ఆయనకు చాలా మెమోరీ పవర్ ఉంది. పది, పదిహేను సంవత్సరాల క్రితం కలిసిన వారెవరైనా కనపడితే వారిని పేరు పెట్టి రాజూ బాగున్నావా, అప్పుడు ఆ పని చేసే వాడిని, ఇప్పుడేమి చేస్తున్నావని ఆప్యాయతతో, మనస్ఫూర్తిగా గుండెనిండుగా మాట్లాడేవారు. అప్పటికప్పుడు వాడుకుని పదలి వేయకుండా, నాలుక చివరి నుండి ఏనాడూ మాట్లాడిన వ్యక్తి కాదు ఆయన. కేవలం కాంగ్రెసు పార్టీ మాత్రమే కాదు, వారి అనుయాయులు, సన్నిహితులు, ఆంధ్ర రాష్ట్రం యావత్తూ ఈ రోజు ఒక గొప్ప దేశ నాయకుడిని,

మార్గదర్శకుడిని పోగొట్టుకుంది. ఒక లెవెల్ ఆఫ్ వచ్చేనాటికి ఉన్న వ్యక్తి. ఆ గ్యాప్ ను పూరించడం చాలా కష్టం అవుతుంది. భావితరాలలో చరిత్రలో మిగిలిపోయే విధంగా దీనిని రికార్డులలో ఉంచాలి. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు చేసిన మంచి పనుల గురించి తెలిసేలా కొన్ని కార్యక్రమాలు చేపట్టవలసిన అవసరం ఉందని తెలియ చేస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

డా.ఎన్. జయ ప్రకాష్ నారాయణ్(కూకట్‌పల్లి): అధ్యక్షా, జాతన్య మరణం ధృవం అన్నారు. సెస్టింబరు 1 వ తేదీన ఈ సభలో మనం ఆయనను చూడడం కడసారని మనమెవరం కలలో కూడా ఊహించి ఉండలేదు. ఒక మనిషి మరణిస్తే అది చాలా భేదానికి దారి తీస్తుంది. ఒక రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి, సభా నాయకుడు ఈ రాష్ట్రంలో విశేషంగా ప్రజల ఆదరణ పొందిన నాయకుడు ఒక దుర్ఘటనలో అకాల మరణం పొందడం లక్షలాది మందిని కదిలించింది. ఈ రాష్ట్ర చరిత్రలో శాసనసభలో సభ్యుడిగా, పార్లమెంట్ లో సభ్యుడిగా పిసిసి అధ్యక్షుడుగా, ప్రతిపక్ష నాయకుడిగా, ముఖ్యమంత్రిగా, సభా నాయకుడిగా పలు రకాల పదవులు నిర్వహించిన వ్యక్తి ఇంకొకరు లేరు. మొక్కవోని ధైర్యంతో, మనో నిబ్బరంతో, అపారమైన ప్రజాదరణతో, నిరంతర తపనతో, మాటకు కట్టుబడే విశ్వాసంతో ఉండి ప్రజలకు సేవ చేశారు. అవన్నీ కలపోసిన నాయకుడు పోయినప్పుడు చాలా బాధగా ఉంటుంది. అది సహజం .

1994లో స్వర్గీయ ఎన్.టి. రామారావుగారు ముఖ్యమంత్రిగా పెద్దయెత్తున మెజారిటీతో గెలిచినప్పుడు, రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు, డి.ఎల్.రవీంద్రారెడ్డిగారు కలిసి వారిని కలవడం జరిగింది. పార్టీలకు అతీతంగా నీటిపారుదల పథకాలను చేపట్టాలని డబ్బుల గురించి ఆలోచించకుండా, ఎన్ని వేల కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టి అయినా మన రాష్ట్రానికి ఒన గూర్చాలని, మీరేదైనా చేయగలరని, మీ దగ్గర ఆ మెజారిటీ ఉందని, ప్రజలకు మీపై విశ్వాసం ఉందని, మేము కూడా మద్దతు ఇస్తున్నామని వారు చెప్పినప్పుడు నాకు ఎంతో ఆనందం, ఆశ్చర్యం కలిగాయి.

1996లో నేను ప్రభుత్వం నుండి రాజీనామా చేసి, ఈ వ్యవస్థ కోసం నడుం కట్టాలని సుధీర్ఘంగా మేమిద్దరం మాట్లాడుకున్నాము. ఆ విధంగా ఆయనతో చాలాసేపు మాట్లాడాను. జయ ప్రకాష్ గారు ఒక విషయం మరచి పోకండి. ప్రత్యక్షంగా నాయకుడిని ఎన్నుకునే వ్యవస్థ వచ్చే వరకు ఈ దేశంలో రాజకీయాల్లో నిజాయితీ, నిలువలు ఉండవని దీని కోసం గట్టిగా పోరాడండని ఆయన అన్నారు. అప్పటికీ, ఇప్పటికీ దాని కోసం నమ్ముతున్న వాడిని. రాజకీయ ఊబిలో కూరుకుపోయిన దాని నుండి బయటపడాలంటే వ్యవస్థలో మార్పులు రావాలనే ఆలోచన ఆయనలో ఉంది. చివరిసారిగా ఆయనతో సంభాషణ చాలా కటువుగా సాగింది. వారు ముఖ్యమంత్రి సీట్ లో కూర్చుని ఉంటే, రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థ నాశనం అయిపోతుందని చాలా నిర్మోహమాటంగా వ్యక్తపరిచాను. ఈ లిఫ్ట్ ఇరిగేషన్ పథకాలద్వారా వచ్చే 30, 40 సంవత్సరాలలో రాష్ట్రం దివాలా తీసే పరిస్థితిలో ఉంటుందని చెప్పాను. విద్యుత్ రంగంలో సంక్షోభం వచ్చే పరిస్థితి ఉందని నిర్మోహమాటంగా చెప్పాను. ఆయన మీకు క్రెడిబిలిటీ ఉందని అన్నారు. మీరు గట్టిగా పట్టించుకొని మీరు మనస్సులో అనుకుని ఆ మాట చెప్పారు. మీరు చెప్పిన దానిని వ్రాసుకున్నాను. దానిని గట్టిగా పట్టించుకుంటానని ఆయన అన్నారు. అదయ్యాక అధికారులు చెప్పారు. ఆ పక్క సీటుకు వెళ్లి ఐదు నిమిషాలు వారితో మాట్లాడాను. అందరం మూడు గంటలు కూర్చుని మాట్లాడి చర్చించుకుందాము. ఈ రాష్ట్రం అంతా సంక్షోభంలో ఉందని ఆయన అంటే పదలి వేయకూడదని ఆయన అన్నారు. మరునాడు ఆయన లేరు. అది ఆయనకు చివరి రోజు అయింది. విభేదాలు ఎన్నైనా ఉండవచ్చు. రాజకీయంగా చాలా ఉండవచ్చు. వాటికి అతీతంగా ఉమ్మడి

లక్ష్మాల కోసం మనందరం ఉన్నాము. వారు మరణించిన తీరు పూర్తిగా నివారించతగ్గది. ప్రకృతి అనుకూలించకపోయినా ఆయన ప్రయాణం చేయడానికి కారణం ఎవరనేది విచారణలో తేలుతుంది. అది చాలా బాధాకరము. అది సహజ మరణం అయితే మనస్సుకు ఊరట ఉంటుంది. ఒక విషాదం మనలో ఒక ఆత్మావలోకనాన్ని తీసుకురావాలి. రాజకీయం అనే పేరుతో అధికారం కోసం చాలా క్రీడలు ఆడుతున్నాము. నిరంతరం తాత్కాలిక లబ్ధి కోసం కొందరు ఆలోచిస్తున్నారు. కాని మనం ప్రజలకు సంబంధించిన డబ్బులో వంద రూపాయలలో రూ.30 లేదా రూ.40లు జనం దగ్గరకు తీసుకువెళితే జనం అపారమైన ఆదరణ చూపిస్తున్నారు. వారు అల్ప సంతోషులు. మనం నూటికి నూరు పాళ్లు జనం డబ్బు జనం దగ్గరకు తీసుకువెళితే రాజకీయ నాయకులకు ఎంత ఘనకీర్తి వస్తుంది. ఈ రోజు రాజకీయాన్ని ఎంత చౌకగా చూస్తున్నారు. మనం ఈ రోజు ఏమి చేశామని కాదు, ముప్పై ఏళ్ల తరువాత ప్రజలు మన గురించి ఏమి అనుకుంటారనే విధంగా ఉండాలి. వంద ఏళ్ల తరువాత దేశ చరిత్ర ఎలా ఉంటుంది? చరిత్ర చాలా కటువైన న్యాయమూర్తి. ఇటువంటి విషాద సమయంలో ఆత్మావలోకనం చేసుకొని పార్టీలకు అతీతంగా నిర్మాణాత్మకంగా రాష్ట్ర అభివృద్ధి కోసం దేశ ఐక్యత కోసం కలిసి పనిచేస్తామని మనసారా ఆశిస్తున్నాను. ప్రభుత్వంలో వారితో పని చేసిన సహచరులకు, కాంగ్రెసు పార్టీకి, రాజశేఖర్ రెడ్డిగారి అశేష బంధు మిత్రులకు, వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢమైన సానుభూతిని తెలియ చేస్తూ , ముఖ్యమంత్రి రోశయ్యగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తూ దివంగత నేతకు స్మృత్యంజలి ఘటిస్తూ నేను సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

డా.ఎస్. శైలజానాథ్(సింగనమల): అధ్యక్షా, పెద్దలు రాజశేఖర్ రెడ్డిగారి మరణం పట్ల ముఖ్యమంత్రి రోశయ్యగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. నా ఈ ఐదేళ్ల కాలంలో కాని, గతంలోగాని నా జీవితంలో జరిగిన సంఘటనలలో అత్యంత దురదృష్టకరమైన సంఘటన ఏమిటంటే రాజశేఖర్ రెడ్డిగారి మరణమని తెలియ చేస్తున్నాను. చాలామంది రాజశేఖర్ రెడ్డిగారిని చాలా విధాలుగా చూస్తారు. నాకైతే భాగవతంలో వివరించినట్లుగా విరాట్ రూపం కనిపిస్తుంది. ఏ యాంగిల్లో ఆలోచిస్తే ఆ యాంగిల్లో వారికి కనపడతారు. ఈ రాష్ట్రం మొత్తం ప్రతి ఇంటిలో రాజశేఖర్ రెడ్డిగారిని తలచుకొని బాధపడ్డారు. ఈ రోజుకు కూడా తలచుకుని బాధ పడుతూనే ఉన్నారు. వారు ప్రతి ఒక్కరి చెవిలో ఒక భరోసా మాట చెప్పారని నేను భావిస్తున్నాను. వారి భవిష్యత్తు కోసం ఒక నమ్మకమైన చక్కటి వాగ్ధానాన్ని ప్రతి ఒక్కరికీ ప్రత్యేకంగా రహస్యంగా చెప్పారు. కాబట్టి ఈ రాష్ట్రం మొత్తం అతని మాట మీద భరోసా పెట్టింది. కాబట్టి అంత తీవ్రంగా కలత చెందారని నేను భావిస్తున్నాను.

మ 1.30

రాజశేఖర రెడ్డి గారిని సాధారణ మానవ కొలతలతో తూచడానికి సాధ్యం కాదని నా అభిప్రాయం. స్పందించే గుణాన్ని, ఆ స్పందనతోబాటుగా ఆ కార్యాన్ని చక్కబెట్టే లక్షణాన్ని కలిగివున్న వ్యక్తి రాజశేఖర రెడ్డి గారు. కొన్ని దశాబ్దాలుగా అనేక అంశాలు చూశాము మనం. ఉదాహరణకు మేము విద్యార్థిగా వున్నప్పుడు, విద్యార్థి సంఘాలలో పనిచేసేటప్పుడు హాస్టలు మెన్లో బిల్లుల కోసం, బట్టల కోసం, పుస్తకాల కోసం చాలా పెద్ద యెత్తున గొడవలు చేశాము, ఆందోళనలు చేసేవారము, దెబ్బలు తినేవాళ్లం, జైలుకు పోయేవాళ్లం. కానీ ఒక్క సారి హాస్టల్ల పరిస్థితి చెప్పిన వెంటనే మీనవేషాలు లెక్కవేయకుండా, ఐదు రూపాయలో, పది రూపాయలో పెంచ కుండా దాదాపు 150 శాతం డబ్బులను పెంచేంత గొప్పవాడు రాజశేఖర రెడ్డి. అంతేకాదు, కిషన్ రెడ్డి గారు చక్కగా చెప్పారు. అసలు అందరి గుండెలను రక్షించడానికి పుట్టినవాడు రాజశేఖర రెడ్డి. ఇంకా కొన్ని మాటలు

చెప్పవలసి వస్తే ఎవరైనా గానీ రాజశేఖర రెడ్డి గారిని చూసి తమవాడు అనుకున్నారంటే మామూలుగా ఏం మాట్లాడుతున్నారంటే ఈ మధ్య కాలంలో రాజశేఖర రెడ్డి గారు తిరుపతి వెంకటేశ్వర స్వామి లాంటి వాడని ప్రతి ఒక్కరూ మొక్కుతారు. ప్రతి ఒక్కరికీ కూడా వాళ్లు, వాళ్లు అనుకున్న రూపం మేరకు వాళ్లు ధ్యానించిన పద్ధతి మేరకు ఆ విధంగా స్వాత్మార్థాన్ని ఇస్తాడు రాజశేఖర రెడ్డి. కాబట్టి ఈ రోజున సంఘంలోని అన్ని వర్గాల ప్రజలు ఎవరైనా సరే, ఎవరు ఏ రంగానికి సంబంధించిన వారు అయినాసరే, ఏ జాతికి సంబంధించిన వారు అయినా సరే, ఏ మతానికి సంబంధించిన వాళ్లు అయినా సరే, ఏ వృత్తికి సంబంధించిన వారు అయినా సరే రాజశేఖర రెడ్డి గారిని తమలో చూసుకొని, రాజశేఖర రెడ్డి గారిని తమలో ఐడెంటిఫై చేసుకుంటారు. అందరితో మమేకం అయ్యారు కాబట్టి ఆ విధంగా రాజశేఖర రెడ్డి గారు ఈ రాష్ట్రప్రజలతో కలిసిపోయారు కాబట్టి ఈ రోజున అంత స్పందన, అంత బాధ, అంత దుఃఖాన్ని కలిగివున్నారని తెలియజేసుకుంటున్నాను. ఏమైనప్పటికీ కూడా ఒక మహానేత రాజకీయ రంగములో ఒక ప్రాఫెట్‌లాగా, భావి తరాలకు అధికారం వచ్చిన తరువాత ఒక ముఖ్య మంత్రి, ఒక ప్రభుత్వం ఏ విధంగా పని చేయాలి, పేద ప్రజల గురించి ఏ విధంగా ఆలోచించుకోవాలి అనే ఒక బైబిల్‌లాంటి దానిని, ఒక కోడ్‌ను భవిష్యత్ తరాలకు అందించిపోయిన ఆదర్శమూర్తిగా రాజశేఖరరెడ్డి గారిని నేను భావిస్తున్నాను. రాజశేఖర రెడ్డి గారి మరణం అన్నది ఇప్పటికీ కూడా జీర్ణం కాని పరిస్థితి. ఇప్పటికీ కూడా రాజశేఖర రెడ్డి గారు మరణించారు అని అనుకుంటే కళ్ళలో నీళ్లు కారకుండా వున్న పరిస్థితిని గమనిస్తున్నాము. ఏది ఏమైనప్పటికీ కూడా మరణం అనివార్యంగానే జరిగిపోయింది. ఇక్కడ ఒక మాట స్పష్టంగా చెప్పాలని అనుకుంటున్నాను. ఆ రోజున మేము సెక్రటేరియట్‌లో వున్నాము. ఏవియేషన్ కార్పొరేషన్ అధికారి ఒక మాట చెప్పారు. ఏం చెప్పారంటే క్రాష్ అయ్యి వుంటే సిగ్నల్స్ వస్తాయి, ఆ సిగ్నల్స్ రాలేదు కాబట్టి ఆయన బతికే వున్నాడని చెప్పారు. టివిలలో వచ్చింది కానీ వాస్తవానికి నేను, భట్టి గారు లోపలకు వెళ్లి విషయం పరిశీలిస్తే ఆ ఏయల్‌టి, అసలు డిఫాల్ట్ అయిన ఏయల్‌టితో ఆ హెలికాప్టర్‌ను నడిపారని గుర్తు చేస్తున్నాను, ఇది రికార్డెడ్. ఏది ఏమైనా ఒక మహా నాయకుడి మరణం, ఒక రాష్ట్ర దశా, దిశా నిర్దేశకర్త మరణం అన్నది ఎవరూ కూడా పూరించలేరు. ముఖ్యంగా రాజశేఖర రెడ్డి గారిని తీసుకురావడం అన్నది సాధ్యం కాని పని. రాజశేఖర రెడ్డి గారిని కోల్పోవడం అంటే ఈ రాష్ట్రం ఒక భవిష్యత్ నిర్దేశకుడిని, ఈ రాష్ట్రం ఒక భవిష్యత్ నాయకుడిని, ఈ రాష్ట్రం ఒక భవిష్యత్తు ఐక్యత్వాన్ని కోల్పోవడంగా నేను భావిస్తున్నాను. ఆ మహామనిషి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని, వారి కుటుంబ సభ్యులు అందరూ కూడా మనోధైర్యంతో వుండాలని కోరుకుంటూ, ఈ రాష్ట్ర ప్రజానీకానికి కూడా మీ ద్వారా నేను సంతాపం తెలియజేస్తున్నాను. అట్లాగే ఆ సందర్భంగా వివిధ జిల్లాలలో మరణించిన అనేక మంది సాధారణ ప్రజానీకానికి, నాయకులందరికీ సంతాపం తెలియజేసుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను, జైహింద్, జై రాజశేఖర రెడ్డి.

శ్రీ జె.సి. దివాకర రెడ్డి (తాడిపత్రి): అధ్యక్షా, రాజశేఖర రెడ్డి గారితో నాకు గత ముప్పయి సంవత్సరాలుగా అనుబంధం వుంది. వారి నియోజక వర్గం, నా నియోజక వర్గం పక్కపక్కనే వుంది. అంతేకాకుండా ఇతర సంబంధాలు కూడా కలిగిన దాని వల్ల వారితో సన్నిహిత సంబంధం వుంది. స్వతహాగా ఆయన వ్యవసాయదారుడు. రాజకీయ నాయకులు సహజంగా ప్రతి మాట కూడా ఏ మాట మాట్లాడినా నేను వ్యవసాయ కుటుంబం నుండి వచ్చాననే మాట చెబుతారు. కానీ ఈనాటి రాజకీయ నాయకులకు వ్యవసాయం పైన ఏమీ తెలియకపోయినా ఆ మాట చెప్పడం సహజమైతే రాజశేఖర రెడ్డి గారు సామాన్య కార్యకర్తగా వున్నా, ముఖ్యమంత్రిగా వున్నా వ్యవసాయం పైన ప్రత్యేకమైనటువంటి ఆసక్తి వున్నటువంటి వాడు. అది బహుశా ఆయనకు చిన్నతనం నుండి అలవడినటువంటిదని నేను నమ్ముతున్నాను. ఆయనకు ఒక అలవాటు వుంది. అందువల్లనే ఆయన ఇరిగేషన్ పైన చాలా మక్కువ చూపించి ఈ రాష్ట్రంలోనే కాదు, ఈ దేశంలోనే ప్రతి ఒక్క ముఖ్యమంత్రికి ఒక ఆదర్శప్రా

యుడై జలయజ్ఞాన్ని చేపట్టడం. ఆయన దీక్ష ఒక్కటే. ప్రతి ఎకరాకు నీళ్లు ఇవ్వాలనే దృక్పథంతో కొంత కష్టమైనా సరే, కొన్ని నిందలు వచ్చినా సరే, ఏది ఏమైనా సరే ఈ రాష్ట్రాన్ని సస్యశ్యామలం చేయాలనే దృఢ సంకల్పంతో ఎన్ని అవమానాలు వచ్చినా సరే ఎదుర్కొని వాటిని పూర్తి చేయడానికి ఆయన ప్రయత్నం చేశాడు. అది తప్పకుండా మా కాంగ్రెస్ పార్టీ ప్రభుత్వం ఆయన కోర్కెను నెరవేరుస్తుందనేటటువంటి నమ్మకం, విశ్వాసం మాకుంది అనే మాటను మీకు మనవి చేస్తున్నాను. అంతేకాదు, ఆయన ఎప్పుడూ ఒక మాట నాతో చెబుతూ వుండేవారు. 60 సంవత్సరములు అయితే రిటైర్ కావాలని చెబుతూ వుండేవారు. మేమంతా అనుకున్నాము, ఆయన 60 సంవత్సరముల తరువాత రిటైర్ అవుతారని అనుకుంటే మరి ఆ కరుణామయుడు ఎందుకు మరి 60 సంవత్సరములు దాటిన తరువాత ఈ రకంగా చేశాడు, మనందరి మధ్య నుండి ఆయన లేకుండా చేశాడో ఆ భగవంతుడికే తెలియాలి తప్ప మరొకటి కాదని కూడా నేను మనవి చేస్తున్నాను. ఏది ఏమైనా ఈ రాష్ట్ర చరిత్రలోనే కాదు, ఈ దేశంలో రాజశేఖర రెడ్డి గారు ఒక ప్రముఖ స్థానాన్ని సంపాదించిపోయారనే మాట తప్పక చెప్పవలసి వస్తుంది. అంతేకాదు, మనిషి చేతికి ఎముక లేదనేటటువంటి వాడు. ఎలాంటి వాడు అయినా సరే, ఎటువంటి జాతికి చెందినవాడు అయినా సరే తన దగ్గరకు వచ్చి సహాయం చేయమని అంటే నో అని చెప్పినటువంటి మాట వుండేది కాదు. ఈవెన్, ఆఫీసు అడ్మినిస్ట్రేషన్ లో కూడా పాజిటివ్ థింకింగ్ వుండేటటువంటి వాడు కానీ, ఏ పరిస్థితులలో కూడా నెగటివ్ గా ఆలోచన చేయనటువంటి వ్యక్తి. ఆల్టేస్, పాజిటివ్ గా పోవాలనే దృఢ సంకల్పం వున్నటువంటి వాడు. మరి రాజశేఖర రెడ్డి గారు పాదయాత్ర చేసిన తరువాత ఆయన ప్రజలతో కలిసిపోయి, చాలా విషయాలు తెలుసుకొని వాటన్నింటిని కూడా కార్యరూపేణా దాల్చడానికి ప్రయత్నం చేసినటువంటి వాడు. ఆయనకు చిరునవ్వు శ్రీరామ రక్ష అయింది. అటువైపు నుండి శరాఘాతం లాంటి మాటలు వచ్చినా కూడా ఎంతో నిగ్రహంతో, చిరునవ్వుతో వాటన్నింటిని జీర్ణించుకొని ఈ రాష్ట్రాన్ని ముందుకు తీసుకుపోయే దానికి ప్రయత్నం చేశాడు. నేను అనుకుంటున్నాను రాజశేఖర రెడ్డి లాంటి నాయకత్వ లక్షణాలు కలిగినటువంటి వ్యక్తి మా కాంగ్రెస్ పార్టీలో రాబోయే రోజులలో, మళ్ళీ వస్తాడనే నమ్మకం మాకు ఏ మాత్రం కూడా లేదని మనవి చేసుకుంటున్నాను. తను ఏదైనా ఒక మాట చెబితే దానిని ఖచ్చితంగా చేయాలనేటటువంటిది, దానిని నెరవేర్చాలనే ఒక దృఢ సంకల్పంతో మడమ తిప్పని వీరుడు మన రాజశేఖర రెడ్డి గారు అంటే ఏ మాత్రం కూడా అతిశయోక్తి లేదని కూడా మనవి చేసుకుంటూ, వారి అకాల మరణానికి మాకందరికీ, ఈ రాష్ట్రానికి, మా కాంగ్రెస్ పార్టీకి కూడా తీవ్రమైనటువంటి నిరాశను కలుగజేసిన రాజశేఖర రెడ్డి గారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని, అట్లాగే వారి కుటుంబానికి దేవుడు ఆత్మస్థైర్యాన్ని, అన్ని రకాలైనటువంటి ధైర్య, స్థైర్యాలను ఇవ్వాలని మనసారా కోరుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ జి. జైపాల్ యాదవ్(కల్వకుర్తి) : గౌరవనీయులు రాజశేఖర రెడ్డి గారి అకాల మరణానికి సంతాపాన్ని తెలియజేస్తున్నాను. భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణ పరమాత్ముడు చెప్పడం జరిగింది. జాతన్య హి ధ్రువో మృత్యుః ధ్రువం జన్మ మృతన్య చ, తస్మా దపరిహర్యేధే, సత్త్వం శోచితు మర్తసి. పుట్టినటువంటి ప్రతి జీవి ఎప్పుడో ఒకప్పుడు గిట్టక తప్పదు.

మ.1.40

అందులో తల్లి కడుపులో పోవచ్చు, బయటకు వచ్చిన తరువాత పోవచ్చు. వంద సంవత్సరాలు ఉన్నా చావు తప్పదని సామెత ఉంది. మహారాజులైనా, చక్రవర్తులైనా, దేశాన్ని పరిపాలించే ప్రధానులైనా, ముఖ్యమంత్రులైనా, ప్రజాప్రతినిధులైనా, సామాన్య ప్రజలైనా ఎవరు ఏ స్థాయిలో ఉన్నా ఇది సత్యం. దీనిని

అందరూ కూడా అర్థం చేసుకోవాల్సిన బాధ్యత ఉందని మనవిచేస్తున్నాను. మానవ జన్మ చాలా సుకృతార్థమైనది. ఎన్నో జన్మలు ఎత్తిన తరువాత, చేసిన పుణ్యాలతో ఈ జన్మ సిద్ధిస్తుంది. సిద్ధించిన జన్మకు, ప్రజలు ఇచ్చిన గుర్తింపుకు మనిషిగా ఉన్నప్పుడు చేసిన కార్యక్రమాలు చిరకాలం నిలిచిపోతాయి. రాజశేఖరరెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు ఆయన అనేక పథకాలు ప్రవేశపెట్టి, సంక్షేమ అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. బీదలకు, పేదలకు అదే విధంగా అణగారిన కులాలతోబాటు అన్ని వర్గాలవారికీ ప్రవేశపెట్టిన కార్యక్రమాలను పూర్తి స్థాయిలో అమలుచేసి ఎక్కడా కూడా అవినీతి, అక్రమాలు జరగకుండా ఉద్దేశించినవారికి అందజేస్తే రాజశేఖరరెడ్డిగారి ఆత్మ శాంతిస్తుంది. అప్పుడే ఆయన ఎక్కడ ఉన్నా సంతోషపడతాడని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఈరోజు రాజశేఖరరెడ్డిగారు లేరు. వారు లేనటువంటి పదమూడవ శాసనసభలో శీతాకాల సమావేశాలలో మొట్టమొదటిరోజు వారికి సంతాపం తెలుపుతామని ఎవరు కూడా ఊహించలేదు. సెప్టెంబర్ 1వ తేదీవరకు బడ్జెట్ సమావేశాలు జరుపుకొని రెండవ తేదీన ఊహించని విధంగా ఆయన మనందరినీ వదిలివెళ్లారు. ఎవరు కూడా శాశ్వతం కాదు. ఆయన ఆశయాలను సెరవేర్చడం ఈరోజు రాష్ట్రంలో పరిపాలనలో ఉన్నటువంటి కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం లక్ష్యంగా నిర్దేశించుకోవాల్సిన అవసరముంది. గౌరవనీయులు, పెద్దలు రోజయ్యగారు దివంగత ముఖ్యమంత్రి రాజశేఖరరెడ్డిగారు ప్రవేశపెట్టిన పథకాలన్నింటిని అమలుచేయాలని కోరుతున్నాను. ఇప్పటివరకు ఎన్నో ఆరోపణలు వచ్చిన పథకాలను కూడా ఇప్పుడు సమీక్షించి, ఆ పథకాలు సక్రమంగా రాష్ట్ర ప్రజానీకానికి అందించడానికి ప్రస్తుత ముఖ్యమంత్రి రోజయ్యగారు బాధ్యత తీసుకోవాల్సిన అవసరముంది. ముఖ్యంగా దివంగత రాజశేఖరరెడ్డిగారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని కోరుకుంటూ వారి కుటుంబ సభ్యులకు, బంధుమిత్రులకు నా సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాను. నాకు మాట్లాడే అవకాశం ఇచ్చినందుకు ధన్యవాదాలు తెలియజేస్తూ ముగిస్తున్నాను.

శ్రీ రాంరెడ్డి వెంకటరెడ్డి (సహకారశాఖమంత్రి): అధ్యక్షా, మనందరికీ తెలియనిది కాదు, రాష్ట్ర ప్రజలందరూ ఇప్పటికీ కూడా బాగా బాధపడుతున్నారు. ఈ సందర్భంగా గౌరవ ముఖ్యమంత్రి రోజయ్యగారు ప్రవేశపెట్టిన సంతాప తీర్మానాన్ని నేను బలపరుస్తున్నాను. రాష్ట్ర ప్రజలకు, ప్రత్యేకంగా బలహీనవర్గాలతోబాటు రైతాంగానికి కూడా బాధకరమైన విషయం. ప్రజలందరూ కూడా ఈ విధంగా బాధను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. పేద ప్రజలతోబాటు మా కుటుంబ సభ్యులందరం కూడా బాధపడుతున్నాం. రాష్ట్ర ప్రజానీకం వ్యక్తం చేసిన బాధ మీకు తెలియనిది కాదు. దివంగత ముఖ్యమంత్రిగారు మాట తప్పనివారు. వారు అధికారంలో ఉండగా ఎన్నో సంక్షేమ కార్యక్రమాలను ప్రవేశపెట్టారు. 2004 నుంచి 2009 వరకు వారు అధికారంలో ఉన్న కాలంలో పలు సంక్షేమ కార్యక్రమాలను ప్రారంభించారు. రెండోసారి ముఖ్యమంత్రిగా అయిన వెంటనే బడ్జెట్ సమావేశాలు ముగిసిన వెంటనే వారు ప్రవేశపెట్టిన సంక్షేమ కార్యక్రమాల అమలు తీరును స్వయంగా పరిశీలించడానికి రచ్చబండ కార్యక్రమానికి వెళుతూ హెలికాప్టర్ ప్రమాదంలో చనిపోయారు. ఇది రాష్ట్ర ప్రజల దురదృష్టంగా అందరి భావన. వారు గతంలో సీఎల్పీ నాయకునిగా ఉన్నప్పుడు రాష్ట్రంలో విద్యుత్ ఛార్జీలు తగ్గించాలని తొంబై మంది కాంగ్రెస్ శాసనసభ్యులతోబాటు సీపీఐ, సీపీఐ(యం) పార్టీల సభ్యులతో కలసి నిరాహార దీక్ష చేసిన విషయాన్ని అందరూ గుర్తుంచుకోవాలి. అది మరచిపోలేని సంఘటనగా నేను మనవి చేస్తున్నాను. రాష్ట్ర ప్రజల ఇబ్బందులు తెలుసుకోవాలని వారు సీఎల్పీ నాయకునిగా ఉన్నప్పుడు మండు వేసవిలో చేవెళ్ల నుంచి శ్రీకాకుళంవరకు పాదయాత్ర చేశారు. ఆ సందర్భంగా ఖమ్మం జిల్లాలో ఏడు రోజులు వర్షపడింది. అప్పుడు నా నియోజకవర్గమైన సుజాతనగర్లో మూడు రోజులు ఉండి ఆ ప్రాంత సమస్యలను స్వయంగా తెలుసుకున్నారు. రాష్ట్ర ప్రజల మనోగతాన్ని కూడా తెలుసుకొని రాష్ట్రంలో కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలోకి వస్తే సంక్షేమ కార్యక్రమాలను పూర్తి చేస్తామని చెప్పారు. ఆ సందర్భంగానే రచ్చబండ కార్యక్రమంకోసం సెప్టెంబర్

రెండో తేదీన చిత్తూరు జిల్లాకు వెళుతూ ప్రమాదంలో చనిపోయారు. వారు పాదయాత్రలో భాగంగా నా నియోజకవర్గంలో మూడు రోజులు పర్యటించి, మా సొంత గ్రామమైన పాతలింగాలలో బస చేయడం జరిగింది. మా జిల్లాలో గోదావరిపై ప్రాజెక్టులు నిర్మించాలని ఆనాటి శాసనసభ్యులందరం చెప్పడం జరిగింది. ఐఎన్టీయూసి సమావేశానికి ఖమ్మం జిల్లాకు వచ్చినప్పుడు గోదావరి ఒడ్డునున్న దుమ్ముగూడెం ప్రాజెక్ట్ ప్రాంతానికి పది కిలోమీటర్లు కాలినడకన తీసుకవెళ్లడం జరిగింది. రాష్ట్రంలో కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలోకి వస్తే గోదావరి నదిపై దుమ్ముగూడెం ప్రాజెక్టును, పోలవరం వద్ద ఇందిరాసాగర్ ప్రాజెక్టును నిర్మించి తీరతామని చెప్పారు. రాష్ట్రంలో కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలోకి వచ్చిన తరువాత మొట్టమొదటిసారి రాజశేఖరరెడ్డిగారు భద్రాచలం రావడం జరిగింది. కీ.శే.రాజీవ్ గాంధీ గారు ఎక్కడనుంచి ప్రారంభించారో అక్కడనుంచే వారు కూడా ఆ ప్రాంత సమస్యలను తెలుసుకోవాలని భద్రాచలం వచ్చారు. ఆరోజు బూర్గంపాడులో జరిగిన బహిరంగ సభలో డిక్లేర్ చేయడం జరిగింది. దుమ్ముగూడెం ప్రాజెక్ట్ మంజూరు చేసి రాజీవ్ సాగర్ ప్రాజెక్ట్ గా నామకరణం చేయడాన్ని జిల్లా ప్రజలు మరచిపోలేదు. గోదావరి మీద ఇంకొక ప్రాజెక్టు పోలవరం వద్ద నిర్మిస్తూ ఇందిరాసాగర్ గా నామకరణం చేశారు. వారు అధికారంలోకి వచ్చిన తరువాత మంజూరు చేసి, ప్రారంభోత్సవాలు చేసి పనులు వేగవంతంగా చేస్తున్నారన్న విషయం మీకందరకూ తెలుసు. రాజశేఖరరెడ్డిగారు అనేక సంక్షేమ కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. ఈ రాష్ట్రంలో ఇప్పటివరకు రాష్ట్రంలో పదమూడు మంది ముఖ్యమంత్రులు పనిచేసినా, రాజశేఖరరెడ్డిగారు ప్రవేశపెట్టినన్ని సంక్షేమ కార్యక్రమాలు ఎవరూ చేపట్టలేదని సవినయంగా మనవిచేస్తున్నాను. రెండోసారి వారు ముఖ్యమంత్రిగా అధికారంలోకి వచ్చిన తరువాత భద్రాచలంలో చివరి సమావేశం నిర్వహించారనుకుంటాను. అది మా అందరి దురదృష్టం అనుకుంటున్నాను. రాష్ట్రంలోని ముప్పై వేల మంది గిరిజనులకు వారు సాగుచేసుకుంటున్న భూమిపై హక్కు కల్పిస్తూ పట్టాలు ఇచ్చారు. ఆ సందర్భంగా రాజశేఖరరెడ్డిగారు ఖమ్మం జిల్లాలోని హరిజన బాలికల హాస్టల్ ను సందర్శించారు. ఆ హాస్టల్ లోని హరిజన విద్యార్థిని స్వరూప సార్ అని పిలిస్తే, నన్ను సార్ అని పిలవకండి, తాత అని పిలవండిని చెప్పారు. రాజశేఖరరెడ్డిగారు చనిపోయిన వార్త విని స్వరూప అనే అమ్మాయి గుండె ఆగి చనిపోవడం జరిగింది. రాజశేఖరరెడ్డిగారి మృతదేహాన్ని చూసి ఫతేమైదాన్ లో వెంకటరత్నం అనే హరిజనుడు చనిపోయాడు. ఆ బాధతో వారితోబాటు రాష్ట్రంలో అనేకమంది చనిపోయారు. రాజశేఖరరెడ్డిగారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని భవవంతుని వేడుకుంటూ వారి కుటుంబ సభ్యులకు నా ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ పి.బాలరాజు : అధ్యక్షా,

మిస్టర్ డిప్యూటీ స్పీకర్ : బాలరాజుగారూ, దయచేసి తక్కువ సమయం మాట్లాడండి. సమయాభావం ఉంది కాబట్టి పాటించాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ పి.బాలరాజు (గిరిజన సంక్షేమశాఖమంత్రి): అధ్యక్షా, గౌరవనీయులు, పెద్దలు, ముఖ్యమంత్రి రోజయ్యగారు ప్రవేశపెట్టిన సంతాప తీర్మాన్ని బలపరుస్తున్నాను. దివంగత నేత, పెద్దలు రాజశేఖరరెడ్డిగారి గురించి పెద్దలందరూ కూడా చెప్పడం జరిగింది. ముఖ్యంగా రాష్ట్రంలో జరుగుతున్న అభివృద్ధి, సంక్షేమ కార్యక్రమాలలో రాష్ట్ర ప్రజానీకానికి జరిగిన నష్టం గురించి అందరికీ తెలుసు. మరీ ముఖ్యంగా దివంగత నేత మరణం ఈ రాష్ట్రంలోని హరిజన, గిరిజన, బలహీనవర్గాలకు తీరని లోటు అని ఈ సందర్భంగా మీదవారా తెలియజేస్తున్నాను.

(గౌరవ సభాపతి అధ్యక్ష స్థానంలో ఉన్నారు)

వారు రెండోసారి ముఖ్యమంత్రి అయిన తరువాత వారితోబాటు పనిచేసే అవకాశం కలుగజేశారు. ముఖ్యంగా రాష్ట్రంలో ఉన్నటువంటి గిరిజన ప్రజలకోసం ప్రవేశపెట్టిన పథకాలను వారి నాయకత్వంలో అమలుచేసే అవకాశం కలుగజేశారు. దశాబ్దాలుగా కొండల్లో, కోనల్లో నివసిస్తున్న గిరిజనులకు వారు సాగుచేసుకుంటున్న భూమిపై హక్కు కల్పించే ఉద్దేశంతో సుమారుగా పద్నాలుగు లక్షల ఎకరాల అటవీ భూమిపై హక్కు కల్పించే కార్యక్రమాన్ని దేశంలోనే ఒక ఆదర్శవంతమైన కార్యక్రమంగా వారు చేపట్టి, నెల రోజుల్లో పూర్తి చేసి రాష్ట్రంలోని గిరిజనులందరికీ భూములపై హక్కు కల్పించారు.

మ.1. 50

అధ్యక్షా, పట్టాలు ఫిజికల్ గా ఇచ్చే కార్యక్రమంలో వారు, యావత్ రాష్ట్రంలో ఉన్నటువంటి పేద గిరిజనులకు ఒక మాట చెప్పారు. రాష్ట్రంలో ఉన్నటువంటి గిరిజనులు దొంగల లాగ కాక దొరల్లాగ బతకాలి, ఈ ప్రభుత్వం వారికి అండగా ఉంటుంది అని అన్నారు. ఆ రకంగా వారు అనేక కార్యక్రమాలను పేద వర్గాల కోసం ప్రవేశపెట్టి, వారికి ధైర్యాన్ని ఇచ్చే కార్యక్రమం చేశారు. రాష్ట్రంలో ప్రవేశపెట్టిన పథకాలతోబాటు, ముఖ్యంగా హరిజనులు, గిరిజనులు విద్యా పరంగా ముందుకు సాగాలని కార్యక్రమాలను చేపట్టారు. మరీ ముఖ్యంగా, వారు ప్రతిపక్షంలో ఉన్నప్పుడు తలపెట్టిన పాదయాత్రలో భాగంగా శ్రీకాకుళం, విజయనగరం, విశాఖపట్నంలో వారితోబాటు నేను కూడా ఆ కార్యక్రమంలో పాల్గొనే అవకాశం కలిగింది. ఆ విధంగా అనేక కార్యక్రమాలు చేసిన ముఖ్యమంత్రి గారు ఈరోజు మన మధ్యలో లేకపోవడం ఎంతో విచారకరం. రాజకీయాలలో పైకి వచ్చే యువతకు, వారు ఏ స్థాయిలో ఉన్నా, ఎదిగిన కొద్దీ ఒదిగి ఉండాలి, ఆ రకంగా మీరు క్రమశిక్షణతో మెలగాలని పదే పదే చెబుతూ ఉండేవారు. ఆ రకంగా చేస్తే అందరికీ స్ఫూర్తి వస్తుందని తెలియజేస్తూ వారి మరణం పట్ల ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తూ, వారికి నా హృదయపూర్వక నివాళులు అర్పిస్తూ, వారి కుటుంబానికి నా ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తూ ఈ అవకాశం ఇచ్చినందుకు మీకు ధన్యవాదాలు తెలియజేసుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

*శ్రీమతి వి. సునీతా లక్ష్మారెడ్డి (చిన్నతరహా నీటిపారుదలశాఖమంత్రి): అధ్యక్షా, సి.ఎల్.పి నాయకుడిగా, ముఖ్యమంత్రిగా, ఎన్ని పనులున్నప్పటికీ ఈ సభలో కూర్చోని సభను హుందాగా నడిపించినటువంటి మన ప్రియ నేత అయిన పై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారి విషయంలో ఈ విధంగా సంతాపం తీర్మానాన్ని పాస్ చేసుకోవడం దురదృష్టకరం. మహిళలు రాజకీయంగా ఎదగడం అంటే చాలా కష్టం. అందులోనూ కుటుంబ యజమానిని కోల్పోయి బాధలో ఉన్నటువంటి మా లాంటి వారిని ఉత్సాహపరిచి, అనునిత్యం అన్నగా అండగా ఉంటానని ఆశీర్వాదించి, మమ్మల్ని ఈ స్థాయికి తీసుకొచ్చిన మహనీయుడు మన మధ్య లేడనే విషయాన్ని జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాను. మా నియోజకవర్గానికి సంబంధించి ఏ సమస్యలైనా వారి వద్దకు తీసుకెళ్లవలసి వచ్చినప్పుడు, ముఖ్యమంత్రి గారి దగ్గరకు వెళ్తున్నామనే ఆలోచన ఎప్పుడూ మాకు రాలేదు. ఒక అన్నగా, తండ్రిగా, ఒక కుటుంబానికి సంబంధించిన వ్యక్తి దగ్గరకు వెళ్తున్నామనే ఆలోచనతో మేము పని చేయడం జరిగింది. ఆ విధంగా ఎప్పుడూ మా వెన్నంటే ఉండి మమ్మల్ని ప్రోత్సహించేవారు. అనునిత్యం, పేద వర్గాల వారు ఆర్థికంగా పైకి రావాలనే ఆలోచనతోనే పనిచేసేవారు. పాదయాత్ర ద్వారా ప్రజల

* An asterisk before the name indicates confirmation by the Member.

కష్టాలు తెలుసుకున్నారు. ఇందిరమ్మ రాజ్య స్థాపనకు వారు చేసిన కార్యక్రమాలు ఇతర రాష్ట్రాలకు ఆదర్శంగా నిలిచాయి. వారి యొక్క కార్యక్రమాలతో ప్రతి ఇంటికి ప్రభుత్వ పథకాల ఫలాలు అందడం జరిగింది. వారు, వారి కుటుంబానికి మాత్రమే పరిమితం కాకుండా ప్రతి కుటుంబంలో ఒక వ్యక్తిగా మారిపోవడం జరిగింది. మొన్న జరిగినటువంటి ఇన్స్టిడెంట్లో కూడా ... ప్రభుత్వ పథకాలు ప్రజలకు అందుతున్నాయా లేదా అని తెలుసుకునే కార్యక్రమంలో వారు దివంగతులవ్వడం జరిగింది. వారి కార్యక్రమాలను కొనసాగిస్తూ, పేద వారికి ప్రభుత్వ పథకాలు అందే విధంగా చూడవలసిన సమయం ఆసన్నం అయ్యింది. ఆ విధంగా చేసినప్పుడే వారికి నిజమైన నివాళి అర్పించినట్లు అవుతుందని తెలియజేస్తూ, ఎన్ని రోజులు బతికామన్నది కాదు, ఎంత మందికి సహాయం చేస్తున్నామన్నది ప్రధానమని ఆయన అన్న మాటలను ఎప్పటికీ గుర్తుపెట్టుకుంటూ, వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని, వారి కుటుంబసభ్యులకు ఆయన ఆశయాలను నెరవేర్చే విధంగా భగవంతుడు శక్తినివ్వాలని కోరుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీమతి కొండా సురేఖ(వరకాల): అధ్యక్షా, ఈ రోజు ఈ విధంగా మన ప్రియతమ నాయకుడు, మాజీ ముఖ్యమంత్రి డాక్టర్ వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారికి ఈ సభ ద్వారా నివాళులు అర్పించవలసి రావడం చాలా బాధాకరం. ఒక ప్రత్యేక సమావేశం పెట్టి వారికి నివాళులర్పిస్తే ఇంకా ఎక్కువ సేపు మాట్లాడే అవకాశం వచ్చేదని నేను అనుకుంటున్నాను. 2009 సంవత్సరంలో సెప్టెంబర్ నెల అనేది ఉండకపోయినట్లయితే బాగుండేది. సెప్టెంబరు, 2వ తేదీ అనేది ఉండకపోయింటే బాగుండేది. నిజంగా ఆ రోజు, ఆ మహానాయకుడిని మనం కోల్పోవడం కేవలం కాంగ్రెస్ పార్టీకే కాదు, ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రజలందరికీ తీరని లోటు. సమస్తే అక్కయ్య, సమస్తే చెల్లెమ్మ, సమస్తే తమ్ముడు, సమస్తే అన్నయ్య, సమస్తే పాప, సమస్తే బాబు అంటూ ఆయన ప్రతి పబ్లిక్ మీటింగ్లో ప్రజలను ఉద్దేశించి మాట్లాడిన మాటలను ఇంకా మరచిపోలేకపోతున్నామని ఈ సందర్భంగా గుర్తుచేస్తున్నాను. కనుమరుగవుతున్నటువంటి కాంగ్రెస్ పార్టీని ఒంటి చేత్తో పైకి తీసుకొచ్చి ఇండిపెండెంట్గా ప్రభుత్వాన్ని అధికారంలోకి తీసుకొచ్చారు. అధికారంలోకి వచ్చి వంద రోజులు పూర్తి కాకుండానే వారు మన మధ్య నుండి దూరం కావడం నిజంగా మమ్మల్ని కలచివేసింది. అధికారం అందరికీ రాదు. వచ్చిన అధికారాన్ని సద్వినియోగపరచుకుని వాడే అసలైన ప్రజా నాయకుడు. ఆ విధంగా అందివచ్చిన అధికారంతో, కేవలం అయిదు సంవత్సరాలలోనే దాదాపు యాభై సంవత్సరాల పరిపాలనను ప్రజలకు అందించి ఆంధ్ర రాష్ట్ర ప్రజల గుండెలలో నిల్చున్న మహానాయకుడు డాక్టర్ వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారు. అటువంటి మహానాయకుడు సామాన్య ప్రజల గుండెల్లో చిరుదీపమై వెలిగి ఈరోజుకి కూడా ఆయన గుర్తొచ్చి, కళ్లలో నీళ్లు వస్తున్నాయని చెప్పడంలో ఎటువంటి అతిశయోక్తి లేదు. ఆయనతో మూడు సార్లు ఈ శాసనసభలో అడుగుపెట్టిన అదృష్టం నాకు కలిగింది. ఒకసారి ప్రతిపక్షంలో ఉండి ప్రజల కోసం పోరాటం చేసి, వాటిల్లో పాలుపంచుకునే అవకాశం కలిగింది. రెండవ సారి అధికారంలోకి వచ్చినతరువాత ఒక శాసనసభ్యురాలిగా ఆభివృద్ధిలో పాలుపంచుకునే అవకాశం, మూడవ సారి, మళ్ళీ అధికారంలోకి వచ్చినతరువాత వారి కేబినెట్లో మంత్రిగా పనిచేసే అవకాశం నాకు దక్కింది. ఆ విధంగా సంతోషంగా ఉన్న సమయంలో ఆయన దూరం కావడం నిజంగా సన్ను కలచివేసింది. ఆయన ఆస్థాయత, అభిమానం, పలకరింపు, చిరునవ్వు అన్నీ మరచిపోలేనివి. సమయం తక్కువగా ఉందని అంటున్నారు. ఆయన ఏ కార్యక్రమాలలో కూర్చున్నా కూడా చేతి వాచ్ చూసుకునేవారు. జేబులో ఉన్న షెడ్యూల్ పేపర్ చూసి చదువుకునేవారు. అందుకే ఏమో, ఆయన గబగబా నేను వెళ్లే సమయం దగ్గర పడిందనేమో, ఆయన చేయవలసిన కార్యక్రమాలన్నీ కూడా ప్రజలకు అందించి మన మధ్య నుండి దూరం అయ్యారు. ఆయన లేకపోవడం ఈ ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రజలకే కాకుండా, కాంగ్రెస్ పార్టీకి ముఖ్యంగా మా కుటుంబానికి తీరని లోటు.

మేము ఇబ్బందులు పడుతున్న సమయంలో ఆయన మా వెన్నంటే ఉండి, అమ్మా సురేఖమ్మా! నీకు ఎప్పుడూ కష్టాలే, నేను నీ వెంట ఉన్నాను, తప్పకుండా మనకు మంచి రోజులు వస్తాయని ధైర్యాన్నిచ్చి, ముందుకు నడిపించిన మాహానేత ఆ మహానాయకుడు. అమ్మ అయినా అడగనిదే అన్నం పెట్టదు. ఆయన అడగకుండానే, ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రజల ఆకలిని గుర్తించి అన్ని కార్యక్రమాలను తీసుకొచ్చారు. అటువంటి మహానీయుడు మన మధ్యలో లేకపోవడం బాధకరం. నిజంగా దేవుడికి అనూయ పుట్టిందేమో, ఈయన నన్ను మరపిస్తాడు, ఇంకొన్ని రోజులుంటే ప్రజలు నన్ను మరచిపోతారనేమో అందుకే ఆయన్ని తీసుకెళ్లాడు. ప్రజలన్నా, ప్రకృతి అన్నా ఆయనకు ప్రాణం. ప్రజల పనికోసం వెళ్తూ ప్రకృతిలో పంచభూతాల స్వాక్షిగా తన ప్రాణాలను వదిలిపెట్టడం జరిగింది. అరనై సంవత్సరాల తరువాత రాజకీయాల్లో ఉండకూడదని ఆయన ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నాడు. ఆయన ప్రతి మీటింగ్‌లో మాట తప్పను, మడమ తిప్పను అని ఒక మాట మాట్లాడేవాడు. ఆయన మాట తప్పాడు అన్నమాట ఆయన డిక్షనరీలో ఉండకూడదనేమో అరనై సంవత్సరాల తరువాత దేవుడు ఆయన్ని తన దగ్గరకి తీసుకెళ్లాడు. ఇది నిజంగా దురదృష్టకరం. ఈరోజు రాష్ట్రంలో ఏ గ్రామానికి వెళ్లినా వాడవాడలో ఆయన విగ్రహాలు స్వచ్ఛందంగా ప్రజలు పెట్టుకుంటున్నారంటేనే అర్థం అవుతుంది ప్రజలలో ఆయన ఎంత అభిమానాన్ని చూరగొన్నారో .

మ.2.00

మిస్టర్ స్పీకర్: సభితా ఇంద్రా రెడ్డి గారూ మాట్లాడండి

శ్రీమతి కొండా సురేఖ : అధ్యక్షా ఒకటే నిమిషం స్టేజ్ అమ్మా

చివరిగా ఆయన చేపట్టిన ప్రతి సంక్షేమ కార్యక్రమాన్ని కూడా ముందుకు తీసుకెళ్లాల్సిన బాధ్యత మన మీద ఉంది. అదేవిధంగా ఆయన చివరిసారిగా ఇచ్చిన రెండు వాగ్దానాలైనటువంటి తొమ్మిది గంటల పాటు విద్యుత్ సరఫరా మరియు తెల్ల రేషన్ కార్డుల వారికి ఆరు కిలోల అదనపు బియ్యం ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్లాల్సిన బాధ్యత కూడా మనందరి మీద ఉంది. అదేవిధంగా ఆయన మరణాంతరం మరణించిన 600 మందికి సంబంధించిన రిపోర్టులను జిల్లా కలెక్టర్ల నుండి తెప్పించుకొని అవి నిజంగానే ఆయన మరణ వార్త వినిజరిగిన మరణాలయితే వారి కుటుంబాలకు ఎక్స్ గ్రేషియా ఇవ్వాల్సిన అవసరముంది. ఎందుకంటే ఆయన సిఎమ్ రిలీఫ్ ఫండ్ ద్వారా కొన్ని వేల కుటుంబాలను ఆదుకున్నారు. అదేవిధంగా రాజీవ్ ఆ రోగ్యశ్రీ ద్వారా కొన్ని లక్షల కుటుంబాలను ఆదుకున్నారు. అటువంటి ఆయన ఆత్మ క్షోభించకుండా ఉండాలంటే ఆ కుటుంబాలకు ఎక్స్ గ్రేషియా ఇవ్వాల్సిన అవసరముంది.

మిస్టర్ స్పీకర్: త్వరగా ముగించండి

శ్రీమతి కొండా సురేఖ: అధ్యక్షా, ఈ సందర్భంగా కాంగ్రెస్ పార్టీ నాయకుల, కార్యకర్తల గుండెల్లో ఉన్న నాలుగువాక్యాలు చెప్పినను ముగిస్తాను.

మా గూడు చెదిరింది..... మా గుండె పగిలింది.....

కన్నీరు మిగిలింది..... కథ ముగిసింది.....

కనులా నీరు రానీకు(కన్నీటిస్వరంతో)..... కానీ పయనం కడవరకు.....

మరణం లేని నాయకుడు..... మా అందరి మదిలో ఉన్నాడు

శ్రీమతి పి.సబితా ఇంద్రారెడ్డి (హోం శాఖమంత్రి): నిజంగా ఇలాంటి రోజు వస్తుందని, ఈ విధంగా రాజశేఖర రెడ్డి గారికి సంతాపం తెలపాల్సిన పరిస్థితి వస్తుందని కలలో కూడా ఊహించలేదు. జనం కోసం జనం మధ్యలో ఉంటూ అనుక్షణం జనం సమస్యల కోసం ఏదో చేయాలనే తపన, ఆరాటం ఆ నాయకునిలో చూశాం. వారు ఈ రోజు లేరన్న నిజాన్ని ఇప్పటికీ ఇంకా జీర్ణించుకోలేని పరిస్థితులున్నాయి. రాష్ట్రంలో ఉన్న చాలా మందికి ఈ రోజు గుండెల్లో ఆవేదన, ఆ బరువు ఇప్పటికీ దిగి పరిస్థితి. ఈ రోజు రాజశేఖర రెడ్డి గారిని, ఆ మహానాయకుడిని ఒక్కసారి గుర్తు చేసుకుంటూ ఆయన చేపట్టిన కార్యక్రమాలను మననం చేసుకుంటూ వారికి ఈ రోజున శాసనసభ ద్వారా నివాళి అర్పించే ఇలాంటి పరిస్థితి వస్తుందని కలలో కూడా ఊహించలేనిది. రాజకీయాల్లోకి వచ్చినప్పట్నుంచి కూడా ఏ చిన్న సమస్య ఉన్నా అన్నా అంటే నేనున్నానని కొండంత ధైర్యాన్నిచ్చేవాడు. ఈ మూడు నెలల్లో అ లోటు ఎవరూ తీర్చలేనిది. పూడ్చలేనిదని మాత్రం ఈ రోజు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. రాజశేఖర రెడ్డి గారు కారణజన్ముడని ఎప్పుడైనా ఆయనతో అంటున్నప్పుడు నిజంగానే చాలా స్వచ్ఛమైన నపువ్వుతో మనస్ఫూర్తిగా నవ్వేవాడు. ఎందుకంటే రాజశేఖర రెడ్డి గారు ఎక్కడ కాలు పెడితే అక్కడ వర్షం వచ్చేది. వాతావరణం చల్లబడేది. నిజంగానే వర్షం ద్వారా ఆ వాన దేవుడే రాజశేఖర రెడ్డి గారిని ఆ విధంగా పంచభూతాల స్వాక్షిగా తనతో ఆ మహాసుభావుణ్ణి తీసుకుపోయాడనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే అభివృద్ధికి, సంక్షేమానికి మారు పేరు రాజశేఖర రెడ్డి గారు. రైతుల సంక్షేమానికి మారు పేరు రాజశేఖర రెడ్డి గారు. మహిళాభివృద్ధికి మారు పేరు రాజశేఖర రెడ్డి గారు. ఇలా చెబుతూ పోతే ప్రతి కార్యక్రమాన్ని ప్రజల గుండెల్లో చిరస్థాయిగా నిలిచేటట్లు..... ఈరోజు రాజశేఖర రెడ్డి గారు పేదవాళ్ల గుండెల్లో ఉన్నారనడానికి ఎన్నో పథకాలు అమలు చేశారు. ప్రత్యేకంగా చేపెళ్ల గురించి చెప్పాలంటే ఈరోజు సబితా ఇంద్రారెడ్డి గారు కాదు, చేపెళ్ల చెల్లెమ్మ అనే పేరును నాకు శాశ్వతంగా ఈ రాష్ట్రంలో గుర్తించే విధంగా చేసిన వ్యక్తి రాజశేఖర రెడ్డి గారు. ఏ రక్తసంబంధం లేకపోయినా దేవుడు ఇచ్చిన అన్న గానీ, రక్త సంబంధం కన్నా ఎక్కువగా అండగా ఉన్న వ్యక్తి రాజశేఖర రెడ్డి గారు. వారు లేని లోటు నాకే కాదు, రాష్ట్ర ప్రజలకి కూడా ఉన్నది. నిజంగానే ఏ కార్యక్రమాలు చేపట్టినా చేపెళ్ల నుంచి మొదలు పెట్టేవారు. పల్లెబాట కానివ్వండి, నగర బాట కానివ్వండి, పాదయాత్ర కానివ్వండి, ఇలా చెబుతూ పోతే ఎన్నో కార్యక్రమాలు. కానీ రచ్చబండ కార్యక్రమాన్ని ఎందుకు మరచిపోయారన్న ప్రశ్న నేను బ్రతికి ఉన్నంత కాలం నన్ను వేధిస్తుంది (కన్నీటి స్వరంతో.....). ముఖ్యంగా మహిళాభివృద్ధి అన్నా, మహిళా సాధికారత అన్నా మాటల్లో కాదు చేతలలో చూసిన వ్యక్తి రాజశేఖరరెడ్డి గారు. మహిళా హోం మంత్రిగా దేశంలోనే ఒక మహిళను నియమించి నిజంగా సాహసీ అనిపించారు. కానీ హోం మంత్రిగా ఆయన మరణ వార్తను ఆయన కుటుంబ సభ్యులకు చేరవేయాలన్నప్పుడు నేను అనుభవించిన మనో వేదన మాటల్లో చెప్పలేను. నిజంగానే ఈరోజు రాజశేఖర రెడ్డి గారు లేకపోయినా పూర్వ కాలంలో రాయల కాలమని..... వాళ్ల పాలనను గుర్తు చేస్తుంటారు. రాజకీయాలలో రాజశేఖర రెడ్డి గారి పాలనను ప్రతి ఒక్కరూ గుర్తు చేసుకుంటూ ఉండేటట్లుగా రాజశేఖరరెడ్డి గారు ఎన్నో కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. మడమ తిప్పను, మాట తప్పను అనే ఆ నాయకుని మార్గంలో, ఎదిగే కొద్దీ ఒదిగి ఉండమని ఆయన చూపించిన బాటలో మేమందరం నడుస్తూ ఆయన ఆత్మకు శాంతి చేకూరేటట్లు మనందరం కూడా నడుస్తామని తెలియచేసుకుంటూ కాంగ్రెస్ పార్టీకే కాదు, ఈ రాష్ట్రానికే ఒక కోహినూర్ వజ్రం లాంటి వారు రాజశేఖరరెడ్డి గారు. ఆయన ఆత్మకు భగవంతుడు శాంతి చేకూర్చాలని, వారి కుటుంబ సభ్యులకు ఆయన లేని లోటును తట్టుకునే శక్తిని ఇవ్వాలని భగవంతుణ్ణి కోరుతున్నాను.

శ్రీ బొత్తా సత్యనారాయణ (పంచాయితీరాజ్ శాఖమంత్రి) : అధ్యక్షా, రాజశేఖరరెడ్డి గారి మరణం పట్ల గౌరవ ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రవేశ పెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. ఇది చాలా దురదృష్టకరమైన సమయం. ఎందుకంటే విధి చాలా విచిత్రమైనదని అంటారు. ఇదే అసెంబ్లీలో గత సమావేశాలు జరుగుతున్నప్పుడు ఆయన ఒక కృతజ్ఞతా తీర్మానాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు. ఈ రాష్ట్రంలో బిహెచ్ఈఎల్ ఆధ్వర్యంలో ఒక పెద్ద పరిశ్రమ అయిన మన్నార్ ప్రాజెక్టును మన రాష్ట్రంలోకి తీసుకొని రావడానికి పాటుపడిన ప్రధాన మంత్రి గారిని, సోనియా గాంధీ గారిని మరియు దాని గురించి పాటు పడిన వారందరికీ కృతజ్ఞతలు తెలియచేయడానికి తీర్మానాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు. కానీ దురదృష్టం..... ఈరోజున ఆయన సంతాప తీర్మానాన్ని మనం ప్రవేశ పెట్టుకుంటున్నాము. ఏది ఏమైనప్పటికీ జన్మించిన ప్రతి మనిషికీ మరణం తప్పదు. జనన మరణాల మధ్య కాలంలో ప్రతి వ్యక్తి ఏదో ఒక సార్థకత ఉండాలని కోరుకుంటాడు. అలాగే ఈ రాష్ట్రంలోనూ, ఈ దేశంలోనూ రాజశేఖరరెడ్డి గారు సంక్షేమానికి మారు పేరుగా ఆయన పేరును సార్థకం చేసుకున్నారు. ముఖ్యంగా వారితో నాకున్న పరిచయం..... 1997లో ఆయన పిసిసి అధ్యక్షులుగా ఈ రాష్ట్రంలో రెండవ సారి ఉన్నప్పుడు నన్ను జనరల్ సెక్రటరీగా తీసుకొని ఈ రాష్ట్రంలో కాంగ్రెస్ పార్టీని పునరుజ్జీవం చేయడానికి ఆయన చేసిన కృషితో మమ్మలను భాగస్వాములుగా చేశారు. 1999లో పార్లమెంటు సభ్యులుగా నేను ఎన్నికైన తరువాత (కన్నీటి స్వరంతో) 5 సంవత్సరాల పాటు కలిసి ఎప్పుడు ఏ సమస్య వచ్చినా ఆయనతో పంచుకున్నాను. నిజంగా అయితే ఇప్పుడు నేను మాట్లాడకూడదనుకున్నాను. ఎందుకంటే ఆయన గురించి ఏమి మాట్లాడినా ఒక బాధ, ఒక ఆవేదన కలుగుతుంది(ఏడుపు స్వరంతో). కానీ ఈ సందర్భంగా మళ్ళీ ఒకసారి ఆయనను స్మరించుకోవాలనే ఆలోచనతో మాట్లాడటం జరుగుతున్నది. ఏది ఏమైనా వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని వారి కుటుంబానికి మనో ధైర్యం ఇవ్వాలని భగవంతుణ్ణి కోరుకుంటూ సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

శ్రీ మర్రి శశిధర్ రెడ్డి(ననత్ నగర్): కొంత కాలం క్రితం జాతీయ స్థాయిలో చోటు చేసుకున్న ఒక రాజకీయ పరిణామాన్ని గురించి మాట్లాడుతూ ఒక ఇంగ్లీష్ న్యూస్ ఛానల్ వారు 24 hours is a long time in politics అనే మాట అన్నారు. కాని ఈ సంవత్సరం సెప్టెంబర్ రెండవ తేదీన 24 గంటలు కాదు కాని కొన్ని క్షణాల్లోనే రాజకీయాల్లో ఒక పెద్ద మార్పు మనం ఈ రాష్ట్రంలో చూడటం జరిగింది.

మ.2.10

ఎవరూ ఊహించనటువంటి విధంగా, ఎవరూ అనుకోనటువంటి విధంగా ఈ రకంగా అసెంబ్లీ ముగిసిన మరునాడే ప్రజలతో కలిసేటువంటి ఒక కార్యక్రమాన్ని తలపెట్టి ఈరకంగా మరణించడం రాష్ట్రంలో వుండేటువంటి వారందరినీ కూడా ఎంతో దిగ్భ్రాంతికి గురిచేసిందనే మాట మీకు మనవిచేస్తున్నాను. నాకన్నా ముందు మాట్లాడినటువంటివారు కొందరు, ఈ సంఘటన జరిగినటువంటి అంశంపైన మనం ప్రత్యేకంగా ఆలోచన చేయాల్సినటువంటి అవసరముంది అనే మాట చెప్పారు. ఏ పరిస్థితుల్లో ఈ దుర్ఘటన జరిగింది. Every disaster should be taken as an opportunity. ఒకరకంగా వారికి సరైనటువంటి నివాళులర్పించాలంటే, మరొకసారి ఇలాంటి దుర్ఘటన జరగకుండా, హెలికాప్టర్ క్రాష్ జరిగినటువంటి పరిస్థితులు, వాతావరణ పరిస్థితులు, హ్యూమన్ ఎర్రర్ ఏ విధంగా జరిగిందనేటువంటి దానిపైన సమగ్రంగా ఆలోచన చేసి, ఒక మార్గదర్శకంగా ముందు దీన్ని ఏర్పాటు చేసుకోవాలని నేను మనవిచేస్తున్నాను. డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారూ, నేను కొన్ని అంశాలపై బాగా గట్టిగా విభేదించినటువంటి మాట వాస్తవం. అయినప్పటికీ కూడా వ్యక్తిగతంగా ఒకరినొకరు ఎంతో గౌరవించుకున్నామనే మాట మనవిచేస్తున్నాను.

మొట్టమొదటిసారిగా 1978 లో ఆర్-కాంగ్రెస్ లో వారు ఎమ్మెల్యేగా ఎన్నికైనటువంటి సందర్భంగా, కాంగ్రెస్-ఐలో చేరడానికి నాన్న గారిని కలవడానికి మొట్టమొదటిసారిగా తార్వాక వచ్చినటువంటి రాజశేఖర్ రెడ్డి గారితో ఇంచుమించుగా 32 సంవత్సరాలుగా వుండేటువంటి పరిచయం.. చివరిసారిగా, ఆగస్టు 21 న సభలో వారు అక్కడ (ముఖ్యమంత్రి గారి స్థానంలో) కూర్చున్నప్పుడు, నేను ఒక ఫంక్షన్ కు వర్చనల్ గా ఇన్స్టెట్ చేయడానికి వారి దగ్గరకు వెళ్లినప్పుడు అంతకుముందే కొన్ని రోజుల క్రితం వారు పట్టిపూర్తి చేసుకున్నారు. నా పట్టిపూర్తి సందర్భంగా నేను వారిని ఆహ్వానించడానికి వెళ్లినప్పుడు వారు - వయస్సులో నేను మీకన్నా పెద్దవాణ్ణి. పెద్దవాడిగా మిమ్మల్ని ఆశీర్వాదిస్తున్నాను. **You will always have my best wishes** అనేటువంటి మాట చెప్పినప్పుడు **I did not realize then that it would be the last occasion. Those memories will be cherished.** చాలామంది మాట్లాడినటువంటి విధంగా బహుశా ముందే ఆయనకు తెలిసినట్లుగా ఈ రోజు మనం అనుకుంటున్నాము. ఎంత ఆరాటపడ్డాడు. చేసే పనులు ఎంత తొందరగా చేయాలనేటువంటి ఆరాటం చూస్తే బహుశా ఎక్కువ రోజులు వారు జీవించరనేటువంటిది సబ్ కాన్స్టెన్ గా వారికి తెలిసినటువంటి విషయంగా వారు చేసినటువంటి సేవలన్నింటిని అందరూ కూడా ప్రస్తావించారు. వారు ఎప్పటికీ కూడా ప్రజల మనస్సులో వుంటారనే మాట ఖచ్చితంగా అందరూ చెప్పినటువంటి మాటల్లో చాలా స్పష్టంగా మనం చూస్తున్నాం. వారు లేనటువంటి ఈ లోటు తీరనటువంటిది. వారు 2009 లో ఎన్నికలు జరిగిన తరువాత చెప్పినట్లుగా గాని, లేక ఇంకా ఇతరత్రా వారు అనేక సందర్భాల్లో చెప్పినటువంటి మాటలనుగాని మనం ఒకసారి గుర్తుచేసుకుని గతంలో జరిగిన లోపాలు గుర్తించి, ఇంకా ఏవిధంగా మనం ప్రజలకు బాగా పరిపాలనను అందించగలుగుతామనే విషయాన్ని కూడా అర్థం చేసుకుని ముందుకుపోవాల్సినటువంటి అవసరముందని ఈ సందర్భంగా మనవిచేస్తూ, వారి మరణం పట్ల ప్రగాఢమైన సంతాపాన్ని తెలియజేస్తూ, వారి ఆత్మకు శాంతికలగాలని, వారి కుటుంబానికి భగవంతుడు ధైర్యాన్ని, స్థైర్యాన్ని ప్రసాదించాలని ప్రార్థిస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ డి. శ్రీధర్ బాబు(ఉన్నతవిద్యాశాఖమంత్రి) : అధ్యక్షా, భాధాతప్త హృదయంతో గౌరవ ముఖ్యమంత్రి పెద్దలు రోశయ్య గారు ప్రవేశపెట్టిన సంతాప తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. అధ్యక్షా, మహానాయకులు డా. వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు లేని లోటు ఎవ్వరూ కూడా తీర్చలేనిది. ఒక ఆదర్శవంతమైన నాయకత్వ లక్షణాలు కలిగిన నాయకుడిగా వారిని గుర్తించి, సిద్ధాంతపరంగా ప్రతిపక్షాలకు సంబంధించిన నాయకులకి విభేదాలున్నా, వ్యక్తిగత ఆదరాభిమానాలతో ఈనాడు అనేకమంది నివాళులర్పించడం జరిగింది. హృదయపూర్వకంగా అర్పించిన ఈ నివాళులు స్వర్గంలో వున్న రాజశేఖర్ రెడ్డి గారి ఆత్మకు శాంతి చేకూర్చే విధంగా వున్నాయన్నది మనం చూస్తూనే వున్నాం.

మనందరికీ తెలుసు - **A Leader is one who makes the way, who knows the way, who goes the way, who takes the way and shows the way to his followers. That was how he led the life.** ప్రధానంగా నేను గత పది సంవత్సరాల నుంచి మీకు తెలుసు. 1999 వ సంవత్సరం, ఏప్రిల్ 13 వ తారీకునాడు మా నాన్న గారు చనిపోయినప్పుడు, శోకసముద్రంలో మా కుటుంబం వున్నప్పుడు అనేకమంది పెద్దలు రావడం, వారిలో ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ కమిటీ అధ్యక్షులుగా వున్న రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు వచ్చి మమ్మల్ని, మా కుటుంబ సభ్యులను కూడా పరామర్శించడంతోబాటు, ఆ రోజు నుంచి ఈ రోజు వరకూ కూడా.. సెస్టెంబరు, 2 వరకు.. మరి మేమున్నామంటూ పూర్తి స్థాయిలో మనోధైర్యాన్నిచ్చిన మా నాయకుడు రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు. అలాంటి నాయకుడిని మరి 2వ తేదీ నుంచి ఇప్పటివరకు చూడలేదని మరియు రాబోయే కాలంలో

చూడబోలేమని ఒక ఆందోళన, ఆవేదన వుంది అధ్యక్షా.. అదెవరూ తీర్చలేనిది. ఈ రోజు తెలంగాణా ప్రాంతానికి సంబంధించిన పెద్ద ఎత్తున అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేపడడామని ప్రాణహిత, చేపెళ్ల నుంచి మొదలుకొని మరి మా కరీంనగర్ జిల్లాకు సంబంధించిన అనేక కార్యక్రమాలను చేపట్టి, ఈ రోజు ఫ్లడ్ ఫ్లో కెనాల్ పనులను వేగవంతం చేసి మెట్ట ప్రాంతాలన్నింటికీ నీళ్లు అందించడానికి, అదేవిధంగా శ్రీసాదసాగర్, ఎల్లంపల్లి విషయంలో పెద్దఎత్తున కార్యక్రమాలు చేపట్టి ఈ రోజు 90 శాతం పనులు పూర్తి కావించడానికి నాంది పలికిన మహనీయుడు. నాది మారుమూల ప్రాంతం. నా మంథని నియోజకవర్గం మారుమూల ప్రాంతం. ఆ ప్రాంతానికి సంబంధించిన అన్ని వనరులను, ఆ వనరులకు సంబంధించిన దిశ, దశను చూపెట్టాలనే ఆకాంక్షతో కాళేశ్వరం-ముక్తేశ్వరం ప్రాజెక్టుని కలవడంతోపాటు, మరో ప్రాజెక్టు 2 టిఎంసీ ముత్తారం ప్రాజెక్టుని వారి నాయకత్వంలో చేపట్టడం జరిగింది అధ్యక్షా.

ఉదాహరణకు చెబుతున్నాను. ఈ రోజు నేను ఉన్నత విద్యకు సంబంధించిన మంత్రిగా చూస్తున్నప్పుడు ఒక పెద్ద టార్గెట్ ని, ఒక చాలెంజ్ ని ముందు పెట్టి, వారు వారి క్యాబినెట్ లోకి మమ్మల్ని తీసుకోవడం జరిగింది. పెద్దలు రోజయ్య గారు చెప్పారు. ఈనాడు ఉన్నత విద్యకు సంబంధించిన అనేక యూనివర్సిటీల విషయంలో గాని, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రానికి సంబంధించిన ఐఐటి విషయంలో గాని ఎంతో కృతనిశ్చయంతో కేంద్ర ప్రభుత్వంతో పోరాడి, విద్యార్థుల భవిష్యత్తును బంగారు భవిష్యత్తుగా చేయడానికి ఐఐటిని తీసుకువచ్చిన ఘనత డా.వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారిది. ఈనాడు ఈ రాష్ట్రానికి సంబంధించి మొన్న మా సహచర మంత్రులు, సభ్యులు చెబుతూవుంటే నిజంగా ఆశ్చర్యం కలిగింది. రంగారెడ్డి జిల్లాలో ఒక్క డిగ్రీ కళాశాల కూడా లేదు. కానీ, ఆ విషయం డా.వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డి గారికి తెలిసిన వెంటనే డిగ్రీ కళాశాలని వెంటనే వారు శాంక్షన్ చేయించడంతోపాటు, మా జిల్లాకు సంబంధించిన అనేక నియోజకవర్గాల్లో ఆ ప్రాంతాలకు సంబంధించిన విద్యను పెంపొందించడానికి అనేక విద్యాసంస్థలను ఇచ్చిన మహనీయుడు రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు. ఈ రోజు వారిని స్మరించుకోకుంటే నేను కూడా మా నియోజకవర్గంలో తప్పుగా నిలబడటం జరుగుతుంది.

ఉదాహరణకు చెబుతున్నాను -- ప్రతి నియోజకవర్గంలో ఆవిధంగా పనులు అయ్యాయి -- నా నియోజకవర్గంలో నాలుగు కొత్త జూనియర్ కళాశాలలు, రెండు పాలిటెక్నిక్ కళాశాలలు, ఒక ఐఐఐ కళాశాల, ఒక డిగ్రీ కళాశాల, ఒక డిగ్రీ కళాశాలకు సంబంధించిన సైన్స్ వింగ్, ఇన్ని మంజూరుచేసి యువకుడిగా, ఒక యువ శాసనసభ్యుడిగా వున్న నాకు అనేక కార్యక్రమాల్లో స్ఫూర్తినిచ్చిన మహనీయుడు మా నాయకుడు రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు. ఈనాడు వారు లేనిలోటు అందరి మనస్సులలో తీవ్రంగా వున్నమాట నిజం. మా కాంగ్రెస్ పార్టీవరంగా ఎవరూ చెప్పినా, చెప్పకపోయినా ఆయన లేని లోటును మేము స్మరించుకుంటున్నాము. ఈ రోజు మా జిల్లాకు సంబంధించిన, అదేవిధంగా రాష్ట్రానికి సంబంధించిన ప్రజలందరూ వారికి సంబంధించిన ప్రతి అంశంలో కూడా వారిని ప్రతిరోజూ కూడా స్మరిస్తూపోతున్నారు. ఈ సందర్భంగా వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని, వారి కుటుంబ సభ్యులకు ఆ భగవంతుడు మనఃస్థైర్యం కలిగించాలని కోరుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

మ.2.20

శ్రీ పి.విశ్వరూప్ (గ్రామీణ నీటిసరఫరాశాఖమంత్రి): అధ్యక్షా, పెద్దలు గౌరవనీయులు శ్రీ రోజయ్యగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను, డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారితో మాకు వ్యక్తిగతంగా

సంబంధాలున్నాయి. 1998లో ఆయన రెండవసారి పీసీసీ ప్రెసిడెంట్ అయినప్పుడు, జరిగిన మధ్యంతర ఎన్నికల్లో ముమ్మడివరం నియోజకవర్గం నుంచి నాకు అభ్యర్థిగా అవకాశమిచ్చి, అప్పటినుంచి కూడా నన్ను ప్రోత్సహించిన తీరు గానీ.. అనేక సందర్భాల్లో నన్ను వెన్నుతట్టి నడిపించిన తీరుగానీ.. నేనెప్పుడు మరిచిపోలేను. బడుగు బలహీన వర్గాల ఆశాజ్యోతిగా, మిత్రులు శ్రీ జి. కిషన్ రెడ్డిగారు చెప్పినట్లు 12 వేల మంది విద్యార్థులకు, బాలబాలికలకు గుండె ఆపరేషన్ చేయించి, పేద ప్రజలకు ఆరోగ్య భద్రత, ఆహార భద్రత, అలాగే కళాశాలల్లో చదువుకునే విద్యార్థుని, విద్యార్థులందరికీ ఫీజు రియింబర్స్ మెంట్ చేయించి, కోట్లాది మంది హృదయాలలో చిరస్మరణీయంగా నిలిచినటువంటి రాజశేఖరరెడ్డిగారికి నిజంగా మరణం లేదు. ఈ రాష్ట్రంలో ఉన్న పేద మధ్యతరగతి ప్రజల హృదయాలలో చిరస్మరణీయంగా రాజశేఖరరెడ్డిగారు నిలకడగా ఉండిపోతారనే విషయంలో ఏవిధమైన సందేహం లేదు. ఆయన నాకు వ్యక్తిగతంగా భగవంతుడి తరువాత భగవంతుని స్వరూపుడు. నిజంగా ఆయన లేని లోటును మేము జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాము. ఆయన లేని అసెంబ్లీని మేము చూడలేకపోతున్నాం. నిజంగా ఇది ఈ రాష్ట్ర ప్రజలందరికీ ఒక దురదృష్టకర సంఘటన. భగవంతుడు ఆయన ఆత్మకు శాంతి చేకూర్చాలి. భగవంతుడు ఎక్కడ ఉన్నా, ఆయన పవిత్రాత్మకి శాంతి చేకూర్చాలి. వారి కుటుంబ సభ్యులకు నా యొక్క ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేసుకుంటూ, నాకీ అవకాశమిచ్చిన మీకు నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు తెలియజేసుకుంటూ సెలవుతీసుకుంటున్నాను.

* శ్రీ జూవల్లి కృష్ణారావు (ఆహార, పౌరసరఫరాలశాఖమంత్రి): గౌరవ ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన సంతాప తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను, సెప్టెంబర్ 2వ తారీకు రోజు జరిగిన సంఘటనకంటే ముందు వంగూరు ఎలక్షన్లు, జిడ్పీటీసీ బై-ఎలక్షన్స్ లో ఉన్నాము. 11.00 గం.లకు ముఖ్యమంత్రిగారి హెలికాప్టర్ కనబడటంలేదని వార్త చెప్పినప్పుడు, మేం అనుకున్నాం, వారు అంతకు ముందు చెప్పినట్లు, “రచ్చబండ కార్యక్రమం సమయంలో నేను చెప్పకుండా ఎదో ఒక గ్రామానికొస్తాన” ని చెప్పారు కాబట్టి జనరల్ గా ఏదో ఒక గ్రామంలో దిగి ఉంటారు, బహుశా వీరికి తెలియకపోయి ఉండవచ్చు అనుకున్నాం. దురదృష్టవశాత్తు మరుసటి రోజున ఈ సంఘటన వాస్తవం తెలిసి, దిగ్భ్రాంతికి గురైయ్యాం.

అధ్యక్షా, మొట్టమొదటిసారిగా 1999వ సంవత్సరంలో కల్వకుర్తి పబ్లిక్ మీటింగ్ లో వారు రాజకీయంగా నన్ను గుర్తించడం జరిగింది. వారి యొక్క 31 సంవత్సరాల సుధీర్ఘ రాజకీయ ప్రస్తావనాన్ని గమనిస్తే, ఎక్కడ కూడా కాంప్రమైజ్ కాకుండా, ఎవరు ఎన్ని అడ్డంకులు, ఎన్ని సమస్యలు తెచ్చినా కూడా, మొక్కువోని ధైర్యంతో మడమ తిప్పకుండా ముందుకు కొనసాగారు. 1999లో మొదటిసారిగా శాసనసభ్యునిగా ఎన్నికైన తరువాత గ్రామాలు తిరుగుతున్నప్పుడు అప్పుడనిపించింది ప్రతి గ్రామం నుంచి కూడా పింఛన్లని, ఇళ్లని వేలకొద్దీ దరఖాస్తులు వచ్చినప్పుడు, ఏ ఒక్కటి కూడా తీర్చలేని పరిస్థితి ఉన్నప్పుడు, అసలు మనం శాసనసభ్యులుగా ఎందుకొరకు ఎన్నికయ్యామనే నిరాశ నిస్సహతో ఉన్నప్పుడు, రాజశేఖరరెడ్డిగారు 2004వ సంవత్సరంలో వారి యొక్క సుధీర్ఘ ప్రజాప్రస్థానం ద్వారా ప్రజా సమస్యల కొరకు పోరాడటం ద్వారా రెండు పర్యాయాలు కాంగ్రెస్ పార్టీని అధికారంలోకి తీసుకువచ్చి, తీసుకురావడమేకాకుండా, వారి ప్రజాప్రస్థానంలో ప్రత్యక్షంగా ప్రజల యొక్క, పేదల యొక్క కష్టాలను కళ్లారాచూచి, వారి గుండె లోతుల్లోనుంచి వచ్చినటువంటి ఆవేదన..

మిస్టర్ స్పీకర్ : డి.కె.అరుణ గారూ...

* An asterisk before the name indicates confirmation by the Member.

శ్రీ జూపల్లి కృష్ణారావు : వీటన్నింటి మూలంగా, ఈనాడు ఇన్ని సంక్షేమ కార్యక్రమాలను చేపట్టడం జరిగింది. ముఖ్యంగా వెనుకబడ్డ జిల్లా, ఆకలి జిల్లా, ఆత్మ హత్యల జిల్లా - పాలమూరు జిల్లాకు సంబంధించి, స్వతంత్ర భారతంలో 60 సంవత్సరాల స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత ఎవరు, ఏ నాయకుడు కూడా చేయనటువంటి 8 లక్షల ఎకరాలకు నీళ్లిచ్చి..

MR.SPEAKER: Please conclude.

శ్రీ జూపల్లి కృష్ణారావు : ఈరోజు ఈ యొక్క జిల్లా రైతాంగం మరియు పేదల యొక్క కష్టాలను తీర్చినారు. ఈనాడు వారు మన మధ్యలో లేకపోవడం దురదృష్టకరం. వారి ఆత్మ శాంతించాలని చెప్పి, వారి యొక్క కుటుంబానికి ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాను.

శ్రీమతి డి.కె.అరుణ (చిన్నతరహా పరిశ్రమల శాఖమంత్రి) : అధ్యక్షా, గౌరవ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ రోశయ్యగారు ప్రవేశ పెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. రాజశేఖర రెడ్డిగారు ఈ అసెంబ్లీలో మంత్రులుగా ఆరు మంది మహిళలకి అవకాశమిచ్చి మాకందరికీ కూడా ఒక స్పూర్తిగా నిలిచారు. ముందు రోజుల్లో మంచిగా పని చేసి, మేమందరం చక్కగా పనిచేయగలుగుతామని ఆయనకు ఉన్న నమ్మకాన్ని నిరూపించుకోవాలని అనుకునే సమయంలో, ఈరోజు ఎవరూ ఊహించని తీరుగా, ఈ యొక్క సభలో సంతాప సమావేశం నిర్వహించుకోవడం చాలా బాధగా ఉంది. ఆయన మరణంతో రాష్ట్ర ప్రజానీకం యావత్తు, తమ ఇంటిలో ఒక మనిషి పోయినట్లు కొందరు ఏడిస్తే, తమ శరీరంలో ఒక భాగంపోయినట్లు మరికొందరు విలపించారు. ఇంకొందరు ఏకంగా ఆయన కోసం ప్రాణాలు తీసుకున్నారు. ఎంతో మంది ఈ యొక్క దుఃఖం నుంచి ఇంకా కోలుకోలేని పరిస్థితిలో ఉండటం మనం చూస్తున్నాం. ముఖ్యంగా ఎంతో వెనుక బడిన మా మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలో ఉన్నటువంటి కరువుని శాశ్వతంగా నివారించడానికి, నాలుగు ప్రాజెక్టులను కేటాయించి, ఆ పనులను కూడా తొందరగా ఈ సంవత్సరంలో పూర్తి చేయాలని, తిరిగి అధికారంలోకి వచ్చిన రెండు సంవత్సరాలలోవల అన్ని ప్రాజెక్టులను పూర్తిచేయాలనే ఒక తపనతో ఉన్నటువంటి సందర్భంలో, ఆయన యొక్క మరణం మా జిల్లాకే కాదు, ఈ రాష్ట్రప్రజానీకానికి తీరని లోటని చెప్పి, ఈ సందర్భంగా నేను తెలియజేస్తున్నాను. ఈరోజు రాజశేఖరరెడ్డిగారు లేని లోటు తీరనిది. ఒక అన్నగా ఆయన ఆస్థాయంగా మా నియోజకవర్గంలో ఏ కార్యక్రమానికి వచ్చినా, నిండు సభలో మాట్లాడుతున్నప్పుడు, నియోజక వర్గానికి సంబంధించి ఏ కోరిక మేం కోరినా, మరి చెల్లెమ్మ అరుణమ్మ కోరుతున్నది, ఈ కార్యక్రమాన్ని నేను తప్పకుండా పూర్తి చేస్తాననేవారు. కాలేజీలకు సంబంధించిగాని, ఇంకొక అభివృద్ధి కార్యక్రమాలకు సంబంధించిగాని వెంటనే ఇస్తామని అక్కడే ప్రకటించేవారు.

మిస్టర్ స్పీకర్ : పార్లమెంటు గారూ..

శ్రీమతి డి.కె.అరుణ : మా జిల్లాకి 9 డిగ్రీ కాలేజీలు ఇవ్వడం జరిగింది. అదేవిధంగా, పాలిటెక్నిక్ కాలేజీలు, జూనియర్ కాలేజీలు, పూర్తిగా అభివృద్ధి చేయడానికి ఎన్నోరకాలుగా మా జిల్లాకు సహకరించినటువంటి ముఖ్యమంత్రిగారు, దివంగత నేత రాజశేఖరరెడ్డిగారు ఈరోజు మన మధ్యన లేరన్న విషయం ఇప్పటికీ కూడా జీర్ణించుకోలేకపోతున్నాము. ఆయన లేని లోటుతీర్చలేనిది. రాష్ట్ర ప్రజలే కాదు, కాంగ్రెస్ పార్టీయే కాదు, దేశంలోనే ఒక గొప్ప నాయకుడిని కోల్పోయామని ఈ సందర్భంగా తెలియజేస్తూ, ఈ సంతాప

సభలో వారి కుటుంబానికి ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తూ, వారి కుటుంబంలో ఉన్న సభ్యులకు మనో ధైర్యాన్ని ఇవ్వాలని ఆ భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తూ, సెలవుతీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ కె.పార్థసారథి (పశుసంవర్ధక శాఖమంత్రి): గౌరవ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కె.రోశయ్యగారు, దివంగత ముఖ్యమంత్రి డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారి మరణానికి సంతాపం తెలియజేస్తూ ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డిగారి వంటి మహా నాయకుడు లేని లోటును ఎవరు తీర్చలేనిది. ఈ రాష్ట్రంలోని లక్షలాది మంది బడుగు బలహీన వర్గాల వారి గుండెల్లో గూడుకట్టుకొని, ఈరోజుకి కూడా ప్రతి పేదవాడు తన కుటుంబంలో ఒక వ్యక్తిని కోల్పోయినట్లు బాధపడుతున్న విషయాన్ని మనం చూస్తున్నాం. దీనికి ముఖ్య కారణం ఏమిటంటే, ఇంతకు ముందు ఈ రాష్ట్రంలో ఏ పేదవాడికి ప్రభుత్వపరంగా ఏ న్యాయం జరగాలన్నా, ఎవరి దగ్గరకో వెళ్లి చేతులు కట్టుకొని నాకు అదిప్పించండి, ఇదిప్పించండి అని బ్రతిమలాడుకోవాల్సిన పరిస్థితి ఉండేది. మన రాజశేఖర రెడ్డిగారు అధికారంలోకి వచ్చిన తరువాత అది శాట్టురేషన్ మోడ్ అనండి, ఏదైనా అనండి, ప్రతి పేద వాడికి కూడా ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన పథకాలు అందేవిధంగా ఆయన పరిపాలన సాగింది. కాబట్టి, ఈరోజు ప్రతి ఒక్క పేదవాడు కూడా ఆయన లేని లోటుకి చాలా బాధను వ్యక్తంచేస్తున్నాడు. అంతేకాకుండా, ఆయన ప్రజల సమస్యల పట్ల ఎంతో చిత్తశుద్ధితో స్పందించేవాడు, కేవలం రాజకీయం కోసం, మరేదో దాని కోసమో అలా చేసేవారు కాదు.

మా జిల్లాలో ఒక కాలేజీలో బీసీ విద్యార్థులకి స్కాలర్‌షిప్పులు ఇవ్వకపోతే కొంచెం గొడవ జరిగింది, అది న్యూస్ పేపర్లో కూడా వచ్చింది. నేను ఆరోజు ముఖ్యమంత్రిగారు వచ్చినపుడు చెప్పాను. సార్, ఇట్లా బీసీ విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్పులు ఇవ్వకపోతే, కాలేజీలో గొడవ జరిగింది అన్నాను. అంటే నేను తప్పు చేశానేమోనని భయపడి వారి దగ్గరకు వెళ్లినపుడు, వారు చెప్పారు అధ్యక్షా, “అదేమీ తప్పు కాదు సారథి, ఎక్కడ స్కాలర్‌షిప్పులు ఇవ్వకపోయిన అక్కడకు వెళ్లి ఆ కాలేజీ యాజమాన్యాలతో పోరాడు” తప్పేమీ లేదని చెప్పేసి నా వెన్నుతట్టి, సమస్యల కోసం పోరాడు అని చెప్పిన మహా వ్యక్తి ఆయన. అంతేకాకుండా మా జిల్లాకి ఎప్పటినుంచో పులిచింతల ప్రాజెక్టు కావాలి, డెల్టా మోడ్రనైజేషన్ కావాలని చెప్పేసి, ఏ ముఖ్యమంత్రి వచ్చినా శంకుస్థాపన చేశారు తప్పితే, దానికి కావాల్సిన నిధులు విడుదల చేయలేదు, ఇతర కార్యక్రమాలు చేయలేదు. మా జిల్లా వాసులందరు, రైతాంగమంతా కూడా పులిచింతల ప్రాజెక్టు, డెల్టా మోడ్రనైజేషన్ ఇచ్చినందుకు రుణపడి ఉన్నారు. మా జిల్లా రైతాంగం యొక్క గుండెల్లో వారున్నారు. వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని కోరుతూ, వారి కుటుంబ సభ్యులకు నా ప్రగాఢ సంతాపాన్ని తెలియజేస్తూ, సెలవుతీసుకుంటున్నాను.

మ.2.30

MS. CHRISTINE SKINNER LAZARES(NOMINATED):- Mr. Speaker Sir, this august House mourns the sad demise of our beloved Chief Minister Dr.Y.S.Raja Sekhara Reddy Garu, whom we affectionately call YSR. We miss his enigmatic presence, warm smile and camaraderie in this House. Sir, YSR touched the lives of so many people in all sectors, specially the poor. His passion for the poor has always been kept alive in their hearts. Sir, he was a noble man and had a noble vision - the vision was to do more. He has left behind him a great legacy.

Each one of us, not only MLAs but the entire people of Andhra Pradesh and also the political leaders should take him as an example and try to do more and more to the people, especially to the common man, because Raja Sekhara Reddy Garu has taught us how to serve the people and fight for their rights and causes.

Mr. Speaker Sir, I am thankful to him for recognizing my services and also grateful to him for what he has done for the Anglo-Indian community and also the Christian community. With these words I conclude my speech thanking you for giving me this opportunity.

శ్రీ కె. మురళీమోహన్(రాజాం): ముఖ్యమంత్రి రోజయ్య గారు ప్రవేశపెట్టిన సంతాప తీర్మానాన్ని బలపరుస్తూ ప్రియతమ దివంగత ముఖ్యమంత్రి గారి గురించి సభ్యులందరూ అన్ని విషయాలు చెప్పడం జరిగింది. రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారిని తల్చుకునేటప్పుడే వారు లేరన్న బాధ ఎక్కువగా ఉండటం, వారి గురించి చెప్పేటప్పుడే బాధగా ఉండటం జరుగుతోంది. వారు బడుగు, బలహీన వర్గాలకు ఒక ఆశాజ్యోతి. నేను చదువుకుని రాజకీయాలలోకి వచ్చేటప్పుడు ధర్మాన ప్రసాదరావు గారు రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారిని పరిచయం చేయడం, అంతే కాకుండా రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారిని ఇన్‌స్పిరేషన్‌గా తీసుకోవాలని చెప్పడం జరిగింది. అంతే కాకుండా ఎస్.సి, ఎస్.టి, బి.సిలకు ఏ విధంగా న్యాయం జరుగుతుందని నేను ఎక్కువగా ఆలోచించే వాడిని.

రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారు ముఖ్యమంత్రి అయిన వెంటనే **saturative concept** పెట్టిన తర్వాత మనకందరికీ తెలుసు ఏ రకమైన పెన్షన్ ఇవ్వాలన్నా, ఏ ప్రాంతంలో చూసినా ఎవరికైతే బలం ఉంటుందో వారు మాత్రమే పెన్షన్ తీసుకునే పరిస్థితి ఉండేది. కాని రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారు ముఖ్యమంత్రి అయిన తర్వాత నిజమైన పేదలకు అంటే ఎస్.సి, ఎస్.టి, బి.సిలకు పెన్షన్ గాని, హౌసింగ్ కార్యక్రమం గాని అమలు జరిగాయి. ప్రజాస్వామ్యంలో ఒక క్రొత్త ఒరవడిని రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారు సృష్టించారు.

ముఖ్యంగా హౌసింగ్ కార్యక్రమం గురించి నేను రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారికి చెప్పడం జరిగింది. ఎస్.సి, ఎస్.టి, బి.సిలు ఇంట్లు కట్టుకోవడం లేదంటే, వారికి ప్రత్యేకంగా రూ.20,000/- ఇవ్వడం జరిగింది. అదే విధంగా మా శ్రీకాకుళం జిల్లా చాలా వెనుకబడిన జిల్లా. కాని రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారి హయాంలో మాకు స్వర్ణయుగమని మేం చెప్పుకోగలం. ఎందుకంటే అయిదు సంవత్సరాలలో మా జిల్లాకు ఒక యూనివర్సిటీని, మెడికల్ కాలేజీని ఇవ్వడం జరిగింది. అదే విధంగా రెండు వేల కోట్ల రూపాయలతో మూడు లక్షల ఎకరాలకు ప్రాజెక్టులను ఇవ్వడం జరిగింది. తద్వారా శ్రీకాకుళం జిల్లాను కూడా రాష్ట్రంలో మంచి జిల్లాగా అభివృద్ధి చెందడానికి వారు కృషి చేశారు. వారు ఒక మహనీయులు. వారి మరణం మాకు తీరని లోటు. అదే విధంగా వారి ఆత్మకు శాంతి కలగాలని, వారి కుటుంబానికి భగవంతుడు మనో ధైర్యాన్ని ఇవ్వాలని కోరుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీమతి భూమా శోభా నాగిరెడ్డి(అళ్లగడ్డ):- అధ్యక్షా, ఈ పదమూడవ శాసనసభలో వై.యస్.రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారి సంతాప తీర్మానం ప్రవేశపెట్టబడే దురదృష్టకరమైన క్షణాలు వస్తాయని ఎవరూ ఊహించని సంఘటన. మనిషి యొక్క గుణం గాని విలువ గాని రెండు సందర్భాలలో మాత్రమే తెలుస్తుంది అని (1) అధికారం వచ్చినప్పుడు (2) మనిషి చనిపోయినప్పుడు. ఈ రెండు సందర్భాలలో వై.యస్.రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారు తనకు మరెవ్వరూ సాటి రారని నిరూపించుకున్నారు. అదే విధంగా నేను ఎక్కడ ఎప్పుడు కనిపించినా, ఆయనను విమర్శిస్తున్నా కూడా వారు మాత్రం కనిపించిన వెంటనే ఆప్యాయంగా ఏమమ్మా బాగున్నావా అని పలకరించేవారు. వారి చిరునవ్వు లేని శాసనసభను ఊహించుకోవాలంటేనే చాలా బాధాకరంగా ఉన్నది.

వై.యస్.రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారు కర్నూల్ జిల్లాలోని సల్లమల అడవులలో కనిపించకుండా పోయారనే విషయాన్ని రోజయ్య గారు ప్రకటన ఇవ్వడం జరిగింది. ముఖ్యమంత్రి గారు అడవులలో ఉన్నారు, ప్రజలందరూ అక్కడికి వెళ్లి వెదకడని చెప్పినప్పుడు పార్టీలు కాదు, కులాలు కాదు మతాలు కాదు ప్రతి ఒక్కరూ వర్షాన్ని కూడా లెక్కపెట్టకుండా అడవుల్లోకి వెళ్లిన సందర్భాలు మనందరి మనసులు కదిలించాయి. మేం కూడా అడవుల్లోకి వెళ్లి వెతుకుతున్నప్పుడు ఏ చెట్టుచాటు నుంచో వస్తాడేమోనన్న ఆశ ఎక్కడో ఉండింది కాని ఆయన చనిపోయారని ఊహించలేకపోయాం.

చిట్ట చివరిగా కె.సి.కెనాల్‌కు నీటిని విడుదల చేయాలని కర్నూల్ జిల్లా తరపున ఆయనను కలవడం జరిగింది. ఆయనను మేం కలిసినప్పుడు విద్యుత్ ఉత్పాదన ఆపండి, లెవల్ మెయింటెన్ కాకపోతే కె.సి.కెనాల్‌కు నీళ్లు రావని చెప్పినప్పుడు ఆయన “తప్పకుండా వారం రోజులలో వర్షాలు వస్తాయని నాకు గట్టి నమ్మకం ఉన్నదని చెప్పారు. ఆయన ఆ విధంగా చెప్పిన రెండో రోజు నుంచే వర్షాలు రావడం, అదే వర్షాలు ఆయన చావుకు కారణం కావడం కూడా చాలా దురదృష్టకరమైన విషయం .

అదే విధంగా వై.యస్.రాజశేఖర్‌రెడ్డి గారు భౌతికంగా మన మధ్య లేకపోయినప్పటికీ ఆయన చేపట్టే ప్రతి కార్యక్రమంలో, ప్రతి లబ్ధిదారుని హృదయంలో శాశ్వతమైన స్థానాన్ని సంపాదించుకున్నారు. మాట తప్పను, మడమ తిప్పనని శాసనసభలో ఆయన చెప్పిన మాట మా చెవుల్లో ఇంకా వినిపిస్తున్నాయి. అదే కాదు ఇడుపులపాయలో ఆయన అంత్యక్రియలకు వెళ్లినప్పుడు ఆయన మిత్రుడు సాయి ప్రతాప్‌గారు చెప్పిందేమిటంటే మేము రాజకీయాలలోకి రాకముందే ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నాం. అది ఏమిటంటే ఒకవేళ రాజకీయాలలోకి వస్తే అరవై సంవత్సరాలలో విరమించుకోవాలని పేపర్లో రాసుకొని సంతకాలు పెట్టామని ఆయన మాకు చెప్పినప్పుడు నిజంగా భగవంతుడు ఆయన ఇచ్చిన మాట నిలబెట్టుకోవాలనే ఆయనను పరలోకానికి తీసుకువెళ్లాడనిపించింది. అటువంటి గొప్ప నేతకు మనస్ఫూర్తిగా నివాళులు అర్పిస్తూ వారి కుటుంబ సభ్యులకు మనో ధైర్యాన్ని భగవంతుడు ఇవ్వాలని కోరుకుంటూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్:- ఇంకా చాలా మంది మాట్లాడవలసిన సభ్యులు ఉన్నారు, మీ అందరి తరపున నేను పూర్తి చేస్తాను.

“ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర శాసన సభ సభ్యుడు మరియు మాజీ ముఖ్యమంత్రి డా.వై.ఎస్.రాజశేఖర రెడ్డి గారి మృతి పట్ల ఈ సభ తీవ్ర సంతాపాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు మన ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాను.”

డా.వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారు కడప జిల్లా, జమ్మలమడుగులో 1949వ సంవత్సరం జూలై, 8వ తేదీన జన్మించారు. వీరు గుల్బర్గాలోని యం.ఆర్.మెడికల్ కాలేజీ నుండి యం.బి.బి.ఎస్ పూర్తి చేశారు.

డా.వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారు ఆరు సార్లు శాసనసభకు, నాలుగు సార్లు లోక్ సభకు ప్రాతినిధ్యం వహించి అవజయమెరుగని ప్రజానాయకులయ్యారు.

వీరు 1978, 1983, 1985, 1999, 2004 మరియు 2009 సంవత్సరములలో కడప జిల్లా, పులివెందుల నియోజకవర్గం నుండి శాసనసభకు ప్రాతినిధ్యం వహించారు.

డా.వై.ఎస్. రాజశేఖర రెడ్డి గారు 1989, 1991, 1996 మరియు 1998 సంవత్సరములలో కడప పార్లమెంట్ నియోజకవర్గం నుండి లోక్ సభ సభ్యుడిగా ఎన్నికయ్యారు.

శాసనసభలో ప్రతిపక్ష నాయకునిగా 1999 నుండి 2004 వరకు ప్రజా సమస్యలను ప్రభుత్వ దృష్టికి తేవడానికి 11 రోజుల నిరాహారదీక్ష (విద్యుత్ రోల్ బ్యాక్), కరవు జిల్లాల యాత్ర, 1470 కి.మీ పాదయాత్ర చేపట్టారు. రెండుసార్లు ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ కమిటీ అధ్యక్షునిగా కూడా పనిచేశారు.

వీరు 1980-82 సంవత్సరములలో శ్రీ అంజయ్యగారి మంత్రివర్గంలో వైద్య, ఆరోగ్య, గ్రామీణాభివృద్ధి, పట్టు పరిశ్రమ, గ్రామీణ సంక్షేమ మంత్రిగా శ్రీ భవనం వెంకట్రామ్ గారి మంత్రి వర్గంలో ఎక్సైజ్ (excise) శాఖా మంత్రిగా మరియు 1982-83 సంవత్సరములలో శ్రీ కోట్ల విజయ భాస్కర రెడ్డి గారి మంత్రి వర్గంలో విద్యాశాఖా మంత్రిగా సేవలందించారు.

లక్ష్య సాధన కోసం పక్కా ప్రణాళిక, పట్టుదల, శ్రమ (డా.వై.ఎస్.రాజశేఖరరెడ్డి) వీరికున్న బలం.

డా.వై.ఎస్. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారు శాసన సభ్యులుగా విజయం సాధించి 2004వ సంవత్సరం మే నెల 14వ తేదీన రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగా పదవీ బాధ్యతలు స్వీకరించి, ఆ పదవిలో పూర్తి కాలం పని చేశారు. తిరిగి 2009వ సంవత్సరం మే 25వ తేదీన శాసనసభకు ఎన్నికై అదే రోజు ముఖ్యమంత్రిగా ప్రమాణ స్వీకారం చేశారు.

అభివృద్ధి - విశ్వసనీయత అనే జంట నినాదాలతో ముందుకు సాగిన రాజశేఖర్ రెడ్డి గారు తన తొలి అయిదేళ్ల పాలనా కాలంలో ఎన్నో పథకాలను ప్రవేశపెట్టి రాష్ట్రాభివృద్ధికి, సామాన్య ప్రజల సంక్షేమానికి తనదైన శైలిలో విశేష కృషి చేశారు.

తొలిసారి ముఖ్యమంత్రి అవుతూనే విద్యుత్ బకాయిల మాఫీ, ఉచిత విద్యుత్, రాష్ట్రాన్ని హరితాంధ్రప్రదేశ్ గా మార్చాలన్న లక్ష్యంతో పేదలకు ఆహార భద్రతకు గాను రెండు రూపాయలకు కిలో బియ్యం

పథకం (Rs.2/- kg rice) పునరుద్ధరణ, ఇందిరమ్మ పథకం పేరుతో పేదలందరికీ గృహ నిర్మాణం, వృద్ధులకు, వికలాంగులకు ఫించన్లు, పేదలకు వైద్యం అందించడానికై చిన్న పిల్లలకు Heart Operations – రాజీవ్ ఆరోగ్యశ్రీ, 108 అత్యవసర సేవలు, 104 ఆరోగ్య వైద్య సలహాలు - మహిళలకొరకు ఇందిర క్రాంతి పథకం (IKP) ద్వారా పాపలావణ్ణికి రుణాలు (25 Paise), వారి జీవిత భీమా కొరకు అభయహస్తం పథకాలు పేద ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ, మైనారిటీ, ఓబీసీ విద్యార్థులందరికీ స్కాలర్‌షిప్పులు, ఫీజు రీయింబర్స్‌మెంట్ లాంటి పథకాలను ప్రవేశపెట్టారు.

మ.2.40

గ్రామీణ విద్యార్థుల ఉన్నత విద్యాభివృద్ధికై కేంద్రంపై ఒత్తిడిపెట్టి ఒక ఐ.ఐ.టి., మూడు ఐఐఐటీలు, ఒక బిట్స్ పిలానీ, 18 యూనివర్సిటీలను ఏర్పాటు చేశారు.

తాను ప్రవేశపెట్టిన పథకాలకు అన్ని వర్గాల ప్రజలు పార్టీలకు అతీతంగా, నిష్పక్షపాతంగా లబ్ధిపొందేలా చేసి వారి హృదయాలలో చెరగని ముద్రవేశారు.

సభలో పూర్తి సమయం వెచ్చిస్తూ, సభాకార్యకలాపాలలో చొరవ చూపిస్తూ అందరు సభ్యులను ఆప్యాయంగా వలకరిస్తూ, ముఖాన చిరునవ్వుతో వీరు సభలో గడిపిన తీరు సభ్యులెవరు మరువలేనిది.

డా.పై.యస్. రాజశేఖర్ రెడ్డిగారి గురించి చెప్పాలంటే - "Few will have the greatness to bend History itself. Each one of us can work to change a small portion of events, and in the total of all those acts will be written the History of this Generation."

డా.పై.యస్. రాజశేఖర రెడ్డిగారు సెప్టెంబరు 2, 2009వ తేదీన మరణించారు. వీరి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని ప్రార్థిస్తూ, రెండు నిమిషములపాటు మౌనం పాటిద్దాం .

(సభలో రెండు నిమిషములపాటు మౌనం పాటించారు)

The House is adjourned to meet again tomorrow at 08.30 AM.

(The House adjourned at 02.43 PM to meet again at 08.30 AM on Tuesday, the 8th December, 2009).